

Burgerinitiatieven: motivaties, succesfactoren en belemmeringen

Masterscriptie Management van de Publieke Sector
Universiteit Leiden

Naam: Laksana Rinjai

Studentnummer: 1306219

Begeleider: Dr. C.J.A. van Eijk

Tweede lezer: Dr. G.E. Breeman

Datum: 13 maart 2019

Plaats: Den Haag

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
2. Theoretisch kader	8
2.1. Politieke participatie, burgerinitiatieven en coproductie	8
2.2. CLEAR-model	10
2.2.1. Can do	10
2.2.2. Like to	11
2.2.3. Enabled to	12
2.2.4. Asked to	13
2.2.5. Responded to	13
2.3. Coproductieliteratuur	14
2.3.1. Salience	15
2.3.2. Gemak	16
2.3.3. Internal en external efficacy	18
2.3.4. Socio-economische variabelen	18
2.3.5. Sociale verbondenheid.....	18
2.4 Conceptueel model	20
3. Methode	23
3.1. Kwalitatief onderzoek	23
3.2. Case-selectie	24
3.3. Dataverzameling	25
3.4. Coderen	28
3.5. Wetenschappelijke kwaliteit	28
3.5.1. Betrouwbaarheid	28
3.5.2. Validiteit	29
3.5.3. Externe generalisering	29
3.5.4. Ethiek.....	30
Hoofdstuk 4. Analyse	31
4.1. Project Kops	31
4.2. Project Club van de Toekomst	36
4.3. Project Tuinen van Greens	39
4.4. Project restauratie haringlogger Sch236	44
Hoofdstuk 5. Discussie en Conclusie	50
5.1. Discussie: toepasbaarheid van het CLEAR-model in de context van burgerinitiatieven	50
5.1.1. Can do	50
5.1.2. Like to	51
5.1.3. Enabled to	51
5.1.4. Asked to	52
5.1.5. Responded to	52
5.1.6. Egocentrische motivaties	53
5.1.6. Andere factor	53
5.2. Conclusie	54
5.3. Aanbevelingen voor burgerinitiatieven, gemeente en vervolgonderzoek	56

5.3.1. Aanbevelingen voor burgerinitiatieven	56
5.3.2. Aanbevelingen voor gemeente	56
5.3.3. Aanbevelingen voor vervolgonderzoek	57
Literatuurlijst	59
Bijlagen	62
Bijlage 1: Interviewvragen	62
Bijlage 2: Interviewvragen gemeentemedewerker.....	64
Bijlage 3: Transcript.....	66

Abstract

Ondanks de aandacht voor het onderzoek over actief burgerschap en burgerinitiatieven, blijven er enkele hiaten in de kennis over deelnemers van burgerinitiatieven. Een daarvan heeft betrekking op de vraag waarom burgers uit zichzelf deelnemen aan burgerinitiatieven. Dit onderzoek richt zich op de motivaties van de burgers van Scheveningen om deel te nemen aan burgerinitiatieven en waaraan zij behoefte hebben om te blijven participeren. Door de factoren van het CLEAR-model met aanvulling uit de literatuur over coproductie wordt de toepasbaarheid onderzocht van dit model om deelname aan burgerinitiatieven te verklaren. Empirische data is verzameld door middel van interviews met bestuursleden, initiatiefnemers en deelnemers van vier burgerinitiatieven op Scheveningen. Deze data is gebruikt om de toepasbaarheid van het model aan te tonen. Uit het onderzoek blijkt dat zij vooral gemotiveerd zijn om deel te nemen omdat ze een beloning krijgen in de vorm van omgang met anderen en het gevoel van voldoening krijgen dat ze hebben bijgedragen aan een goede zaak. Burgerinitiatieven hebben vooral financiële middelen en steun van de gemeente nodig om te kunnen continueren. De factoren, zoals *can do, like to, enabled to*, van het CLEAR-model met aanvulling uit de coproductie literatuur zijn terug te zien in de burgerinitiatieven. Dit kan erop wijzen dat dit model met aanvulling ook toepasbaar is voor burgerinitiatieven.

1. Inleiding

In recente onderzoeken zijn actief burgerschap en burgerinitiatieven een veel voorkomend onderwerp. De onderzoeken richten zich vooral op de aard van burgerinitiatieven en de relatie tussen burgerparticipatie en sociale cohesie (Edelenbos et al., 2005; Verhoeven, 2006; Hurenkamp et al., 2006; Wagenaar en Specht, 2010). Onderzoeken over motivaties van deelnemers aan burgerinitiatieven zijn geringer (Flink, Kreuger, De Haan, Burdorf & Burema, 2014). Omdat in het publieke domein de rol van de burgers de komende jaren groter wordt, is het van belang om inzicht te krijgen in hun verwachtingen, motivaties en wensen, zodat iedereen succesvol kan deelnemen aan burgerinitiatieven.

De burgers die actief zijn in burgerinitiatieven, participeren in het vormen van hun buurt, werkend voor het algemeen belang. Eerdere studies hebben aangetoond dat ze vaak een vorm van 'blended social action' zijn (Sampson, 2005), waarbij zowel overheids- als niet-gouvernementele lokale autoriteiten betrokken zijn. Hoewel deelnemers aan burgerinitiatieven zelfstandig willen opereren, zijn veel burgerinitiatieven afhankelijk van de steun van overheidsinstanties. Hierdoor houden burgerinitiatieven vaak niet lang stand na terugtrekking van de overheid (Igalla & Van Meerkerk, 2015). Daarom is het ook van belang om in dit onderzoek te richten op de succesfactoren en belemmeringen van burgerinitiatieven, zodat deze initiatieven kunnen groeien en duurzaam kunnen worden.

Een belemmering voor burgerinitiatieven is het stroeve proces van het verbinden met andere actoren, zoals overheidsorganisaties (Flink, Kreuger, De Haan, Burdorf & Burema, 2014). De cultuur van burgerinitiatieven is veel informeler dan de cultuur van een overheidsorganisatie, die te maken heeft met het verantwoorden van zijn activiteiten, controle en democratische legitimiteit. Er zijn ook verschillen in het gebruik van tijd en focus, zoals daadkracht op de korte termijn versus publieke steun op de lange termijn (Van Dam, During & Salverda, 2014). De verschillen in doelen, motivaties en manier van werken tussen de informele wereld van het burgerinitiatief en de formele wereld van de institutionele actoren, kunnen door onder andere ontoereikende en trage procedures de meest enthousiaste deelnemer ontmoedigen (Bakker et al., 2012).

Om inzichten over wat burgers ertoe aanzet om deel te nemen aan burgerinitiatieven te vergroten zal vanuit het CLEAR-model (Lowndes & Pratchett, 2006) en de theoretische inzichten over motivaties van deelname aan coproductie deze casuïstiek belicht worden, omdat

burgerinitiatieven kunnen worden gezien als coproductie met meer inbreng door burgers. Burgerinitiatieven en coproductie zijn namelijk beide gericht op de betrokkenheid van burgers bij openbare dienstverlening en burgers profiteren van het behaalde resultaten. Een groot verschil is dat coproductie wordt gekenmerkt door een intensieve samenwerking met de overheid, terwijl burgerinitiatieven onafhankelijk opereren en waarin de overheid een ondersteunende rol hebben.

Om hier inzicht in te krijgen wordt voor dit onderzoek projecten op Scheveningen als casus genomen. Deze projecten zijn burgerinitiatieven en krijgen financiële en organisatorische ondersteuning van de Stichting Initiatief Op Scheveningen (SIOS). SIOS is medegefinancierd met steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) en de gemeente Den Haag. Hierbij staat de samenwerking tussen de lokale bevolking, het bedrijfsleven en onderwijs centraal, zodat de lokale economie en leefbaarheid op Scheveningen op een innovatieve en duurzame manier kunnen worden versterkt. Er wordt aandacht besteed op het gebied van welzijn, cohesie & participatie, opleiding, ambacht & ondernemerschap en kunst & cultuur.¹

Dit onderzoek richt zich op de motivaties van de burgers van Scheveningen om deel te nemen aan burgerinitiatieven en waaraan zij behoefte hebben om te blijven participeren. Kennis over de vraag waarom sommige burgers bereid zijn om actief te participeren aan burgerinitiatief kan namelijk bijdragen aan het verbeteren van methoden om burgers aan te sporen tot participatie en de verbetering van het ontwerp van deze processen, zodat burgers zich niet voortijdig terugtrekken uit het proces. Daarom is het van belang om te weten waarom burgers participeren en waaraan zij behoefte hebben om te blijven participeren.

Dit onderzoek beoogt de theoretische en praktische kenniskloof te verkleinen. Dit wordt gedaan aan de hand van de theorieën over factoren uit verschillende disciplines die invloed kunnen hebben op deelname aan burgerinitiatieven. Daarom is de onderzoeksvraag dan ook: *Waarom participeren de burgers van Scheveningen in de burgerinitiatieven op Scheveningen en waaraan hebben zij behoefte om te blijven participeren?*

¹ Stichting Initiatief Op Scheveningen. Over Ons. Op: <https://initiatiefopscheveningen.nl/over-ons/> (bezoekt op 12-10-2018).

Korte vooruitblik

Om deze onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden worden in het theoretisch kader eerst de begrippen burgerinitiatieven en coproductie, het CLEAR-model en concepten uit de coproductieliteratuur besproken en zal het conceptueel model worden weergegeven. Vervolgens volgen de gebruikte methoden voor het onderzoek. Dan volgt de analyse. Tot slot worden de discussie, conclusie en aanbevelingen gepresenteerd.

2. Theoretisch kader

Om de hoofdvraag waarom burgers participeren en ook bereid zijn om te blijven participeren te kunnen beantwoorden wordt vertrokken vanuit het CLEAR-model zoals ontwikkeld door Lowndes en Pratchett. Het doel van het onderzoek is om de bruikbaarheid van dit CLEAR-model te testen in de context van burgerinitiatieven. Met het CLEAR-model kan de hoofdvraag naar verwachting beantwoord worden, omdat het een verklaring biedt voor het al dan niet participeren van burgers in de door de overheid gefinancierde participatie-initiatieven. Zoals hieronder zal worden uitgewerkt, bekijkt het oorspronkelijke CLEAR-model echter wel een andere vorm van participatie-initiatieven. Het model heeft vooral betrekking op politieke vormen van participatie, terwijl in dit onderzoek burgerinitiatieven centraal staan. Dergelijke initiatieven sluiten meer aan bij de recentere coproductieliteratuur en daarom zal het CLEAR-model worden aangevuld met theorieën vanuit de coproductieliteratuur om deelname aan burgerparticipatie te kunnen verklaren.

Hoewel het CLEAR-model vooral betrekking heeft op politieke vormen van participatie kan het worden gebruikt om te onderzoeken waar burgers die willen deelnemen of deelnemen aan burgerinitiatieven tegenaan lopen en wat ze motiveert om te participeren. Het model beschrijft namelijk belemmerende factoren en factoren ter bevordering van participatie. Bij elke factor hoort een aantal kenmerken die participatie belemmeren of bevorderen. In deze kenmerken kunnen ook factoren uit het model om de motivaties van burgers te verklaren om deel te nemen aan coproductie van Van Eijk en Steen (2016) worden herkend. Eerst worden de begrippen burgerinitiatieven en coproductie uitgelegd en hoe deze begrippen zich verhouden met elkaar. Daarna wordt er ingegaan op de factoren en de bijbehorende kenmerken. Tenslotte worden factoren uit andere literatuur en het model van Van Eijk en Steen besproken.

2.1. Politieke participatie, burgerinitiatieven en coproductie

Overheden over de hele wereld, vooral op lokaal niveau, experimenteren met verschillende manieren om burgers te betrekken bij de besluitvorming (Smith, 2005). De gemeente kan inwoners op verschillende manieren betrekken bij besluitvorming, bijvoorbeeld met inspraakbijeenkomsten, enquêtes of interactieve beleidsvorming (ProDeMos, 2016). Burgerinitiatieven verschillen van andere vormen van politieke participatie, omdat burgerinitiatieven gaan over bewoners die meer te zeggen willen over hun leefomgeving en zelf een initiatief starten in hun wijk of gemeente. Burgers nemen dus zelf het initiatief, waardoor

het niet onder de gebruikelijke manier van participatie valt (Boelens & Boonstra, 2011). Daarnaast worden politieke vormen van participatie, zoals inspraak en interactieve beleidsvorming, geïnitieerd door de gemeente. Burgers worden hierbij uitgenodigd om mee te discussiëren over nieuw beleid en plannen, terwijl burgerinitiatieven een vorm van participatie zijn waarbij ‘het doen’ centraal staat. Burgers organiseren en zetten zich in voor de publieke zaak (Van de Wijdeven, De Graaf en Hendriks, 2013). Bovendien vallen burgerinitiatieven niet onder de beleidsdoelen van de gemeente (Boelens & Boonstra, 2011). Een overeenkomst is wel dat beiden burgers kansen bieden om invloed op hun leefomgeving uit te kunnen oefenen (Van de Wijdeven et al., 2013).

In dit onderzoek worden burgerinitiatieven gedefinieerd als collectieve activiteiten van burgers gericht op het leveren van lokale publieke goederen of diensten in hun straat, buurt of stad, waarin burgers zelf beslissen over de doelen en middelen van hun project en waarin de lokale autoriteiten een ondersteunende of faciliterende rol hebben (Bakker et al., 2012: 397). Deze definitie impliceert verschillende onderscheidende kenmerken. Een burgerinitiatief is in principe een collectieve actie. Hoewel een persoon met dit idee kan komen, is er gewoonlijk een groep mensen bij betrokken en wordt het publieke belang nagestreefd. Deze collectieve actie is in wezen zelf georganiseerd en zowel de doelen als de manieren en middelen worden bepaald door de burgers zelf. Het burgerinitiatief in zijn kern is onafhankelijk van de overheid of professionele organisaties. Voor zover professionals het initiatief overnemen, verliezen burgerinitiatieven hun karakter als een vorm van zelfbestuur (Bakker et al., 2012).

Hoewel burgerinitiatieven en coproductie gericht zijn op de betrokkenheid van burgers bij openbare dienstverlening en in beide vormen burgers direct profiteren van het behaalde resultaat wordt coproductie daarentegen gezien als een intensieve samenwerking tussen burgers, particuliere organisaties en de overheid (Brandsen & Pestoff, 2006). Coproductie omvat verschillende activiteiten die samen gericht zijn op de betrokkenheid van professionals en burgers bij het in gebruik nemen en leveren van openbare diensten (Van Eijk & Steen, 2016: 29). Coproductie in de publieke sector betreft burgers dus actief bij de openbare dienstverlening. De relatie tussen burgers en openbare diensten moet daarom interactief zijn. De verantwoordelijkheid voor kwalitatieve dienstverlening wordt hierbij verdeeld tussen overheid en burgers (Thijssen & Van Dooren, 2016).

2.2. CLEAR-model

Verba, Brady en Schlozmann (1995) hebben in hun Civic Voluntarism Model een invloedrijk model ontwikkeld om te achterhalen waarom sommige burgers politiek participeren, terwijl anderen dat niet doen. Ze wijzen op de relevantie van drie clusters van factoren: de middelen, de motieven en de mobilisatie van burgers. Voortbouwend op dit werk, hebben Lowndes en Pratchett (2006) hun CLEAR-model geformuleerd. Het CLEAR-acroniem verwijst naar de drie belangrijkste factoren in het Verba-model en voegt twee extra factoren toe. Volgens het CLEAR-model is participatie het meest effectief wanneer burgers: de middelen en kennis hebben om deel te nemen (*Can do*), een gevoel van hechtheid hebben dat participatie versterkt (*Like to*), de mogelijkheid krijgen tot deelname (*Enabled to*), gemobiliseerd worden via openbare instanties en maatschappelijke kanalen (*Asked to*) en bewijs zien dat hun mening is overwogen (*Responded to*).

2.2.1. Can do

Can do verwijst naar argumenten over socio-economische status. De assumptie is dat wanneer mensen over de juiste vaardigheden en middelen beschikken, ze beter kunnen deelnemen. Deze vaardigheden variëren van het vermogen en het zelfvertrouwen om in het openbaar te spreken of brieven te schrijven, tot het vermogen om evenementen te organiseren en anderen met dezelfde ideeën aan te moedigen om initiatieven te ondersteunen. Toegang tot de middelen die dergelijke activiteiten mogelijk maken, is ook belangrijk. Deze vaardigheden en middelen komen veel vaker voor bij de hoogopgeleiden en werkenden: mensen met een hogere sociaaleconomische status. Het is mogelijk voor openbare of vrijwillige organisaties om de sociaal-economische beperkingen te compenseren door burgers te voorzien van de vaardigheden en middelen voor deelname (Lowndes & Pratchett, 2006).

De kenmerken van *can do* zijn:

- Opleidingsniveau: onderwijsniveaus in de omgeving, gemiddelde opleidingsniveau en verschillen in opleidingsniveau van verschillende groepen burgers (jongeren, ouderen en minderheidsgroeperingen).
- Werkgelegenheid en sociale klasse: mate van werkloosheid, balans tussen verschillende beroepen, zoals professionals, geschoold, semi of ongeschoold werk of zelfstandigen, belangrijkste werkgevers in het gebied en concentratie van werklozen in bepaalde delen van de gemeenschap.

- Demografie: leeftijdsspreiding en etnische samenstelling van de bewoners en dominante groepen zoals studenten en forensen.
- Middelen: beschikbaarheid tot de juiste middelen om te participeren zoals voldoende toegankelijke vergaderlocaties, computer, kopieermachines of telefoons. Ook kunnen de lokale media de deelname ondersteunen door informatie- en communicatiekanalen aan te bieden. Bovendien moeten burgers wel tijd hebben om deel te kunnen nemen.
- Vaardigheden/kennis: burgers moeten beschikken over de nodige vaardigheden om deel te nemen. Daarnaast moeten ze ook competent zijn om de middelen in hun gemeenschap te gebruiken (bijvoorbeeld computers en internet).

2.2.2. Like to

Like to berust op het idee dat mensen het gevoel hebben deel uit te maken van iets dat hen aanmoedigt om deel te nemen. Het argument is dat als je een deel van iets voelt, je eerder bereid bent om deel te nemen. Als mensen zich buitengesloten voelen of het gevoel hebben dat ze niet welkom zijn, kunnen ze besluiten om niet deel te nemen. Als participatie gezien wordt als iets dat alleen voor oude mensen of mannen is, voelen anderen zich misschien niet op hun gemak en willen ze niet meedoen. Een gevoel van vertrouwen, verbinding en gekoppelde netwerken kunnen mensen in staat stellen om samen te werken en effectiever te werken. Gevoel voor gemeenschap kan een sterke motivator zijn voor deelname, maar de inherente heterogeniteit, de afwezigheid van identiteit of het gevoel van een buitenstaander zijn, kan ervoor zorgen dat deelname belemmerd wordt (Lowndes & Pratchett, 2006). De kenmerken richten zich met name op het identiteits- en gemeenschapsgevoel in het gebied en de aanwezigheid van sociaal kapitaal (in termen van vertrouwen en wederkerigheid).

De kenmerken van *like to* zijn:

- Identiteit: waar de focus van identiteit voor burgers liggen? Bijvoorbeeld in hun buurt, stad of regio waarin ze wonen, verbondenheid van mensen aan het gebied waarin ze leven en belang van niet-geografische bronnen van identiteit, zoals etnische of culturele identiteit of sociale klasse.
- Homogeniteit: stabiliteit (wonen mensen lang op hetzelfde adres of is er veel mobiliteit?), gevoel voor geschiedenis en traditie en verschillen en overeenkomsten van waarden en prioriteit in de gemeenschap.

- Vertrouwen: vertrouwen van burgers in elkaar en vertrouwen in de overheid om beslissingen te nemen die in het belang zijn van de gemeenschap en wordt behulpzaamheid of zelfbelang centraal gesteld door burgers?
- Burgerschap: het bestaan van een groepsgevoel die collectieve actie ondersteunt, verantwoordelijkheidsgevoel tegenover de gemeenschap en groepen of delen van de gemeenschap die buitengesloten voelen.

2.2.3. Enabled to

Enabled to is gebaseerd op de assumptie dat politieke participatie in isolatie moeilijker en minder duurzaam is dan de wederzijds versterkende betrokkenheid van contact via groepen en netwerken. Collectieve participatie zorgt voor continue geruststelling en feedback dat participatie enige waarde heeft. Voor sommigen kan betrokkenheid op deze manier belangrijker zijn dan de uitkomst van de participatie. Het bestaan van netwerken en groepen die participatie kunnen ondersteunen en die een weg kunnen banen naar besluitvormers, is daarom van essentieel belang voor de levendigheid van deelname van een gebied. Koepelorganisaties die maatschappelijke, gemeenschaps- en vrijwilligersgroepen ondersteunen, kunnen daarom een bijzonder belangrijke rol spelen bij het bieden en ondersteunen van de omgeving waarin de juiste soorten groepen en participatieplatforms kunnen ontstaan. Ze kunnen helpen om groepen te helpen zich te vestigen, netwerken van contacten en informatie aan te bieden, uit te leggen hoe campagne te voeren en betrokken te raken en de toegang tot de relevante besluitvormers te vergemakkelijken (Lowndes & Pratchett, 2006). De kenmerken van *enabled to* zijn:

- Type maatschappelijke organisatie: soorten organisaties die bestaan en actief zijn in de omgeving (bijvoorbeeld jeugdgroepen, milieucampagnes, sociale welzijnsorganisaties, sport- of hobbygroepen, etnische verenigingen of culturele instellingen) en invloed van die organisaties op gemeentelijke besluitvorming.
- Activiteiten: activiteiten van burgers binnen maatschappelijke organisaties, aantal burgers die actief zijn binnen maatschappelijke organisaties en manieren van gemeenschappelijke organisaties om beslissingen van de gemeente te beïnvloeden.
- Dichtheid van netwerken: bestaan van overkoepelende of coördinerende organisaties die specifiek bestaan ter ondersteuning van de ontwikkeling of groei van maatschappelijke organisaties in het gebied. De middelen en capaciteit om verschillende organisaties te bereiken en steun van gemeente aan maatschappelijke organisaties helpen te verschaffen (bijvoorbeeld subsidies, gebouwen of uitrusting,

ondersteuning van personeel, toegang tot faciliteiten of mogelijkheden om besluitvormers te ontmoeten).

2.2.4. Asked to

Asked to bouwt voort op de assumptie dat mensen eerder de neiging hebben om deel te nemen wanneer ze worden gevraagd om deel te nemen. Hierbij hangt de bereidheid van mensen om deel te nemen vaak af van het feit of ze al dan niet worden benaderd en hoe ze benaderd worden. Mobilisatie kan uit verschillende bronnen komen, maar de meest krachtige vorm is wanneer degenen die verantwoordelijk zijn voor een beslissing anderen vragen om met hen in contact te komen bij het nemen van de beslissing. De mate van openheid van politieke en bestuurlijke systemen heeft een significant effect. De verscheidenheid aan participatiemogelijkheden voor betrokkenheid is belangrijk, omdat sommige mensen zich meer op hun gemak voelen bij sommige vormen van betrokkenheid, zoals een openbare vergadering of online discussies. Sommige mensen willen praten over de ervaringen van hun gemeenschap of buurt terwijl anderen deel willen nemen op basis van hun kennis van een bepaalde dienst als gebruiker. De aard van de vraag is ook belangrijk. Deelname kan worden gemobiliseerd door het gebruik van incentives, door het creëren van een gevoel van verplichting of door het aanbieden van voordelen. De focus van het vragen is tevens belangrijk. Het kan gericht zijn op een bepaalde wijk of een grotere populatie (Lowndes & Pratchett, 2006).

De kenmerken van *asked to* zijn:

- Vormen van participatie: manieren om burgers te betrekken bij besluitvormingsprocessen, zoals enquêtes, consultaties, focusgroepen of panels.
- Strategie: beschikken over een strategie om burgers te laten participeren, samenwerken met andere organisaties bij het raadplegen of betrekken van burgers, prikkels om burgers te laten participeren (bijvoorbeeld geschenken of kortingen) en ongewone locaties gebruiken om participatie aan te moedigen (bijvoorbeeld huizen van burgers, scholen of supermarkten).
- Bereik en diversiteit: bereikbaarheid van verschillende delen van de gemeenschap te bereiken (jong/oud, ethische minderheidsgroepen enzovoorts).

2.2.5. Responded to

Responded to heeft betrekking op het idee dat mensen, om duurzaam te participeren, moeten geloven dat hun betrokkenheid een verschil maakt. Om deel te nemen moeten mensen geloven

dat er naar hen zal worden geluisterd en, als ze er niet altijd mee instemmen, in ieder geval in staat zijn om te zien dat er rekening wordt gehouden met hun mening. Hierbij gaat responsiviteit over het verzekeren van feedback, wat misschien niet altijd positief is. Feedback houdt in dat wordt uitgelegd hoe de beslissing is genomen en wat de rol van deelname daarin is. Reactie is van essentieel belang voor burgers. Zij moeten kunnen leren omgaan met teleurstelling: deelname zal niet altijd leiden tot onmiddellijke bezorgdheid, maar blijft belangrijk. Het vertrouwen van burgers in het participatieproces kan niet worden gebaseerd op hun zin krijgen (Lowndes & Pratchett, 2006).

De kenmerken van *responded to* zijn:

- Luisteren: procedures om ervoor te zorgen dat de stem van de burger wordt meegenomen bij de besluitvorming.
- Evenwicht en prioriteiten stellen: overeenkomsten en verschillen van opvattingen van burgers en professionals en het begrip van en rekening houden met de mening van burgers.
- Feedback en educatie: uitleggen aan burgers waarom een bepaald besluit is genomen en op welke manieren rekening is gehouden met de standpunten van de burgers en begrip en acceptatie van burgers op de beslissingen van gemeenten.

2.3. Coproductieliteratuur

Omdat in de coproductieliteratuur motivaties voor deelname van burgers al eerder zijn onderzocht en sommige factoren die van invloed zijn op motivaties van burgers overeenkomsten vertonen met het CLEAR-model, worden in dit onderzoek bevindingen van eerdere onderzoeken ook meegenomen. Daarnaast gaat het CLEAR-model vooral over politieke participatie, terwijl burgerinitiatieven over dienstverlening gaan, wordt het CLEAR-model gecombineerd met theorieën uit de coproductieliteratuur om het theoretisch model beter af te stemmen met de casus/context.

Factoren die van invloed zijn op de vraag of burgers tijd en moeite zullen besteden aan coproductie zijn de bereidheid en capaciteit om te coproduceren (Alford, 2009). Uit het onderzoek van Van Eijk en Steen (2016) blijkt dat iemands bereidheid om deel te nemen in coproductie af hangt van: percepties van de coproductietaak en competentie om bij te dragen aan de openbare dienstverlening, karakteristieken van het individu en egocentrische- en gemeenschapsgerichte motivaties (Van Eijk & Steen, 2016: 30). Deze factoren komen grotendeels overeen met de factoren van het CLEAR-model. Van Eijk en Steen (2016) hebben

bij het opbouwen van hun theoretisch model om de motivaties van burgers te verklaren om deel te nemen aan coproductie niet alleen naar de coproductieliteratuur gekeken, maar ook naar gerelateerde interessegebieden, zoals politieke participatie en vrijwilligerswerk. In het model hebben zij drie sets van factoren opgenomen: (1) percepties van de coproductie-taak en competentie om bij te dragen aan het openbare dienstverleningsproces, (2) individuele kenmerken en (3) egocentrische en gemeenschapsgerichte motivaties (Van Eijk & Steen, 2016: 29). De beslissingen van burgers over het al dan niet deelnemen aan coproductie kunnen worden gezien als verschillende stappen op een 'beslissingsladder'. De eerste stap is *saliency*, die wordt bepaald door egocentrische en gemeenschapsgerichte motivaties, de tweede stap is gemak, vertrouwen en *internal* en *external efficacy*, die bepaald wordt door sociale verbondenheid en socio-economische variabelen, en de laatste stap is deelname aan coproductie (Van Eijk & Steen, 2016: 30).

2.3.1. Saliency

De motivatie van burgers om te coproduceren hangt af van *saliency* van de geleverde dienst. Indien en wanneer burgers denken dat een dienst heel belangrijk is voor hen en/of hun dierbaren of van vitaal belang is voor hun leven, zullen zij gemotiveerder zijn om mee te doen aan de coproductie van diensten (Pestoff, 2006). 'Persoonlijke saliency' is afhankelijk van de perceptie van het individu over hoe de dienst diegene, zijn/haar familie of vrienden beïnvloedt. 'Sociale saliency' is het waargenomen belang van de kwestie voor de buurt, de gemeenschap of zelfs de samenleving als geheel (Van Eijk & Steen, 2016: 30).

Factoren die *saliency* beïnvloeden zijn egocentrische en gemeenschapsgerichte motivaties. Egocentrische motivaties is gebaseerd op de assumptie vanuit de publiekskeuzetheorie dat mensen hun voordeel willen maximaliseren en alleen willen coproduceren wanneer de baten zwaardere wegen dan de kosten (Shaw, 2002). De baten kunnen verschillend zijn en hebben voornamelijk betrekking op de extrinsieke beloningen: mensen coproduceren in ruil voor een materiële, extrinsieke beloning, die de tijd en moeite die worden besteed tijdens coproductie compenseert. Deze beloning kan monetair of niet-monetair zijn. Er zijn in de coproductieliteratuur verschillende typen egocentrische prikkels: materiële prikkels (geld, goederen of diensten), solidariteitsprikkels (beloningen in de vorm van omgang met anderen, zoals lid van een groep zijn), expressieve prikkels (het gevoel van voldoening dat men heeft bijgedragen aan een goede zaak), intrinsieke beloningen (het gevoel dat men zijn/haar

competentie verbetert) en het vermijden van sancties als gevolg van wettelijke verplichtingen (Alford, 2002). Deze motivatie voor eigenbelang heeft echter beperkingen om te verklaren waarom coproductie plaatsvindt. Mensen kunnen namelijk ook gedreven worden door gemeenschapsgerichte motivaties. De verbondenheid met andere burgers en het kunnen identificeren met publieke zaken kunnen burgers aanmoedigen zich te organiseren. Hierdoor zullen die burgers gemeenschapsgericht zijn coproductieprocessen als belangrijk beoordelen en deelname overwegen (Alford, 2014). Egocentrische en gemeenschapsgerichte motivaties kunnen hierdoor een verklaring bieden waarom mensen deelnemen aan burgerinitiatieven.

Hoewel *saliency* niet duidelijk in het CLEAR-model wordt benoemd kunnen egocentrische en gemeenschapsgerichte motivaties belangrijke factoren zijn. Egocentrische motivaties zijn niet terug te zien in het CLEAR-model, maar kunnen wel een verklaring bieden voor waarom sommigen deelnemen aan burgerinitiatieven. In eerdere onderzoeken van Alford (2002) en Van Eijk en Steen (2016) blijkt dat egocentrische motivaties invloed hebben op deelname aan coproductie en aangezien burgerinitiatieven en coproductie overeenkomsten vertonen worden egocentrische motivaties als variabele meegenomen in dit onderzoek. Deelnemers van burgerinitiatieven en coproductie zijn vaak gebruikers of profiteren op een andere manier van de diensten die voortkomen uit burgerinitiatieven of coproductie. Gemeenschapsgerichte motivaties daarentegen hebben duidelijke overeenkomsten met de factor *like to*. Gemeenschapsgevoel en verbondenheid staan bij beide variabelen centraal en gevoel voor gemeenschap kan een sterke motivator zijn voor participatie. Daarom is ervoor gekozen om het CLEAR-model met de variabele egocentrische motivaties aan te vullen.

2.3.2. Gemak

Het gemak om deel te nemen aan de coproductie van diensten is een belangrijke factor. De vraag die mensen zichzelf stellen is hoe gemakkelijk het is om erbij betrokken te raken en waarom ze dat in de eerste plaats zouden moeten doen. Het gemak waarmee burgers betrokken raken, zal van verschillende dingen afhangen, zoals de afstand tot de dienstverlener en de informatie waarover de burgers beschikken met betrekking tot de dienst. Deze factoren beïnvloeden de tijd en moeite die de burgers nodig hebben om betrokken te raken en kunnen daarom gezien worden als mogelijke transactiekosten van deelname. Indien en wanneer er kansen zijn voor gemotiveerde burgers om actief deel te nemen aan de coproductie van een dienst, zal het verlagen van de transactiekosten het voor hen gemakkelijker maken om deel te

nemen (Pestoff, 2006; Alford 2009). Gemak hangt hierdoor samen met *can do* en *enabled to*. Een van de kenmerken van *can do* is middelen en om betrokkenheid en bereidheid van burgers om deel te nemen te vergroten is de beschikbaarheid tot de juiste middelen om te participeren nodig. Deze middelen kunnen voor burgers de drempel verlagen om deel te nemen aan burgerinitiatieven. Daarnaast kunnen koepelorganisaties, kenmerkend voor de factor *enabled to*, ondersteuning bieden aan burgerinitiatieven door ze te helpen bij bijvoorbeeld het vestigen, netwerken en verschaffen van informatie waardoor het voor burgers aantrekkelijker wordt om deel te nemen. De factor *asked to* vertoont enig overeenkomsten met gemak. De overheid kan namelijk het voor burgers aantrekkelijker maken om te participeren door ze te vragen en kansen te bieden om te participeren waardoor mensen geprikkeld worden om na te denken over deelname.

Toch is het, paradoxaal genoeg, bij burgerinitiatieven maar de vraag of burgers betrokkenheid van de overheid willen bij het bereiken van hun doelen. Volgens Igalla en Van Meerkerk (2015) willen burgerinitiatieven zelfstandig opereren, maar zijn veel burgerinitiatieven tegelijkertijd weldegelijk afhankelijk van de steun van de overheid. Van de Wijdeven et al. (2013) en Torfing en Sørensen (2008) geven ook in hun onderzoeken aan dat burgerinitiatieven niet volledig autonoom kunnen functioneren, omdat de hedendaagse beleidspraktijk dermate complex is dat het bijna niet mogelijk is voor burgerinitiatieven om te functioneren. In een zelfgeorganiseerde serie lezingen en expertmeetings heeft ProDeMos (2016) dit dilemma centraal gesteld. Deskundigen uit verschillende disciplines en mensen uit de lokale praktijk adviseren raadsleden, ambtenaren en wethouders om hun rol aan te passen. Voor raadsleden, ambtenaren en wethouders is het belangrijk om actief in de informele sfeer gesprekken met initiatiefnemers en deelnemers van burgerinitiatieven te voeren om duidelijkheid te scheppen over de verwachtingen en hun wensen in kaart te brengen (ProDeMos, 2016). Er moet een juiste balans tussen ondersteuning en autonomie gevonden worden. Omdat elke gemeente anders is, is er geen vast recept. Gemeenten krijgen namelijk te maken met verschillende groepen mensen (en hun relatie met de gemeente) en omstandigheden in verschillende wijken. Daarom wordt in dit onderzoek ook de focus gelegd op wat de deelnemers van burgerinitiatieven als succes of belemmering ervaren en wat zij nodig hebben voor continuering van de burgerinitiatieven. Waar hebben burgers behoefte aan? Welke soort ondersteuning hebben zij nodig om te kunnen groeien en duurzaam te worden?

2.3.3. Internal en external efficacy

Internal efficacy verwijst naar het gevoel van persoonlijke competentie van burgers om effectief te begrijpen en effectief deel te nemen aan de openbare dienstlevering. *External efficacy* heeft betrekking tot het gevoel naar de overheid als reguliere producenten van openbare diensten. Burgers willen dat de overheid ruimte biedt voor hun interactie en dat hun interactie meegenomen wordt bij de besluitvormings- en dienstverleningsprocessen (Van Eijk & Steen, 2016: 31). *Internal efficacy* hangt samen met *can do*. Om het gevoel te hebben dat ze competent genoeg zijn om te participeren, moeten burgers over bepaalde vaardigheden en kennis beschikken die ze door hun opleiding of werk hebben verkregen. *External efficacy* vertoont overeenkomsten met *responded to*. Beide factoren leggen de nadruk op responsiviteit en feedback van de overheid. Burgers willen dat hun deelname een verschil maakt en dat hun meningen worden meegenomen bij de besluitvorming.

2.3.4. Socio-economische variabelen

De literatuur over politieke participatie verschaft enkele inzichten in het individuele profiel van coproducten. Individuele achtergrondkenmerken zoals geslacht, opleiding, leeftijd en immigratie achtergrond worden gezien als factoren om participatie in coproductie te verklaren (Alford, 2002). Door hun ontwikkelde vaardigheden kunnen burgers namelijk het gevoel hebben dat ze de capaciteiten bezitten om te kunnen participeren. Deze factor hangt nauw samen met de factor *can do*. Opleidingsniveau, werkstatus, middelen en vaardigheden/kennis kunnen worden gezien socio-economische variabelen. Deze factoren kunnen volgens beide modellen invloed hebben op participatie.

2.3.5. Sociale verbondenheid

Sociale verbondenheid heeft betrekking op de omgeving waarin mensen leven en de netwerken waarin ze actief zijn (Van Eijk & Steen, 2016: 32). Net als bij de factor *like to* kunnen mensen die het gevoel hebben dat ze verbonden zijn met de gemeenschap eerder geneigd zijn om te participeren, omdat ze bijvoorbeeld worden gevraagd of aangemoedigd door mensen in hun netwerken. Daarnaast speelt vertrouwen een belangrijke rol. Om effectief te kunnen functioneren, hebben netwerken behoefte aan een hoog mate van vertrouwen onder hun leden. Hoe meer vertrouwelijkheid tussen leden en hoe hoger het niveau van vertrouwen, hoe groter het risico dat mensen anderen gaan wantrouwen van buiten hun netwerk. Dit kan deelname bij andere netwerken en activiteiten beperken (Van Eijk & Steen, 2016: 32). Ook bij de factor *like*

to wordt vertrouwen in elkaar en de beperkingen daarvan onderstreept. Hoewel vertrouwen in elkaar als een aanjager voor participatie kan worden gezien, kunnen inherente heterogeniteit en afwezigheid van identiteit participatie belemmeren (Lowndes & Pratchett, 2006).

2.4 Conceptueel model

Figuur 1. Theoretisch model over motivaties van burgers om deel te nemen aan burgerinitiatieven

Op basis van bovenstaande literatuur wordt verwacht dat deelname aan burgerinitiatieven afhankelijk is van zes factoren, zoals weergegeven in figuur 1, namelijk: *can do*, *like to*, *enabled to*, *asked to*, *responded to* en egocentrische motivaties. Dit wordt aan de hand van empirische gegevens nader onderzocht.

Zoals in paragraaf 2.2.1 is beschreven, bevat *can do* vijf kenmerken. Om de socio-economische status van deelnemers van burgerinitiatieven vast te stellen, wordt gelet op vijf factoren: opleidingsniveau, werkgelegenheid en sociale klasse, demografie, middelen en vaardigheden/kennis. Er wordt verwacht dat mensen eerder geneigd zullen zijn om deel te nemen aan burgerinitiatieven naarmate men: (i) een hoger opleidingsniveau heeft genoten, (ii) werkzaam is en tot de hogere sociale klasse behoort, (iii) tot een dominante groep in de samenleving behoort, (iv) toegang heeft tot benodigde middelen en (v) beschikt over de nodige vaardigheden/kennis.

Voor de factor *like to* is gekeken naar de volgende factoren: identiteit, homogeniteit, vertrouwen en burgerschap, omdat deze factor berust op het idee dat mensen het gevoel hebben deel uit te maken van iets dat hen aanmoedigt om deel te nemen. Op basis van de literatuur wordt verwacht dat mensen meer bereid zijn om te participeren in burgerinitiatieven, die: (i) zich verbonden voelen aan het gebied waarin zij wonen of verbonden voelen met mensen uit hun buurt, stad of regio, (ii) leven in een homogene samenleving, (iii) vertrouwen hebben in buurtgenoten en de overheid, (iv) het gevoel hebben dat ze collectieve actie moeten ondersteunen en zich verantwoordelijk voelen tegenover de gemeenschap.

Voor de factor *enabled to*, die gebaseerd is op de assumptie dat politieke participatie in isolatie minder makkelijk en duurzaam is dan in groepen en netwerken, worden het type maatschappelijke organisatie, activiteiten en dichtheid van netwerken als factoren gebruikt. Er wordt verwacht dat de soort organisaties die actief zijn in de omgeving, de activiteiten van burgers binnen maatschappelijke organisaties en het bestaan van overkoepelende of coördinerende organisaties invloed hebben op de keuze van mensen om te participeren. Zo kan het zijn dat de aanwezigheid van een coördinerende organisatie participatie vergroot doordat deze organisatie hulp en ondersteuning kan bieden en daarmee de bereidheid van mensen om deel te nemen doet toenemen.

De factor *asked to* bouwt voort op de assumptie dat mensen eerder geneigd zijn om deel te nemen aan burgerinitiatieven wanneer ze worden gevraagd om deel te nemen. Daarom worden vormen van participatie, strategie, bereik en diversiteit gebruikt als factoren voor deze factor. Op basis hiervan wordt verwacht dat mensen eerder zullen deelnemen aan burgerinitiatieven op het moment dat gemeenten: (i) op verschillende manieren proberen burgers te betrekken, (ii) verschillende strategieën inzetten om burgers te betrekken bij burgerinitiatieven en (iii) in contact staan met verschillende delen van de gemeenschap.

Voor de factor *responded to* is gekeken naar de factoren: luisteren, evenwicht en prioriteit stellen en feedback en educatie, omdat deze factor betrekking heeft op het idee dat mensen moeten geloven dat hun betrokkenheid een verschil maakt om duurzaam te participeren. Er wordt verwacht dat burgers eerder bereid zijn om deel te nemen aan burgerinitiatieven als ze: (i) het gevoel krijgen dat er naar hen geluisterd wordt, (ii) er een evenwicht is tussen overeenkomsten en verschillen van opvattingen van burgers en professionals en begrip is voor

de meningen van burgers en (iii) burgers krijgen uitleg waarom een bepaald besluit is genomen en op welke manieren rekening is gehouden met hun standpunten.

Ten slotte zijn de factoren voor de factor egocentrische motivaties: materiële prikkels, solidariteitsprikkels, expressieve prikkels, intrinsieke beloningen en vermijden van sancties. Egocentrische motivaties zijn immers gebaseerd op de assumptie dat mensen hun voordeel willen maximaliseren en alleen willen deelnemen wanneer de baten zwaardere wegen dan de lasten. Mensen kunnen dus op verschillende manieren geprikkeld worden om deel te nemen aan burgerinitiatieven als de beloningen zwaarder wegen dan de tijd en moeite die worden besteed aan deelname aan burgerinitiatieven. De verwachting is dat zij geprikkeld worden om te participeren aan burgerinitiatieven door: (i) geld, goederen of diensten, (ii) beloningen in de vorm van omgang met anderen, (iii) het gevoel van voldoening dat men heeft bijgedragen aan een goede zaak, (iv) het gevoel dat men zijn/haar competentie verbetert en (v) het vermijden van sancties als gevolg van wettelijke verplichtingen.

3. Methode

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de methodologie van het onderzoek. Eerst wordt er ingegaan op het type onderzoek gevolgd door de case-selectie. Vervolgens wordt de gebruikte dataverzamelmethode van dit onderzoek besproken. Daarop volgt een paragraaf over de data-analyse. Tot slot wordt ingegaan op de validiteit, betrouwbaarheid, externe generalisering en ethiek.

3.1. Kwalitatief onderzoek

Dit onderzoek is een deductief onderzoek. Gebruikmakend van de theorieën wordt er gekeken wat de burgers van Scheveningen motiveert om deel te nemen aan burgerinitiatieven. Vanwege de aard van de onderzoeksvraag, is voor een kwalitatieve opzet gekozen omdat een kwalitatief onderzoek funderend, gericht op bruikbaarheid en gedetailleerd een geval kan beschrijven. Dit type onderzoek is het meest geschikt om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden. Daarnaast kan een kwalitatief onderzoek niet alleen maar inzichten verschaffen hoe mensen hun omgeving zien en ervaren, maar ook verklaren hoe bepaalde ervaringen en handelingen samenhangen (Boeije, 2008: 253). In dit onderzoek wordt gefocust op de motivaties van deelnemers van burgerinitiatieven. Hun beweegredenen en achterliggende gedachten worden gebruikt om te verklaren waarom ze besloten hebben om te participeren. Een kwalitatief onderzoek is hier passend, omdat door middel van (semigestructureerde) interviews naar hun perspectieven doorgevraagd kan worden.

Een kwantitatief onderzoek zal voor dit onderzoek niet de volledige informatie kunnen genereren over de motivaties van de burgers van Scheveningen om deel te nemen aan burgerinitiatieven, omdat bij kwantitatieve methoden, zoals vragenlijsten/enquêtes, geen ruimte is voor het afwijken van de vooropgestelde set van vragen. Hierdoor kan er niet doorgevraagd worden naar alternatieve drijfveren van participanten en nieuwe elementen worden ontdekt bijvoorbeeld. Tevens bestaat de mogelijkheid dat de verwachtingen op basis van het CLEAR-model niet worden aangetroffen. Dan is het interessant om te onderzoeken waarom dit model niet op deze context van toepassing is. Een kwalitatief onderzoek is hierbij het meest passend om voor dit onderzoek empirische data te verzamelen, omdat op deze manier meer diepgaande data over de projecten verzameld kan worden. Een nadeel van een kwalitatief onderzoek is dat het moeilijk is om te generaliseren (Beukelaar et al., 1980). Om de motivaties van de burgers

van Scheveningen te onderzoeken en kunnen verklaren wordt er gebruik gemaakt van semigestructureerd interviews.

Bij een semigestructureerd interview wordt er gebruik gemaakt van vooropgestelde vragen, waardoor er gelegenheden kunnen ontstaan om door te vragen om meer en gedetailleerde informatie te verkrijgen van de burgers van Scheveningen. Een nadeel van semigestructureerd interviewen is lagere validiteit dan een gestructureerd interview, echter een semigestructureerd interview is wel noodzakelijk voor dit onderzoek omdat de intenties en motivaties die niet in literatuur zijn beschreven met deze interview vorm ook achterhaalt kunnen worden, zoals bijvoorbeeld de mening van burgers over de betrokkenheid van de overheid bij burgerinitiatieven.

Verschillende mensen op Scheveningen worden geïnterviewd om de redenen te achterhalen waarom ze deelnemen aan burgerinitiatieven. In totaal zijn 15 personen geïnterviewd. Op basis van deze interviews is in kaart gebracht wat de verschillende motivaties van de burgers van Scheveningen zijn.

3.2. Case-selectie

Uit de vierentwintig projecten die ondersteund worden door SIOS op Scheveningen zijn vier projecten geselecteerd die aansluiten bij de focus van dit onderzoek. SIOS ondersteunt projecten die het samenwerken tussen mensen bevorderen. Er zijn bijvoorbeeld projecten die gericht zijn op ouderen, maar ook op jongeren. Ook zijn er projecten die mensen, opleidingsmogelijkheden en het bedrijfsleven met elkaar verbinden. Daarnaast zijn er projecten die aandacht hebben voor ambachten, ondernemerschap en cultuur op Scheveningen. Deze projecten op Scheveningen zijn uitermate geschikt als casus om de motivaties van burgers te onderzoeken. De projecten zijn burgerinitiatieven die gericht zijn op zelforganisatie. Ze zijn ontplooid door burgers en gericht op samenwerking tussen burgers in Scheveningen. Daarnaast is die samenwerking gericht op een door (een deel van) de gemeenschap gevoelde behoefte. Hierbij willen burgers zelf de achterliggende doelen realiseren door middel van productie van diensten en goederen ten behoeve van de lokale gemeenschap.

De projecten die als casus worden genomen zijn: het project Tuinen van Greens, het project KopS, het project Club van de Toekomst en het project restauratie haringlogger Sch236. Deze

projecten hebben betrekking op opleidingsmogelijkheden, ambachten en ondernemerschap, zorg voor ouderen en voor Scheveningen en haar cultuur.² Door de aard, activiteiten en doelen van deze projecten worden verschillende groepen mensen op Scheveningen aangetrokken, waardoor inclusie plaats kan vinden en deelnemers uit verschillende delen van Scheveningen onderzocht kunnen worden. Hierdoor kan dit onderzoek een bijdrage leveren aan de literatuur over motivaties van mensen om deel te nemen aan burgerinitiatieven. In het hoofdstuk analyse wordt de activiteiten en doelstellingen van deze projecten uitgebreider beschreven.

Bij een case study wordt een intensieve analyse van een organisatie of gemeenschap gemaakt (Bryman, 2012: 67). In dit onderzoek is er sprake van een multiple case study omdat meerdere burgerinitiatieven zijn onderzocht. Diverse bestuursleden, initiatiefnemers en deelnemers zijn geïnterviewd om zo volledig beeld te kunnen geven wat hun redenen zijn om te participeren. Bij een burgerinitiatief is lastig om de resultaten van het onderzoek te generaliseren. Door meerdere projecten te onderzoeken is geprobeerd om de motivaties van de bestuursleden, initiatiefnemers en deelnemers te achterhalen en overeenkomsten en verschillen in verschillende projecten terug worden gevonden. Er kan op deze manier beter geconcludeerd worden wat hun drijfveer is en hoe deze kan worden verklaard.

Er zijn dus vier burgerinitiatieven als cases gebruikt in dit onderzoek. Door de beperkte tijd is dit een haalbaar aantal burgerinitiatieven binnen het onderzoek om voldoende empirische data te verkrijgen om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden en tot een conclusie en aanbevelingen te komen. Hierbij zijn verschillende soorten burgerinitiatieven, qua doelgroep en doelstellingen, gebruikt om verschillende perspectieven mee te kunnen nemen in de resultaten. Een gemeenschappelijk kenmerk is wel dat ze allemaal op Scheveningen actief zijn of hun doelgroep is daar.

3.3. Dataverzameling

In dit onderzoek is de data verzameld door middel van interviews. Om de motivaties te kunnen achterhalen en deze te kunnen verklaren worden open vragen gesteld aan de participanten. Op deze manier krijgen zij de kans om hun meningen te verkondigen en hun perspectieven weer te geven. Daarbij kan door middel van het interviewen de gebeurtenissen in het verleden

² Stichting Initiatief Op Scheveningen. Over Ons. Op: <https://initiatiefopscheveningen.nl/over-ons/> (bezocht op 12-10-2018).

gereconstrueerd worden en kunnen zij hun verwachtingen in de toekomst weergeven. Het is van belang om deze ook mee te nemen in het onderzoek, omdat deze gebeurtenissen en verwachtingen mogelijk invloed kunnen hebben op hun keuze om te participeren.

Vooraf aan de interviews is informatie (online) opgezocht over SIOS en de vier burgerinitiatieven om te achterhalen wat hun activiteiten, doelstellingen en doelgroepen zijn. Van de meeste burgerinitiatieven was gering informatie beschikbaar, waardoor het essentieel is om ze te interviewen. In bijna alle gevallen waren interviews gehouden op plekken waar de burgerinitiatieven plaatsvonden; tuin en restaurant van het project Tuinen of Greens, aan boord van de haringlogger Sch236 en in de galerie van het project KopS. Doordat de interviews plaatsvonden op deze plekken kon de ruimtes waar de burgerinitiatieven ook worden gezien en de context van deze initiatieven beter begrepen worden.

Bij de interviews is geprobeerd om een logische opbouw te volgen door de vragen naar onderwerp te groeperen en deze zo veel mogelijk vast te houden, maar werd ook tussen de vastgestelde vragen doorgevraagd. Dit is afhankelijk van de antwoorden van de participanten. Bij een semigestructureerd interview worden de vragen en inhoud en volgorde ervan vastgelegd en voorbereid (Boeije, 2008: 267). Er is dus ruimte om het perspectief van de mensen te begrijpen en nieuwe elementen, die niet worden verwacht op basis van de literatuur, te ontdekken. Voor een gemeentemedewerker is een aparte vragenlijst opgemaakt zodat het beter aansluit bij haar functie, maar de factoren van het model komen wel terug bij deze interviewvragen. Deze en interviewvragen voor de bestuursleden/initiatiefnemers en deelnemers zijn te vinden in de bijlage.

De factoren worden meetbaar gemaakt door middel van interviewvragen (bijlage 1) te formuleren over kenmerken van deze factoren. Er zijn specifieke vragen geformuleerd, zoals vragen over de drijfveer van burgers om deel te nemen, hun verbondenheid met hun buurt, stad of regio en met hun buurtgenoten, het verloop van de buurt, deelname aan maatschappelijke organisaties in de buurt en hun activiteiten, samenstelling van de buurt, hun vertrouwen in elkaar en in de gemeente, beschikbaarheid van middelen om deel te nemen en wat er nodig is om het project te continueren. De theoretische begrippen zijn op deze manier geschikter gemaakt om te gebruiken in de interviews omdat deze begrippen concreter zijn gemaakt en begrijpelijker verwoord voor de participanten.

Tabel 1. Overzicht van de geïnterviewde initiatiefnemers/bestuursleden en deelnemers

Initiatief/organisatie	Nummer van geïnterviewde initiatiefnemer/bestuurslid	Nummer van geïnterviewde deelnemer	Nummer van geïnterviewde medewerker
Project KopS	1	2, 3, 4	
Project Club van de toekomst	5, 6		
Project Tuinen van Greens	7	8, 9, 10	
Project restauratie haringlogger Sch236	11	12, 13, 14	
Gemeente Den Haag			15

Door middel van gesprekken met de participanten is data verzameld. Per burgerinitiatief is geprobeerd om vier mensen, een bestuurslid/initiatiefnemer en drie deelnemers, te interviewen. Het is belangrijk om zowel bestuursleden/initiatiefnemers en deelnemers te interviewen, omdat ze andere ervaringen kunnen hebben bij hun deelname. Bestuursleden en initiatiefnemers hebben bijvoorbeeld meer verantwoordelijkheden en hebben meer contact met de gemeente door hun functie.

Vooraf aan de interviews is SIOS benaderd voor medewerking. Daarna zijn de contactpersonen die bekend zijn bij SIOS benaderd. Zij hebben de bestuursleden/initiatiefnemers en deelnemers gerefereerd en hun contact gegevens verstrekt. Dit heet de sneeuwbalmethode (Boeije, 2008: 263). Er werd telefonisch of per mail toegelicht wat het onderzoek inhoudt en wat het doel daarvan is om verkeerde verwachtingen te voorkomen. Tijdens het verzamelen van data is duidelijk geworden dat het niet mogelijk is om vier deelnemers van het project Club van de Toekomst te interviewen. Deze stichting heeft alleen drie bestuursleden en geen deelnemers. Een bestuurslid was in de periode van de data-verzameling afwezig, waardoor er twee bestuursleden geïnterviewd konden worden. Tijdens het interviewen werd er verwezen naar een medewerker van de gemeente Den Haag. Zij beschikt over de inzichten over het handelen van de gemeente en kan informatie verifiëren en extra informatie verschaffen over bepaalde zaken die burgerinitiatieven aangaan. Daarom is besloten om een extra interview met haar te houden. Bovendien kon haar perspectief worden meegenomen bij het formuleren voor de aanbevelingen voor de gemeente.

Verder zijn de participanten geanonimiseerd in verband met privacy. Onder andere hierdoor kunnen de participanten vrijuit spreken. De rol en volgorde van de participanten zijn weergegeven in tabel 1 op basis waarvan er een analyse gemaakt kan worden en waaruit een conclusie kan worden getrokken. Door middel van deze tabel wordt geprobeerd om uitspraken van participanten inzichtelijker te maken. Op deze manier kan worden herleid wie wat gezegd heeft. Dit is belangrijk voor de analyse, omdat de namen hier niet terug te zien zijn in dit hoofdstuk.

3.4. Coderen

Voor dit onderzoek is de data verwerkt door middel van codering. Eerst zijn de opgenomen interviews getranscribeerd en daarna doorgelezen. Tijdens het coderen kregen de factoren een kleur. Bepaalde uitspraken van participanten, die relevant zijn bij deze factoren, kregen dezelfde kleur als de factor waaraan het verbonden is. Zo wordt de relevante tekst verbonden met een factor. Op deze manier wordt structuur gebracht in de data. Uitspraken die onder bepaalde kenmerken van een factor vallen worden ook samengevoegd en gecategoriseerd. Hierdoor kan gezien worden welke factoren uit het model terug te zien zijn en welke niet. Daarnaast wordt ook gelet op patronen die gezien kunnen worden, zoals welke verschillen en overeenkomsten zijn er over de projecten heen en welke factoren sluiten minder goed aan bij de data.

3.5. Wetenschappelijke kwaliteit

Het is belangrijk om rekening te houden met de betrouwbaarheid en validiteit bij een wetenschappelijk onderzoek, omdat deze invloed heeft op de kwaliteit van het onderzoek. Daarnaast wordt ook rekening gehouden met de externe generalisering en ethiek.

3.5.1. Betrouwbaarheid

Interne betrouwbaarheid binnen het onderzoeksproces wordt gewaarborgd door alle respondenten op dezelfde wijze te interviewen. Ze krijgen dezelfde vragenlijst, hun antwoorden worden opgenomen en getranscribeerd. Tijdens het interviewen wordt er aandacht besteed aan het duidelijk stellen van vragen, herhalen van antwoorden en geven van definities. Hierdoor is er weinig kans op toevallige fouten (Maso en Smaling, 1998). Externe betrouwbaarheid wordt vergroot door onder andere onderzoeksopzet, methodologie en bronnen transparant weer te

geven zodat anderen die kunnen controleren. Ook worden transcripten gemaakt van de interviews, waardoor de antwoorden en hiermee ook de analyse kunnen worden gecontroleerd.

3.5.2. Validiteit

Bij semigestructureerd interview wordt de nadruk gelegd op de perspectieven van de geïnterviewde. Er is veel meer belangstelling voor het standpunt van de geïnterviewde in tegenstelling tot gestructureerd interview waar de initiële ideeën van de onderzoeker prominenter naar voren komen (Bryman, 2012: 471-473). Om de validiteit van dit onderzoek te waarborgen zijn voor iedere factor de kenmerken zo concreet mogelijk gemaakt, zodat de juiste vragen die het onderwerp omvatten gesteld kunnen worden. Ook is er een interviewgids opgesteld met een lijst van vragen over specifieke onderwerpen die behandeld moeten worden, maar de geïnterviewde krijgt veel ruimte om die te beantwoorden. Vragen die niet in de gids zijn opgenomen, kunnen worden gesteld als de interviewer de dingen oppikt die door de geïnterviewde zijn gezegd, maar over het algemeen worden alle vragen gesteld en een vergelijkbare formulering wordt gebruikt bij iedere geïnterviewde. Tevens wordt geprobeerd om de vragen te formuleren in taal die te begrijpen is en relevant voor de mensen die worden geïnterviewd, zodat “er gemeten wordt wat beoogd wordt te meten” (Boeije, 2009: 150). Daarnaast wordt er op gelet dat er leidende vragen gesteld worden. Verder worden vier verschillende cases gebruikt voor het onderzoek en daarbij diverse participanten (bestuursleden, initiatiefnemers en deelnemers) gebruikt als bronnen.

3.5.3. Externe generalisering

De populatie van de eenheden van dit onderzoek bestaat uit de burgers van Scheveningen die meedoen aan de vier projecten. Het domein van generalisatie is de burgers van Scheveningen. Er zijn grote verschillen in de samenstelling van bewoners van wijken, soort wijk, aanpak van gemeenten, professionals van verschillende instellingen, waardoor het moeilijk is om te generaliseren. Er wordt verwacht dat de resultaten uit dit onderzoek gelden voor vergelijkbare burgerinitiatieven in vergelijkbare omgevingen. Een voordeel van multiple case study is dat wanneer bij meerdere cases bepaalde resultaten naar voren komen het aannemelijk is dat deze resultaten generaliseerd kunnen worden. Dit kan vastgesteld worden met verder uitgebreider onderzoek.

3.5.4. Ethiek

Om te zorgen dat er rekening gehouden wordt met de ethiek in het onderzoek worden participanten beschermd; hun interviews worden geanonimiseerd en er is zorgvuldig omgegaan met de transcripten. De resultaten van dit onderzoek met aanbevelingen worden ook gedeeld met de participanten, zodat zij kunnen profiteren van het onderzoek. Door de aanbevelingen kunnen zij mogelijk meer financiële middelen werven en kunnen zij hun relatie met de gemeente verbeteren, waardoor ze hun activiteiten kunnen blijven continueren.

Hoofdstuk 4. Analyse

In dit hoofdstuk wordt voor elke casus een korte beschrijving gegeven. Daarna worden de bevindingen over de factoren *can do, like to, enabled to, asked to, responded to*, egocentrische motivaties gepresenteerd en andere kwesties die door de geïnterviewde initiatiefnemers/bestuursleden en deelnemers naar voren zijn gebracht. Met behulp van uitspraken uit de interviews wordt een overzicht van de successen en belemmeringen waar zij mee te maken krijgen naar voren gebracht.

4.1. Project KopS

De vereniging Kunst op Scheveningen (KopS) is een vereniging van kunstenaars die wonen en/of werken op Scheveningen. KopS heeft onder andere als doel “het werk van Scheveningse kunstenaars onder de aandacht te brengen, ervaring en kennis uit te wisselen en mee te werken aan educatieve, maatschappelijke en culturele activiteiten”.³ Ieder jaar organiseert de kunstvereniging verschillende activiteiten. Zo heeft KopS in 2017 een kunstmanifestatie in de vorm van een kunstwedstrijd georganiseerd met het thema “Thuiskomen”. Ruim 50 deelnemers presenteerden hun interpretaties van het thema in foto’s, schilderijen en 3D kunstwerken. De kunstwerken werden op 4 november 2017 beoordeeld door de vakjury en tijdens de opening werd de eerste, tweede en derde prijs uitgereikt, tevens was er een publieksprijs (KopS, 2017). Voor deze kunstwedstrijd heeft KopS financiële ondersteuning gekregen van SIOS in het kader van het Community Led Local Development (CLLD).⁴

Voor de geïnterviewde leden is hun drijfveer om te participeren vooral omgang met andere kunstenaars en de mogelijkheid om hun werk te kunnen tentoonstellen. Zo stelt een deelnemer (geïnterviewde 4) de “onderlinge kameraadschap” bij Kops op prijs:

Ik ken al heel veel mensen via KopS. Dat is wel heel leuk. Veel adressen ook. Je hoort veel en ik geef ook boetseerlessen op donderdagmorgen, morgen is het de eerste les weer. Je hoort veel en dat kan je ook aan die mensen vertellen. Dat is wel heel leuk. Je blik is verruimd.

³ KopS. Over Kunst op Scheveningen. Op: <http://kunstopscheveningen.nl/kops-informatie/contact-en-lidmaatschap> (bezoekt op 26-02-2019).

⁴ Stichting Initiatief Op Scheveningen. Project KopS. Op: <https://initiatiefopscheveningen.nl/project/project-kops/> (bezoekt op 26-02-2019).

Ook geeft ze (geïnterviewde 4) aan dat ze het goed vindt om haar kunstwerken daar tentoon te stellen: “Wat moet ik anders met mijn spullen? Ik kan van alles wel gaan neerzetten, maar daar heb ik ook geen zin in. Dat doe je niet”. Een bestuurslid (geïnterviewde 1) geeft aan dat ze het organiseren leuk vindt en ze vindt het prettig dat het in de buurt is. Er staat geen geldelijk gewin tegenover hun deelname, maar “we doen het omdat we dat willen creëren met elkaar” aldus een bestuurslid (geïnterviewde 1).

De geïnterviewde leden van KopS wonen allemaal in Scheveningen. Zij voelen zich verbonden met Scheveningen en hun buurgoten en vertrouwen ze ook. Een deelnemer (geïnterviewde 2) kent haar burens goed: “Wij doen daar met elkaar ook van alles. We hebben zelfs samen een Kapels eetgezelschap met een aantal burens en eten om de beurt bij elkaar. We passen op elkaars huis als we op vakantie zijn”. Drie van de vier geïnterviewde leden wonen tevens relatief lang op dezelfde plek, er is dan ook weinig verloop in de buurt. Ze zien juist dat hun buurt aan het verouderen is. Zo geeft een bestuurslid (geïnterviewde 1) aan dat ze nu langzamerhand de “oudjes van de straat” zijn en een deelnemer (geïnterviewde 4) staat samen met haar bekend als “twee van de oudste inwoners van de straat”. Daarbij is de waarde die men in hun buurt belangrijk vindt vooral veiligheid volgens twee deelnemers (geïnterviewde 1 en 3). In beide buurten hebben ze een buurtapp. Een deelnemer (geïnterviewde 1) vindt dit belangrijk: “Ik denk dat de waarde is dat we op elkaar letten. We hebben ook een buurtapp en dat vind ik een belangrijk idee, een veilig idee”. Een deelnemer (geïnterviewde 2) is juist van mening dat het sociale aspect belangrijk is: “Dat je elkaar kent. Dat je klein beetje weet wie waar woont waardoor je dus ook rekening daarmee houdt”. Drie van de vier geïnterviewden voelen zich verantwoordelijk voor het welzijn van de buurt en denken ook dat hun buurgoten dat zo voelen.

Voor het organiseren van de kunstwedstrijd ervaren de leden voldoende middelen te hebben, maar ze voelen wel de financiële druk als ze activiteiten willen organiseren. Zo legt een bestuurslid (geïnterviewde 1) uit:

Het is altijd een financieel dingetje, want je hebt deelnamegeld en je hebt eventuele sponsorgeld dat wordt gehaald en eventueel het subsidiegeld. Met dat zakgeld moet je het gewoon doen en dat is soms krap, want een brochuredruk is duur. Dat is soms knijpend.

De geïnterviewden maken zich wel zorgen over het kwijtraken van hun expositieruimte. Een deelnemer geeft aan: “Het zou ontzettend fijn zijn als wij de ruimte blijven houden. Ik vind dat echt essentieel voor de club. Dat zie je ook bij anderen waar het misgaat”. Verder geven alle geïnterviewde leden aan dat ze voldoende tijd hebben om goed te kunnen deelnemen aan het project. Daarbij is voor de geïnterviewde leden van KopS het bezitten van specifieke vaardigheden of kennis niet noodzakelijk, maar het benutten van talenten van de leden wordt wel als belangrijk gezien. Zo stelt een deelnemer (geïnterviewde 2):

De ene heeft dit meer in huis en de andere dat. Het is wel belangrijk vaak dat mensen toch ook gestimuleerd worden om soms een klein stukje verder te kijken dan waar ze dan een beetje bang voor zijn, maar mensen kunnen veel meer dan dat ze vaak denken.

Een bestuurslid (geïnterviewde 1) geeft dit ook aan: “We hebben een goede voorzitter op dit moment, we hebben een goede penningmeester, we hebben een goede secretaris. Het zijn allemaal talenten die voor de vereniging worden ingezet”.

Drie van de vier geïnterviewde leden van KopS zijn bekend met maatschappelijke organisatie in de buurt. De stichting YMCA (Young Men’s Christian Association) Scheveningen wordt genoemd (geïnterviewde 1, 2 en 4) en de sportvereniging (geïnterviewde 1 en 2). Ze hebben verder geen zicht op hoeveel mensen daarin actief zijn en of deze organisaties invloed hebben op de beslissingen die de gemeente maakt. Verder zit een lid (geïnterviewde 1, bestuurslid) bij een yogaclub, maar is niet actief daarin: “Ik ga ernaartoe en dan ga ik weer terug”. Een ander lid (geïnterviewde 2, deelnemer) is lid van een leesclub en zit in een burgerinitiatief.

Verder is geen een van de geïnterviewden betrokken bij de besluitvorming van de gemeente, maar ze denken wel dat de gemeente beslissingen neemt die in het belang zijn van de gemeenschap. Desondanks is een deelnemer (geïnterviewde 3) van mening dat de gemeente niet alle lagen van de gemeenschap bereikt:

Ik heb een gemeente als klant gehad ooit en ik weet dat zij een bepaalde laag van de bevolking op geen enkele manier weet te bereiken en dat zou hier niet anders zijn. Er is altijd een categorie van mensen die niet bereikt wordt door wat dan ook.

Een bestuurslid (geïnterviewde 1) merkt op dat de gemeente dat wel probeert:

Dus als ik kijk naar die andere organisatie waar ik in zit, die denktank Keizerstraat, dan bereikt de gemeente wel alle lagen van de bevolking, want dat is gewoon in onze bussen gekomen: van heb je zin om te denken over de toekomst van de Keizerstraat?

Daarbij hebben de geïnterviewden niet altijd het gevoel dat hun stem wordt gehoord door de gemeente, maar hebben daar ook begrip voor. Een bestuurslid (geïnterviewde 1) merkt op:

Het is daar net als bij ons. Je kan niet iedere stem horen. Misschien kunnen ze best wel inventariseren wat er zoal gezegd wordt, maar zij moeten ook op een gegeven moment beslissingen nemen en zij zitten natuurlijk met handen en voeten gebonden aan allerlei regels en aanverwanten.

Een medewerker van de gemeente (geïnterviewde 15) geeft zelf ook aan dat de gemeente niet alle lagen van de bevolking kan bereiken ook al willen ze dat wel. Het is volgens haar niet haalbaar, omdat sommige mensen daar niet ontvankelijk voor zijn of willen niet door de gemeente bereikt worden. Over het algemeen vertrouwen de geïnterviewde leden van KopS de overheid wel. Een lid (geïnterviewde 4, deelnemer) is erg positief: “Dat zit wel goed. Ik denk dat we een gelukkig land hebben”. Over de onderbouwing van besluitvorming en informatie die ze hierover krijgen zijn de meningen verdeeld. Een lid (geïnterviewde 1, bestuurslid) vindt dat dat wel degelijk gebeurt: “Nogmaals bij die denktank Keizerstraat wel, want gaan ze met onze feedback van zo’n avondje aan het stoeien en dan krijgen wij weer een vergadering. Dat wordt allemaal wel gemeente-technisch verantwoord gepresenteerd”. Een ander lid (geïnterviewde 2, deelnemer) is het daarmee oneens. Ze merkt bij een ander project op, waarbij ze betrokken is, dat er niet goed naar de betrokkenen wordt gecommuniceerd: “De manier waarop het dan gaat is zo jammer. In plaats van dat ze even met je daarover gaan praten... Het was vrijwel helemaal goed gekeurd en de financiën waren al rond”. Een deelnemer (geïnterviewde 3) merkt op dat het lang duurt voordat ze een reactie krijgen van de gemeente, maar heeft daar ook begrip voor: “Wat ik al zei dat kan ook een gevolg zijn van de zorgvuldigheid waarmee de gemeente te werk gaat”.

Hoewel de vereniging zelfstandig is en wil blijven, behoeven de leden wel ondersteuning van de gemeente. Een bestuurslid (geïnterviewde 1) geeft aan:

We zijn voor een heel groot gedeelte selfsupporting, maar het zou fantastisch zijn als de gemeente op een of andere manier mee zou kunnen denken in dat zwaard van Damocles dat boven ons hoofd hangt in het perspectief van de Galerie.

Later vult ze aan: “Als iemand van de gemeente ons zou kunnen helpen om de projecten op een subsidie- en financieel niveau beter te laten ondersteunen”. Een ander lid (geïnterviewde 3) deelt deze behoefte ook: “We zouden het zelf kunnen, maar net als dat het verstandig is voor de gemeente om de inwoners erbij te betrekken is het ook verstandig als wij de gemeente goed op de hoogte houden waarmee we bezig zijn om de relatie te bestendigen”. Een andere deelnemer (geïnterviewde 2) ziet het zelfs somber in zonder de hulp van de gemeente:

We willen erg graag met de gemeente verder. Dat ze dingen voor ons gaan doen. Dat is erg belangrijk voor welzijn van de buurt, voor de kunstenaar, maar eigenlijk voor heel Scheveningen. Als dat plekje er niet meer is dan is het niet leuk meer. Dan zien we het soms somber in. Dan vraag ik me af of we dan levensvatbaar blijven. Dan zullen heel veel mensen toch opstappen. Het is essentieel dat de gemeente met ons dingen voor elkaar kan krijgen.

Tot slot is volgens alle geïnterviewde leden een pand nodig om te continueren: “Ik zou nachten beter slapen als wij een pand hadden” (geïnterviewde 1, bestuurslid). Volgens haar is daarin is een rol weggelegd voor de gemeente: “De gemeente zou ons ongelooflijk tegemoet komen als ze mee zouden denken en als oplossing met een goed alternatief zouden komen voor wat we nu als galerie hebben. Het einde is inzicht” (geïnterviewde 1, bestuur). Twee andere leden delen (geïnterviewde 2 en 3) ook dit standpunt.

4.2. Project Club van de Toekomst

De stichting Club van de Toekomst werd opgericht door de vrijwilligers van de Scheveningse Voetbal Combinatie 2008 (SVC '08). In samenwerking met Welzijn Scheveningen, ROC Mondriaan, stichting Steun en Toeverlaat en bewegingsdeskundigen & fysiotherapeuten organiseren zij Beweegdagen voor ouderen die op Scheveningen wonen. Daarbij zorgen Scheveningse bedrijven voor de boodschappen en voor een warme maaltijd op deze dagen. De Beweegdagen worden gehouden in het complex waar de voetbalvereniging gevestigd is, in Wassenaar. Voor deze Beweegdagen heeft de stichting een eigen bus nodig voor het vervoeren van zelfstandig wonende ouderen, keukenvrijwilligers en stagiaires, maar ook voor uitstapjes en om oudere supporters van SVC '08, die op Scheveningen wonen, voor wedstrijden op te halen en naar huis te brengen. Bij de aanschaf van deze bus heeft SIOS een financiële bijdrage geleverd.⁵

De geïnterviewden hebben een verantwoordelijkheidsgevoel tegenover de groep ouderen in de regio. Dat is ook hun belangrijkste reden om deel te nemen. Een bestuurslid en initiatiefnemer (geïnterviewde 5) geeft aan:

Voor mezelf vind ik het belangrijk dat ouderen deelnemen aan maatschappelijk verkeer, dat ze niet eenzaam zijn en dat we zelfredzaamheid bevorderen. Dat zijn items die de gemeente ook uitdraagt, maar waar ook mijn hart harder van gaat kloppen als ik zie hoe die oudjes dit oppakken. Dat vind ik leuk.

Het andere bestuurslid (geïnterviewde 6) deelt dit gevoel ook: “Je doet iets voor de maatschappij. Je doet iets voor een kwetsbare groep in de maatschappelijk. Dat is wat het voor mij mooi maakt”. Verder krijgen ze geen materiële beloningen voor hun werkzaamheden voor de stichting. Ze worden dus vooral gemotiveerd om te participeren doordat ze het belangrijk vinden om ouderen te helpen en daar een goed gevoel bij krijgen.

Opvallend is dat zij zich meer met de regio en doelgroep verbonden voelen dan hun buurt en stad, ondanks dat de geïnterviewden relatief lang in hun buurt wonen. Een geïnterviewde (geïnterviewde 6) woont namelijk in Rijswijk en de andere in Scheveningen (geïnterviewde 5),

⁵ Stichting Initiatief Op Scheveningen. Project Club van de Toekomst. Op: <https://initiatiefopscheveningen.nl/project/project-club-toekomst/> (bezocht op 26-02-2019).

terwijl de Beweedagen in Wassenaar worden gehouden. Desondanks geeft een bestuurslid (geïnterviewde 6) aan dat hij zich niet negatief tegen wijkinitiatieven staat: “Ik doe mee. We hebben duurzaamheidsinitiatieven gehad. Daar participeer ik in, maar ik heb niet echt een hele wens om daar actief ermee bezig te zijn”. Hoewel in de buurt waar zij wonen weinig verloop is, is er wel een sprake van een mix van jonge en oude mensen. Daarnaast denken ze dat er vooral werkenden in deze twee buurten wonen en worden waarden, zoals met elkaar de leefbaarheid en veiligheid creëren en in standhouden belangrijk gevonden door buurtbewoners. Een bestuurslid (geïnterviewde 6) merkt op:

Schoon, groen, veilig. Veilig vooral. Er is geen doorgaande route bijvoorbeeld in de wijk. Dus alles wat daarin gaat moet ook weer op dezelfde manier eruit. We hebben best wel sociale controle, een WhatsApp groep. Een buurtwacht. Dat is wel een belangrijk ding.

Daarbij vertrouwen ze hun buurgenoten.

Tot nu toe hebben zij wel de beschikbaarheid over de middelen om te participeren. Een bestuurslid en initiatiefnemer (geïnterviewde 5) geeft aan dat: “We zorgen voor een goede warme maaltijd. Dat vinden we belangrijk. Het vervoer is geregeld. Dat waren voor ons de belangrijkste uitgangspunten”. Beiden ervaren ook voldoende tijd te hebben om te participeren. Verder komen de meningen over het beschikken over de nodige vaardigheden om deel te nemen van de geïnterviewde niet overeen. De een is van mening dat netwerken en luisteren naar de doelgroep twee belangrijk vaardigheden zijn, terwijl voor het andere bestuurslid een stukje betrokkenheid hebben al voldoende is.

Op Scheveningen, waar een bestuurslid en tevens initiatiefnemer (geïnterviewde 5) woont, zijn maatschappelijke organisaties, zoals Welzijn Scheveningen, YMCA en wijkwinkel actief, maar die zijn volgens hem nu diep getroffen door bezuinigingen van de gemeente. Vooral Welzijn Scheveningen heeft wel enig invloed op de beslissingen die de gemeente maakt op het gebied van welzijn op Scheveningen en wordt deze organisatie centraal aangestuurd. Verder organiseert Welzijn Scheveningen allerlei activiteiten volgens hem (geïnterviewde 5, bestuurslid en initiatiefnemer): “Dat gaat van koken tot bridgen. Het is heel veelzijdig. Dansen en een cursus Spaans bijvoorbeeld”.

Verder worden ze niet betrokken bij de besluitvorming van de gemeente, maar het bestuurslid en initiatiefnemer (geïnterviewde 5) merkt wel dat de gemeente geïnteresseerd is in hun stichting en deze aanmoedigt: “Ook regelmatig contact met elkaar hebben. Laten blijken dat we met elkaar iets kunnen neerzetten. We hebben bijvoorbeeld ook een prijs gewonnen van de gemeente: Goed Voor Elkaar”. Ook is hij van mening dat de gemeente toegankelijk is en op deze manier een laag van de gemeenschap probeert te bereiken. Een ander bestuurslid (geïnterviewde 6) legt uit dat de gemeente er niet voor is om alle lagen van de gemeenschap te bereiken:

Nee, maar daar is de gemeente ook niet echt voor. Ik denk dat dat de partners zijn. Dus Welzijn en dergelijke. Daar betaalt de gemeente ook subsidies voor aan Welzijn. Die moeten dit soort mensen in beeld gaan krijgen of hebben.

Overigens geven de geïnterviewden aan dat ze de overheid wel vertrouwen, maar een van de bestuursleden (geïnterviewde 6) geeft wel aan dat de overheid meer naar buiten moet treden:

Ik denk dat de gemeente nog meer moet luisteren naar waar echt behoefte naar is. Dat betekent ook voor ons als ambtenaar dat wij niet hier in dit huis moet zitten bepalen wat er nodig is en dat we naar buiten moeten en moeten luisteren wat de behoefte is. Op die manier de mensen betrekken. De burgers laten participeren.

Daarnaast hebben de geïnterviewden het gevoel dat hun stem wordt gehoord door de gemeente als het gaat om hun project: “Ja, dat gevoel heb ik wel. Of het uiteindelijk resultaat oplevert dat weet ik niet, maar we praten wel met elkaar” (geïnterviewde 5, bestuurslid en initiatiefnemer) en “In ons project wel. Wij hebben van de gemeente enorme financiële steun gekregen. Die waren heel enthousiast over het project” (geïnterviewde 6, bestuurslid). De meningen zijn wel verdeeld over de vraag of er een sprake is van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord. Een bestuurslid en initiatiefnemer (geïnterviewde 5) is van mening dat dat wel zo is, terwijl het bestuurslid (geïnterviewde 6) daar niet mee eens is: “Nee, dat denk ik niet. Wij hebben gewoon een verzoek ingediend bij de gemeente en de gemeente heeft gezegd dat vinden we prachtig. Hier heb je geld. Daar is verder niemand bij betrokken geweest”. Beiden zijn wel met elkaar eens dat de gemeente goed hun besluitvorming heeft onderbouwd en dat ze hierover

goed geïnformeerd zijn. Een gemeentemedewerker (geïnterviewde 15) geeft aan dat de gemeente wel probeert om evenwichtige besluiten te nemen waarin de opvattingen van bewoners worden meegenomen, maar “uiteindelijk neem je als gemeente een besluit en dat kondig je ook bij de ander gewoon aan en kun je wel een gesprek daarover hebben”. Ook laat ze weten dat de besluiten wel degelijk beïnvloed worden door gesprekken die ze heeft met mensen.

Tenslotte hebben ze voor het continueren van het project vooral financiering, deelnemers en vrijwilligers nodig. Een bestuurslid (geïnterviewde 6) vertelt:

Betrokkenheid van die andere instellingen, maar ook de vrijwilligers die toch de bijeenkomsten begeleiden. Dat zijn weer vrijwilligers die we vanuit de Club van de Toekomst benaderen en dat zijn ook vrijwilligers die van de sportvereniging zijn in het algemeen. Binding met de eigenaar van het pand, de sportvereniging, moet goed zijn. De vrijwilligers moeten we inzetten en werven. We moeten ook meer naar buiten treden denk ik. Wat meer publiciteit eraan geven. De groep moet groter. We hebben 25/28 deelnemers.

Als de gemeente de financiering stopt dan willen ze wel doorgaan: “Ja, we gaan door met sponsors zoeken. We willen niet afhankelijk zijn van de gemeente, want de gemeente heeft ook gezegd: dit is een startsubsidie” (geïnterviewde 5, bestuurslid en initiatiefnemer).

4.3. Project Tuinen van Greens

Het project Tuinen van Greens is een samenwerkingsverband van drie organisaties in het Belgisch Park: Greens Westbroekpark BV (huurder van de grond, ontwikkeling gehele terrein), stichting Tuinen van Greens (beheer en ontwikkeling tuinen, educatie projecten) en Greens in the Park BV (exploitatie restaurant en terras). Greens in the Park is een maatschappelijk concept in een park. De missie is om een maatschappelijke impact te creëren op een bekende plek door middel van een kleinschalig restaurant naast een tuin met eetbare producten. Hierbij draait het om natuurproducten die op de menukaart terug te vinden zijn. Daarbij wordt de tuin geëxploiteerd door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Door het toevoegen van ‘commerciële activiteiten’ heeft de stichting mogelijkheid om voor een alternatieve structurele

inkomstenbron te zorgen, naast de sociaal maatschappelijke taak. SIOS heeft in de opstartfase een financiële bedrage geleverd, zodat ze daarna zelfstandig verder konden met de bedrijfsvoering.⁶

Uit de interviews met de deelnemers van het project de Tuinen van Greens komt naar voren dat ze vooral gemotiveerd worden om deel te nemen, doordat ze het gevoel krijgen dat ze hierdoor vaker buiten zijn en nieuwe mensen ontmoeten. Zo is een deelnemer (geïnterviewde 8) van mening dat: “Ook omdat ik dan meer onder de mensen kom. Dus daarvoor doe ik het ook”. De andere deelnemer (geïnterviewde 9) deelt ook deze mening:

Ik ervaar hier rust en ik leer mensen kennen. Dus ik leer wat meer met mensen omgaan. Dat is even nodig als je alleen op jezelf bent. Daardoor voel je je ook zelfverzekerder van en voel ik me wat rustiger in mijn hoofd. Zo begin ik de dag met meer energie.

Het bestuurslid (geïnterviewde 7) is vooral gemotiveerd door de voldoening die hij krijgt doordat hij bij heeft kunnen dragen aan een goede zaak, maar hij is ook een horecaondernemer:

Ik heb liever dat ik dit soort dingen verkoop en realiseer, dan de telefoontjes verkoop voor KPN. Voor de rest ben ik een ondernemer hierin. Dus ik ben wel een van twee horecaondernemers die hier probeert om er een boterham mee te verdienen in ieder geval.

Verder zijn de tuin en het restaurant gevestigd in een buurt met een diverse samenstelling qua bewoners. Van “Scheveningse vissersbuurt/wijk/dorp tot de wat chiquere twee verdienende mensen die in wat grotere huizen wonen” volgens een bestuurslid en initiatiefnemer (geïnterviewde 7). Hier wonen ook voornamelijk werkenden en oudere mensen volgens hem. Daarbij is hij van mening dat het project de verscheidenheid van de buurt weerspiegelt:

In het restaurant komen de wat chiquere mensen, de expats en de Scheveningers. Uiteindelijk zorgen we voor een stukje financiering van de tuin. In de tuin werken, volgens mij, wel gewone mensen uit

⁶ Stichting Greens in the Park. Tuinen van Greens. www.greensinthepark.nl Op: (bezoekt op 26-02-2019)

andere delen van Den Haag en Scheveningen uit een wat mindere sociale klasse.

De deelnemers wonen overigens niet in de wijk waar de tuin en het restaurant gevestigd zijn, maar elders in Scheveningen. Volgens een deelnemer (geïnterviewde 8) is de samenstelling van de bewoners, in de buurt waar ze woont, ook gemengd: “Het is oud en jong door elkaar. Een andere deelnemer (geïnterviewde 10) geeft juist aan dat er weinig diversiteit is in de wijk waar ze woont: “Als je het vergelijkt met andere wijken zijn er weinig donkere of buitenlandse mensen”. Twee van de drie deelnemers (geïnterviewden 8 en 10) wonen ruim twintig jaar in hun buurt en voelen daarom zich erg verbonden met Scheveningen. Daarnaast voelen ze zich allemaal verbonden met de buurtgenoten waar ze wonen en vertrouwen ze ook. Daarbij zien een deelnemer (geïnterviewde 8) en bestuurslid en initiatiefnemer (geïnterviewde 7) verloop in hun wijken. Twee andere deelnemers (geïnterviewde 9 en 10) zien dat minder. Een deelnemer (geïnterviewde 9) is juist net in een nieuwbouwwijk komen wonen vanuit een andere stad. Scheveningen wordt beschreven door een bestuurslid en initiatiefnemer (geïnterviewde 7) als een “redelijk vastomlijnde buurt”. Verder geven ze allemaal aan dat het saamhorigheidsgevoel op Scheveningen erg aanwezig is. Een bestuurslid en initiatiefnemer (geïnterviewde 7) vergelijkt dit met de mensen die in de buurt van de tuin en het restaurant wonen:

Ik denk dat de chiquere buurtbewoner vindt dat het belangrijk is om goed te eten, lekker plekje en kwaliteit van leven te hebben en Scheveningen kiest meer voor saamhorigheidsgevoel. Cohesie in de buurt is belangrijk. Kiest om deze ontmoetingsplek bijvoorbeeld hier te hebben. Anders dan een strandtent.

Het is volgens een bestuurslid en initiatiefnemer (geïnterviewde 7) in het begin lastig geweest om de juiste middelen te verkrijgen: “Het was wel hard werken om die middelen te krijgen. Zeker niet makkelijk. Dat is zeker een van de manco’s van buurtparticipatieprojecten in Nederland”. Nu de startfase is afgerond en de exploitatiefase aan de gang is dat geen probleem meer, omdat het model zo opgesteld is dat ze eenmalig geld nodig hebben voor de realisatie van de tuin. De deelnemers delen deze mening ook. Ze ervaren allemaal wel voldoende tijd te hebben om deel te nemen aan het project. Daarbij is het volgens een bestuurslid en initiatiefnemer (geïnterviewde 7) lastig om een sociaal maatschappelijk project op te starten zonder de nodige vaardigheden en kennis:

Een goed willend burger, moet er bijna iemand voor inhuren en daar is vaak geen geld voor of wordt vaak niet geaccepteerd dat er geld vrij voor gemaakt wordt. Dat is een groot probleem voor sociaal maatschappelijk projecten in Nederland.

Daarnaast is het volgens hem ook noodzakelijk om te kunnen samenwerken met de betrokken partijen:

Dit schakelen tussen het zakelijke, vrijwillige en maatschappelijke. Dat is wel een kunst apart. Dat vergt enerzijds toch wel op niveau kunnen sparren met de gemeente, met fondsenhoofden, subsidieverstrekkings over businessplannen, over strategie. En anderzijds ook handen uit de mouwen, vrijwilligers aansturen en motiveren, cliënten uiteindelijk kunnen aansturen en motiveren. Dat is wel een man of vrouw met duizend poten die je nodig hebt.

Onder andere door zijn ervaring (“door mijn achtergrond in de goede doelensector de laatste twaalf jaar”) is het project wel van de grond gekomen. Voor de deelnemers is niet van belang om vooraf vaardigheden of kennis te hebben. Men doet hier juist deze vaardigheden en kennis op. Een deelnemers (geïnterviewde 10) vertelt:

Van tevoren hoef je niet zo veel kennis te hebben, maar het is juist leuk om die kennis op te doen. Waardoor je deze vaardigheden vergroot. Ik denk dat het juist zo leuk is dat je hier vaardigheden kan leren.

Ook worden respect en het gevoel dat ze gehoord worden als belangrijke waarden gezien door de deelnemers (geïnterviewde 8, 9 en 10). Vooral voor een deelnemer (geïnterviewde 10) is dit laatste heel belangrijk naast saamhorigheid:

Scheveningers vinden dat Den Haag voor hen uitmaakt wat met de haven moeten gebeuren of de boulevard en zo. Scheveningers voelen zich niet serieus genomen. Dat is de sfeer die er wel hangt, maar er is

ook ontzettend veel saamhorigheid. Dat er feesten zijn. Dat er mensen in klederdracht lopen en dat soort dingen allemaal.

In de buurt van de tuin en het restaurant zijn een aantal maatschappelijke organisaties actief, maar die zijn niet verbonden met de tuin of het restaurant, volgens een bestuurslid en initiatiefnemer (geïnterviewde 7). Niemand van de geïnterviewden is verbonden met een maatschappelijke organisatie in hun buurt en ze zijn ook niet bekend met de activiteiten die zij organiseren.

Verder is niemand van de geïnterviewden betrokken bij besluitvormingsprocessen van de gemeente en hebben geen inzicht in deze processen. Overigens voelt de ene geïnterviewde zich beter gehoord dan de andere door de gemeente. Een bestuurslid en initiatiefnemer (geïnterviewde 7) constateert:

Ik kan ze allemaal bellen, maar vaak is jouw probleem iets wat tussen twee of meerdere afdelingen gaat en dan wordt het weer heel lastig. Het valt ook vaak onder twee echte afdelingen, dus twee directeurs of twee wethouders. Er zijn weinig mensen die integraal verantwoordelijk zijn binnen het stadshuis. En dan allemaal zullen met een eigen beleid en eigen hiërarchie. Dat is lastig.

Een deelnemer (geïnterviewde 9) meldt dat het voor hem minder lastig is om contact te zoeken met de gemeente: “Er zijn overal plekken waar je met mensen kan praten. Misschien als je iets voor elkaar wil krijgen dan is dat wat lastiger. Ik kan overal wel terecht met mijn problemen en zaken in ieder geval”. Een medewerker van de gemeente (geïnterviewde 15) geeft ook aan dat er altijd mensen zijn die zich niet vertegenwoordigd of gehoord voelen en anderen weer wel. Het hangt volgens haar van het onderwerp af: “De discussie rond het Vreugdevuur, daar zijn mensen die zich niet gehoord voelen door de gemeente. Op een ander onderwerp juist weer wel”. Daarnaast vertrouwen de meesten ook de overheid dat deze beslissingen neemt die in het belang zijn van de gemeenschap. Behalve een deelnemer (geïnterviewde 10). Ze vindt dat de overheid vooral de burger benadeelt:

Ik vertrouw de overheid niet zo dat ze doen wat voor de meeste mensen goed is en voor het klimaat, voor de aarde. Tot nu toe hebben ze niets bewezen daarin. Het wordt weer op de burgers afgewend. Dus nee.

Tenslotte is voor de continuering van het project volgens een bestuurslid en initiatiefnemer (geïnterviewde 7) vooral belangrijk dat het goed moet gaan met het restaurant:

Er wordt nog wel met een schuin oog gekeken dat het misschien te goed gaat met ondernemers in de horeca. Ik zeg altijd maar hoe meer koffie we hier verkopen hoe meer cliënten er in de tuin kunnen gaan werken. Sterker nog als we hier niet genoeg koffie verkopen kunnen we heel de boel sluiten, want dan gaat er geen de bijdrage naar de tuin. Dan zijn we helemaal ver van huis.

Daarbij moet de Wmo-budgetten die de cliënten ontvangen niet al te drastisch gekort worden volgens hem: “Het businessmodel is wel gestoeld op de bijdrage die wij per cliënt per dag deel ontvangen om hem of haar hier te begeleiden. Als dat opeens fors omlaaggaat dan zou je toch ergens moeten co-financieren”.

4.4. Project restauratie haringlogger Sch236

De stichting Sch236 Noordster terug op Scheveningen heeft als doel het motorschip Aurora van Rederij Groen terug te brengen in de oorspronkelijke staat waarin de haringlogger in 1950 als SCH 236 Noordster in de vaart kwam, het te onderhouden en als een museumlogger als cultureel erfgoed open te stellen voor het publiek. Deze haringlogger is een van de laatste die op Scheveningen werd gebouwd. Jarenlang werd op deze logger zowel de vleet- als trawlvisserij beoefend. De werkzaamheden zijn op 1 november 2017 begonnen en worden onder leiding van een werkbegeleider uitgevoerd door vrijwilligers, veelal mensen die vroeger werkzaam waren in de visserij of aanverwante bedrijven en mbo-studenten van het ROC Mondriaan (SCH 236 Terug op Scheveningen, 2017). De donatie van SIOS wordt speciaal verstrekt voor het maken van originele onderdelen, zoals galgen, mosterdpotten, luikhoofden

en betimmering in de logies, door de studenten van het ROC Mondriaan in het kader van hun studie.⁷

De motivatie om te participeren onder de geïnterviewden zijn voor een groot gedeelte overeenkomstig. Ze willen de visserijverleden van Scheveningen behouden en vinden het gezellig om met anderen te werken. Daar halen ze hun voldoening uit. Zo vertelt een bestuurslid en initiatiefnemer (geïnterviewde 11) dat deze logger de enige naoorlogse haringlogger is die nog in Nederland te vinden is en hoe het verbonden is met Scheveningen:

Deze schepen bestaan helemaal niet meer. Alles is gesloopt. En je moet weten dat, bijzonder is het ook weer, de 236 hier gebouwd is. De sleephelling maatschappij Scheveningen heeft dit schip, meen ik, als het eerste of tweede schip, waarvan in 1949 de kiel werd gelegd hier in Scheveningen, gebouwd. Het is dus ook de eerste naoorlogse Scheveningse logger en meteen de laatste.

Een deelnemer (geïnterviewde 13) geeft aan dat hij het vooral gezellig vindt om met andere “vissers en mannen van de werf” te werken. Een andere deelnemer (geïnterviewde 14) geeft juist aan dat hij niets met visserij heeft en hier eigenlijk toevallig terecht was gekomen, maar het desondanks een heel mooi project vindt om “zo’n schip voor de komende decennia te bewaren en dat die weer als schip dienst gaat doen”. Daar wil hij graag aan meewerken.

Drie van de vier geïnterviewden komen uit Scheveningen en voelen zich verbonden met Scheveningen, hun buurgenoten en de haven. Ze vertrouwen hun buurgenoten ook. Ze zijn wel van mening dat hun buurt de afgelopen 10 jaar enorm is veranderd. De samenstelling wordt vooral omschreven als “een mengelmoes van niet alleen maar Scheveningers” (geïnterviewde 12, deelnemer) door de bouw van woningen in de buurt, maar ze kunnen het wel met elkaar vinden. Verder wonen vooral oudere werkenden in de buurt. Ook geven ze aan dat de saamhorigheid enorm belangrijk is op Scheveningen. Een deelnemer (geïnterviewde 13) vertelt dat hij dit project voor Scheveningen doet: “Ik ben een Scheveninger geboren en getogen. We

⁷ Stichting Initiatief Op Scheveningen. Project restauratie haringlogger Sch 236. Op: <https://initiatiefopscheveningen.nl/project/project-restauratie-haringlogger-sch236/> (bezoekt op 26-02-2019).

doen het graag voor Scheveningen zelf. Het is plaatsgebonden”. Dit sentiment delen de andere geïnterviewde Scheveningers (geïnterviewde 11 en 12) ook.

Verder vinden de geïnterviewden dat ze voldoende middelen hebben om te kunnen participeren. Een bestuurslid en initiatiefnemer (geïnterviewde 11) vertelt dat ze een ligplaats hebben gekregen van de gemeente en de ruimte hebben om te kunnen werken:

De Noordster ligt natuurlijk op een plek die we van de gemeente hebben gekregen. Dus de ligplaats is geen probleem. Aan boord is er voldoende ruimte om de werkzaamheden te verrichten. We hebben een prachtige vergaderlocatie, met dank aan Rederij Groen, voor het bestuur. Hier kunnen we ook representatief gasten ontvangen.

Ook een deelnemer (geïnterviewde 12) geeft aan dat ze niet geremd worden daarin. Daarbij ervaren de geïnterviewden dat ze voldoende tijd hebben om te participeren. De deelnemers zijn allemaal gepensioneerd en doen dit werk vrijwillig. Bovendien beschikken de deelnemers over de nodige vaardigheden of kennis om zo'n schip te restaureren. Overigens moeten de deelnemers wel met elkaar kunnen werken. Een bestuurslid en initiatiefnemer (geïnterviewde 11) geeft aan dat dat wel zo is bij het project: “Je moet in een teamverband kunnen werken. Eigenzinnige mensen doen het slecht in groepen. Die hebben we gelukkig niet”. Verder haalt hij aan dat kennis van de ambachtelijke vakgebieden belangrijk is, maar als die niet aanwezig zijn dan kunnen ze het ook leren. Hij vertelt dat hij soms versteld staat van wat de vrijwilligers gezamenlijk kunnen “Al is er maar een die weet hoe het hoort. Hoe ze elkaar wat weten te leren en te doen is geweldig”. Een deelnemer (geïnterviewde 12) geeft aan dat “een beetje handig” zijn al voldoende is. Een deelnemer (geïnterviewde 14) vertelt dat niet iedere vrijwilliger die hier werkzaam is ook oud visser is:

Het grappige is dat er hier figuren van allerlei pluimage bij zitten. We hebben iemand die begrafenisondernemingen heeft en een journalist heb ik ooit aan boord gezien, dus iedereen die toch op zijn terrein mee kan helpen die kan hier voldoening vinden.

Daarnaast is het belangrijk dat Scheveningers in het bestuur aanwezig zijn volgens een bestuurslid en initiatiefnemer (geïnterviewde 11):

Als we in het bestuur geen mensen met een Scheveningse roots zouden hebben, dan zou het mislukken. Dan kom je weer uit op sponsoring in natura. Dat zou je dan helemaal niet hebben. Netwerk gebruiken rond de haven kan een buitenstaander niet.

Tot slot is van belang dat er deskundigheid aanwezig is in het bestuur vindt een deelnemer (geïnterviewde 13). Dit bevestigt ook een bestuurslid initiatiefnemer (geïnterviewde 11): “Het is belangrijk om expertise om je heen te hebben en de uitstraling die je hebt. Je moet uitstralen dat het mooi is en dat we trots zijn dat we dit doen”.

Drie geïnterviewden zijn niet verbonden aan een maatschappelijke organisatie in de buurt, maar zijn wel bekend met Welzijn Scheveningen, sportverenigingen en een gezelligheidsvereniging. Verder hebben ze niet veel inzicht op hun activiteiten behalve het feit dat ze feestjes organiseren en weten ze ook niet of deze centraal aangestuurd worden. Een deelnemer (geïnterviewde 13) is wel verbonden aan een maatschappelijke organisatie: “Ik doe de wijkbus van Scheveningen. Daar rij ik maandagochtend op. Dat is mijn verbondenheid”, maar verder weet hij niet of deze organisatie invloed heeft op beslissingen die de gemeente maakt of dat het centraal aangestuurd wordt. Bij dit project wordt wel door een bestuurslid en initiatiefnemer (geïnterviewde 11) SIOS expliciet erkend als een overkoepelende organisatie die specifiek bestaat ter ondersteuning van de ontwikkeling of groei van maatschappelijke organisaties in het gebied. Hij vertelt: “Ik noem bijvoorbeeld de Stichting Initiatief Op Scheveningen. Die subsidieert dit project om werkgelegenheid, activiteiten en binding voor mensen onderling op Scheveningen te realiseren”.

De geïnterviewden worden niet betrokken bij besluitvormingsprocessen van de gemeente. Ze hebben wel het gevoel dat de gemeente verschillende delen van de gemeenschap bereikt, maar niet iedereen heeft het gevoel dat de overheid beslissingen neemt die in het belang zijn van de gemeenschap. Een deelnemer (geïnterviewde 12) geeft aan dat hij niet altijd het gevoel heeft dat de overheid het welzijn van de bewoners van het land hoog hebben staan:

Ik heb wel eens het idee dat het welzijn van de bewoners soms ondergeschikt is ten aanzien van het welzijn van de grote bedrijven en

de geldmagnaten, die ons zeker ook voordelen bieden, maar de verhouding is niet helemaal correct naar mijn mening.

Desondanks vertrouwen ze de overheid allemaal wel. Verder geven twee van de drie deelnemers (geïnterviewde 12 en 13) aan dat ze niet altijd het gevoel hebben dat hun stem wordt gehoord door de gemeente en ook niet goed geïnformeerd worden over de besluitvorming. Zo stelt een deelnemer (geïnterviewde 12): “Als ze terugkoppelen en ze zouden ons informeren over waarom ze een besluit hebben genomen, dan zou deze discussie bijna weg zijn”. Een andere deelnemer (geïnterviewde 13) vertelt dat hij het gevoel heeft dat de gemeente “haar eigen zin toch doet”:

Dan denken de mensen: dat heeft toch geen zin. Ik ga niet meer. Dat idee heb ik af en toe. Ik kan wel gaan, ik kan daar wel mijn woordje gaan doen, maar ze doen toch lekker haar eigen zin. Dan is het een zinloze tijdsbesteding.

Een gemeentemedewerker (geïnterviewde 15) verklaart dat dit gevoel met wederzijdse verwachtingen te maken heeft en heeft ook begrip dat mensen zich niet altijd gehoord voelen:

Ik denk dat het voor buitenstaanders soms moeilijk is om te begrijpen of doorgronden hoe de gemeente werkt. Ik zeg niet dat we alles doen, bepaald niet. We maken ook fouten. Soms kun je alleen horen wat mensen zeggen en kun je niets doen, omdat er ook geen geld voor is of omdat je daar geen politiek-bestuurlijk steun voor hebt.

Een bestuurslid en initiatiefnemer (geïnterviewde 11) geeft ook aan dat het niet altijd botert tussen de gemeente Den Haag en Scheveningen, maar beseft wel dat ze elkaar nodig hebben: “We beseffen ook dat de politiek Scheveningers nodig hebben die goede dingen doen. Niet alles wat Den Haag doet afzeiken, maar positief meedenken.” Verder vult hij aan dat het belangrijk is om goede relatie met de gemeente te hebben:

Daarom is het zo belangrijk dat we hier op Scheveningen en aan Den Haag vooral, ook richting de gemeente, een goede relatie hebben. Ook aan de gemeente is alles aan gelegen om op Scheveningen dingen te

behouden die nog iets van die rijke geschiedenis van Scheveningen laten zien.

Door onder andere de steun van de gemeente kan de stichting andere (grote) fondsen werven, geeft een bestuurslid en initiatiefnemer (geïnterviewde 11) aan: “Dat is belangrijk, want door die gemeentelijke subsidie gaat het vliegwiel draaien. Dan kan je ook anderen benaderen: de gemeente staat achter je. Die geeft subsidie. Wil u ook bijdragen? Zo kom je aan grotere fondsen”.

Tenslotte denkt een bestuurslid en initiatiefnemer (geïnterviewde 11) dat ze “het aardig goed voor elkaar hebben” en dat ze daarmee door kunnen, maar er is meer geld nodig. De stichting krijgt financiële middelen van de gemeente, instellingen, bedrijven en particulieren. “Het bedrijfsleven draagt ons een warm hart toe”, vertelt een bestuurslid en initiatiefnemer (geïnterviewde 11). Verder heeft de stichting 325 donateurs die ieder minimaal 23,60 euro per jaar doneren. Volgens een deelnemer (geïnterviewde 12) is er altijd geld nodig:

Er is altijd wel iets wat hersteld moet worden en wat meer kost dan aanvankelijk gedacht, want je komt dingen tegen. De wand van het schip bleek poreus te zijn. Dat kun je zelf niet oplossen. Daar moet je een bedrijf voor gaan inhuren. Dat kost geld. Het is toch een relatief kostbaar project.

Daarnaast denken ze ook in de toekomst eraan om meer jonge mensen bij het project te betrekken. Een bestuurslid en initiatiefnemer (geïnterviewde 11) vertelt: “De vrijwilligers zijn oud vissers. Ik zou ook jonge mensen willen zien die hieraan mee willen werken. Dan wordt het aandachtspunt voor het bestuur: hoe zorgen wij dat de jonge generatie dit gaan overnemen?”. “Dat is een algemeen probleem voor (streek)musea”, voegt hij eraan toe.

Hoofdstuk 5. Discussie en Conclusie

In dit hoofdstuk wordt de toepasbaarheid van het CLEAR-model op de burgerinitiatieven behandeld. Door de theorie en data uit het onderzoek met elkaar te verbinden kan er inzicht worden verschaft over welke factoren terug worden gezien in de cases en welke nieuwe elementen, die niet opgenomen zijn in het theoretische model, verschijnen. Daarna wordt de hoofdvraag beantwoord. Tot slot volgen op basis van het onderzoek enkele aanbevelingen voor burgerinitiatieven, gemeente en een vervolgonderzoek.

5.1. Discussie: toepasbaarheid van het CLEAR-model in de context van burgerinitiatieven

Op basis van bovenstaande literatuur wordt verwacht dat deelname aan burgerinitiatieven afhankelijk is van zes factoren: *can do*, *like to*, *enabled to*, *asked to*, *responded to* en egocentrische motivaties.

5.1.1. Can do

Op basis van de data uit het onderzoek is gebleken dat de deelnemers niet allemaal een hoger opleidingsniveau hebben genoten en tot de hogere sociale klasse behoren. Dit sluit niet helemaal aan bij de verwachtingen van de factoren opleidingsniveau en werkgelegenheid en sociale klasse. Er wordt verwacht dat mensen eerder geneigd zullen zijn om deel te nemen aan burgerinitiatieven naarmate men een hoger opleidingsniveau heeft genoten, werkzaam is en tot de hogere sociale klasse behoort. Het project Tuinen van Greens is juist gericht op mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De geïnterviewden zijn wel bijna allemaal werkzaam, behalve de gepensioneerde deelnemers van het project restauratie haringloggers Sch236 en een deelnemer aan het project Tuinen van Greens. De bestuursleden en initiatiefnemers hebben veelal wel een hoger opleidingsniveau genoten en sommigen behoren ook tot de hogere sociale klasse. Die functie vereist volgens bestuursleden en initiatiefnemers van de projecten KopS, Tuinen van Greens en restauratie van de haringlogger Sch236 ook bepaalde vaardigheden en kennis die behoren aan hoger opgeleiden. Voor sommige deelnemers van de projecten KopS, Tuinen of Greens en restauratie van haringlogger Sch236 is voorgaande kennis van het onderwerp ook niet noodzakelijk. Ze doen juist kennis op tijdens hun deelname. Hier sluit de data minder aan bij de factor vaardigheden en kennis welke voorspelt dat mensen vooraf de benodigde vaardigheden en kennis voor deelname al hebben. De geïnterviewden behoren allemaal niet tot minderheden in de buurt waar ze wonen. Ook ervaren

bestuursleden/initiatiefnemers en deelnemers vier van de drie projecten voldoende toegang te hebben tot de benodigde middelen. De leden van het project KopS geven aan een ruimte nodig te hebben om verder deel te kunnen nemen. Verder geven alle geïnterviewden aan dat ze of hun bestuur beschikken over de nodige vaardigheden en kennis om te kunnen participeren.

5.1.2. Like to

Bijna alle geïnterviewden voelen zich verbonden met Scheveningen. Drie van de geïnterviewden delen dat gevoel niet voor Scheveningen, omdat ze net kort daar zijn komen wonen of daar helemaal niet wonen. Twee geïnterviewden van het project Club van de Toekomst voelen zich vooral verbonden met de regio en doelgroep van hun project. Dit sluit aan bij de factor identiteit met de verwachting dat mensen die zich verbonden voelen met het gebied waarin zij wonen of verbonden voelen met mensen uit hun buurt, stad of regio eerder geneigd zijn om deel te nemen. Daarnaast merken veel van de geïnterviewden dat er weinig verloop is in hun buurt, ze relatief lang in dezelfde buurt wonen en ze vaak dezelfde waarden hebben als hun buurtgenoten, maar de deelnemers van het project restauratie haringlogger Sch236 zagen wel dat de haven van Scheveningen in de afgelopen 10 jaar enorm is veranderd. Ze geven, als een van de drijfveren aan om te participeren, het behoud van de visserijgeschiedenis en de haven. Het gevoel voor geschiedenis en traditie kan hier duidelijk teruggezien worden. Bij de rest van de projecten heerst dit gevoel niet. Dit sluit aan bij de factor homogeniteit met de verwachting dat stabiliteit, gevoel voor geschiedenis en traditie en overeenkomsten van waarden en prioriteit in de gemeenschap participatie aan burgerinitiatieven bevorderen. Daarbij hebben de geïnterviewden wel allemaal vertrouwen in buurtgenoten en de overheid. Tevens is het gevoel dat ze een collectieve actie moeten ondersteunen en zich verantwoordelijk voelen tegenover de gemeenschap vooral aanwezig bij de projecten Club van de toekomst en restauratie haringlogger Sch236. Het gevoel van burgerschap is bij deze projecten expliciet aanwezig.

5.1.3. Enabled to

De invloed van maatschappelijk organisaties en hun activiteiten op het gebied van participatie van burgerinitiatieven is bij alle projecten niet duidelijk terug te zien. Hier sluit de data minder goed aan bij het model. Dit kan verklaard worden doordat bijna geen een van de geïnterviewden lid zijn van een maatschappelijke organisatie en zich daarmee niet verbonden voelen. Ze voelen zich meer verbonden met de doelstellingen van de projecten waaraan ze deelnemen. Verder

hebben ze weinig zicht in hun activiteiten. Verbonden zijn aan een maatschappelijke organisatie is dus geen opstap naar een deelname aan burgerinitiatieven. Het bestaan van overkoepelende of coördinerende organisaties hebben wel invloed op het (voort)bestaan van de projecten Tuinen van Greens en restauratie haringlogger Sch236. Zij hebben bij de oprichting een flinke som geld gekregen van SIOS, waardoor deze burgerinitiatieven verder kunnen ontwikkelen en deelnemers kunnen aantrekken omdat ze toekomst zien in deze projecten. SIOS wordt gezien als een overkoepelende of coördinerende organisatie die specifiek bestaat voor ondersteuning van de ontwikkeling of groei van maatschappelijke organisaties in het gebied. Daarnaast hebben ze middelen & capaciteit om verschillende organisaties te bereiken en krijgen ze financiële steun van gemeente om hulp aan maatschappelijke organisaties te verschaffen. De factor dichtheid van netwerken sluit hiermee wel aan op de data.

5.1.4. Asked to

Geen een van de geïnterviewden wordt betrokken bij de besluitvormingsprocessen van de gemeente en probeert ook niet de burgers actief te betrekken bij burgerinitiatieven. De factor vormen van participatie en strategie sluit hierbij niet aan op de data. De gemeente blijft juist op een afstand bij burgerinitiatieven en grijpt pas in als ze redenen daarvoor zien of als er aan de bel wordt getrokken door de initiatiefnemers. Daarbij denkt niet iedereen dat de gemeente verschillende delen van de gemeenschap bereikt, ook al zou de gemeente dat willen. Er blijven altijd groepen die onbereikbaar zijn. Dit beaamt ook een medewerker van de gemeente. Sommigen zijn daar niet ontvankelijk voor of willen dat niet. Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat de factor bereik en diversiteit niet aan sluit op de data.

5.1.5. Responded to

De geïnterviewden krijgen wel het gevoel dat de gemeente naar ze luistert, maar of er iets meegedaan wordt is een tweede. Een paar deelnemers van de projecten zijn daar sceptisch over en twijfelen over de intenties van de gemeente als het gaat om besluiten die Scheveningers aangaat. Een gemeentemedewerker heeft ook het gevoel dat er altijd mensen zijn die zich niet vertegenwoordigd voelen of niet gehoord voelen en anderen weer wel. Hiermee is terug te zien dat de factor luisteren niet helemaal aansluit op de theorie. Dat kan verklaard worden doordat de deelnemers hun besluit om deel te nemen niet laten afhangen van hun gevoelens jegens de gemeente, omdat de gemeente niet intensief betrokken is bij de projecten. Daardoor zien de deelnemers die sceptisch zijn tegenover de gemeente geen link tussen de gemeente en de

projecten, waardoor ze mogelijk besluiten om deel te nemen. Verder is alleen bij de geïnterviewde bestuursleden en initiatiefnemers van de projecten Club van de Toekomst en Restauratie haringlogger Sch236 de factor evenwicht en prioriteit stellen te zien. Zij geven aan dat hun meningen worden meegenomen door de gemeente bij de besluiten die gemaakt worden en dat er wederzijds begrip is voor de keuzes die gemaakt worden. Dat er weinig geïnterviewden zijn die dit gevoel delen kan verklaard worden doordat sommige geïnterviewde bestuurslid/initiatiefnemers en deelnemers tegen bepaalde besluiten of regels van de gemeente aan lopen en het gevoel hebben dat er geen rekening met hen wordt gehouden. Andere geïnterviewden hebben mogelijk geen direct contact met de gemeente en hebben die behoefte ook niet. Tot slot hebben alleen drie deelnemers van de projecten Kops en restauratie haringlogger Sch236 het gevoel dat zij niet voldoende uitleg van de gemeente krijgen over bepaalde besluiten die zijn genomen die hen aangaan, maar de rest van de geïnterviewden delen dit gevoel niet of hebben hier niet mee te maken gehad.

5.1.6. Egocentrische motivaties

Een motivatie die duidelijk uit alle cases naar voren is gekomen is omgang met anderen. In de projecten Club van de Toekomst, Tuinen van Greens en restauratie haringlogger Sch236 komt ook het gevoel naar voren dat men bijdraagt aan een goede zaak (expressieve prikkels), naast de solidariteitsprikkels. Bijna alle bestuursleden/initiatiefnemers en deelnemers krijgen geen (geldelijke) vergoeding voor hun deelname. Alleen het bestuurslid en initiatiefnemer van Tuinen van Greens is een horecaondernemer en ontvangt ook salaris voor zijn activiteiten, maar voor hem weegt voldoening die hij krijgt doordat hij bij heeft kunnen dragen aan een goede zaak ook mee. De verwachting dat de deelnemers geprikkeld worden om te participeren aan burgerinitiatieven door een van de factoren voor egocentrische prikkels is hierbij terug te zien in de cases. Vooral de solidariteitsprikkels en expressieve prikkels worden expliciet vermeld door de geïnterviewden. De factor egocentrische motivaties blijkt uit het onderzoek een belangrijke factor te zijn voor het verklaren van deelname aan burgerinitiatieven. Daarom is het een aanvulling voor het CLEAR-model om motivatie voor deelnemers van burgerinitiatieven te verklaren.

5.1.6. Andere factor

Een andere factor die uit de interviews gehaald kan worden is *passie voor het onderwerp*. Deze factor is duidelijk terug te zien bij alle projecten. De geïnterviewden vertellen enthousiast over

wat ze doen en de doelen van hun burgerinitiatieven. Ze hebben ook het vertrouwen dat ze die samen kunnen behalen. Ook hebben ze veel voor hun passie over: ze offeren hun vrije tijd hiervoor op, terwijl er geen geldelijk gewin staat tegenover hun deelname. Daarbij ontstaan er ook “vriendenclubs” door de projecten. Ze kunnen met elkaar praten over hun passie en wisselen ook ideeën hierover uit. Op deze manier hebben ze het gevoel dat er een plek is waar ze hun passie kunnen delen. De geïnterviewden geven daarnaast aan dat ze iets gezamenlijks willen creëren met elkaar waar ze gepassioneerd over zijn voor hun buurt of doelgroep. Bovendien geven sommige geïnterviewden aan dat ze, als deze projecten stoppen, zij verder willen met dit onderwerp bij andere projecten, maar het liefst zouden ze blijven voortgaan met “hun projecten”. Dit komt expliciet naar voren bij alle projecten. Deze factor ontbreekt in het CLEAR-model, maar is wel een belangrijke factor om te verklaren waarom sommige bestuursleden/initiatiefnemers en deelnemers participeren aan burgerinitiatieven. Daarom moet de factor passie worden toegevoegd aan het model.

5.2. Conclusie

De hoofdvraag die dit onderzoek poogt te beantwoorden is: *Waarom participeren de burgers van Scheveningen in de burgerinitiatieven op Scheveningen en waaraan hebben zij behoefte om te blijven participeren?* Door de factoren van het CLEAR-model met aanvulling van een factor uit de literatuur over coproductie wordt de toepasbaarheid onderzocht van dit model om deelname aan burgerinitiatieven te verklaren. Op basis van de literatuur wordt verwacht dat het CLEAR-model met deze aanvulling de hoofdvraag kan beantwoorden, omdat het een verklaring kan bieden voor belemmerende- en bevorderende factoren voor het al dan niet participeren van burgers in burgerinitiatieven.

Uit het onderzoek blijkt dat bestuursleden, initiatiefnemers en deelnemers van burgerinitiatieven vooral gemotiveerd zijn om deel te nemen omdat ze een beloning krijgen in de vorm van omgang met anderen en het gevoel voldoening te krijgen dat ze hebben bijgedragen aan een goede zaak. De factoren solidariteitsprikkel en expressieve prikkel komen bij bijna alle cases duidelijk naar voren. De geïnterviewden ervaren dat het beschikken over een lager opleidingsniveau of het ontbreken van bepaalde vaardigheden/kennis ze niet belemmert bij hun deelname. De deelnemers van twee projecten geven juist aan dat ze vaardigheden en kennis opdoen tijdens hun deelname. Ze waarderen wel de vaardigheden en kennis waarover andere deelnemers beschikken en het project bijvoorbeeld verder helpen door

deze toe te passen bij het aanvragen van (financiële) steun, maar acht het geen verplichting dat iedereen over een hoger opleidingsniveau of bepaalde vaardigheden/kennis moet beschikken. Ook de factor werkgelegenheid en sociale klasse heeft hier geen invloed op. Eén project is zelfs opgericht om mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt te ondersteunen en een ander project focust op gepensioneerden. Maatschappelijke organisaties en hun activiteiten in de buurt hebben daarnaast geen invloed op deelname aan burgerinitiatieven. Dat wordt wel verwacht in het model, maar de meeste geïnterviewden gaven aan dat ze niet verbonden zijn aan deze organisaties en weinig kennis hebben van hun activiteiten. Ook het gebrek aan deelname bij besluitvormingsprocessen van de gemeente en strategieën van de gemeente om burgers te betrekken bij burgerinitiatieven hebben geen invloed op de keuze van mensen om wel of niet te participeren. Tevens heeft de factor bereik en diversiteit geen invloed op de keuze om deel te nemen. De factoren luisteren, evenwicht en prioriteit stellen & feedback en educatie hebben hierbij ook geen invloed op het besluit om te participeren bij burgerinitiatieven.

Burgerinitiatieven hebben vooral financiële middelen en steun van de gemeente nodig om te kunnen continueren. Alle vier projecten geven aan dat ze in beeld zijn of willen zijn bij de gemeente en hebben allemaal (financiële) steun van de gemeente nodig of hebben die zelfs al verkregen. Verder geven de geïnterviewden van de projecten KopS, Club van de Toekomst en restauratie haringlogger Sch236 aan dat sponsors en donateurs werven van belang is voor het voortbestaan, naast de steun van de gemeente.

De factoren die wel verklaren waarom de geïnterviewden participeren zijn de factoren van *Like to* en de factor demografie van de factor *can do*. De saamhorigheid in Scheveningen komt duidelijk naar voren uit de interviews. De geïnterviewden van alle projecten voelen zich erg verbonden met Scheveningen en hun buurtgenoten. Bij het project restauratie haringlogger Sch236 geven ze expliciet aan dat ze participeren om de visserijgeschiedenis van Scheveningen te behouden. Daarnaast wordt het bestaan van een overkoepelende of coördinerende organisatie SIOS die specifiek bestaat ter ondersteuning van de ontwikkeling of groei van maatschappelijke organisaties in het gebied gewaardeerd door de bestuursleden en initiatiefnemers. Ze kregen financiële ondersteuning om hun projecten op te starten of om activiteiten te organiseren. Tevens heeft de factor middelen ook positief bijgedragen aan de keuze om deel te nemen. De deelnemers geven grotendeels tot nu toe aan voldoende middelen te hebben om te participeren. Er kan geconcludeerd worden dat elementen van vier (*can do*, *like to*, *enabled to* en

egocentrische motivaties) van de zes factoren terug te zien zijn in de projecten. Dit kan erop wijzen dat dit model met aanvulling ook toepasbaar is voor burgerinitiatieven.

5.3. Aanbevelingen voor burgerinitiatieven, gemeente en vervolgonderzoek

In deze paragraaf worden aanbevelingen geboden aan burgerinitiatieven, gemeente en een vervolgonderzoek op basis van de resultaten van dit onderzoek.

5.3.1. Aanbevelingen voor burgerinitiatieven

De eerste aanbeveling voor de burgerinitiatieven is, zoek een contactpersoon binnen de gemeente die ruimte kan bieden voor het burgerinitiatief en onderhoudt een goede relatie met de gemeente zodat er wederzijdse begrip kan ontstaan en de behoeftes en wensen van de deelnemers van burgerinitiatieven meegenomen kunnen worden in het besluitvormingsproces van de gemeente die hen aangaat. De gemeente heeft immers ook medewerking van inwoners nodig bij bijvoorbeeld het verschaffen van informatie en het uitvoeren van hun beleidsplannen. Het is dus van belang om te realiseren dat burgerinitiatieven niet volledig autonoom kunnen voortbestaan. Om te continueren met de projecten geven de meeste geïnterviewden aan dat er behoefte is aan (financiële) steun van de gemeente.

Een andere aanbeveling is blijf mogelijkheden zoeken om financiële middelen te vergaren. Het is ook van belang om een relatie te onderhouden met sponsors en donateurs. Deze kunnen instellingen, bedrijfsleven of particulieren zijn. Deze relaties met relevante partijen kunnen burgerinitiatieven toegang verschaffen tot medewerking, financiële middelen en vrijwilligers. Er bestaat namelijk een grote kans dat de gemeente niet altijd financiële steun kan leveren. Op deze manier is een burgerinitiatief afhankelijker van de grillen van de gemeente door bijvoorbeeld politieke verschuiving van aandachtspunten. Sponsors en donateurs werven kan een moeilijke klus zijn voor mensen die geen ervaring of kennis hierover hebben. Als deze kennis niet bij de mensen die deelnemen aan de burgerinitiatieven aanwezig is dan is het wellicht verstandig om mensen met deze vaardigheden of kennis aan te trekken of desnoods professionals aan te nemen hiervoor.

5.3.2. Aanbevelingen voor gemeente

Een aanbeveling voor de gemeente is om burgerinitiatieven in de beginfase al te ondersteunen en deze te monitoren, zodat als er problemen zijn ze deze gezamenlijk kunnen oplossen.

Daarnaast kan het expliciet uitspreken van steun door de gemeente de initiatiefnemers en deelnemers bemoedigen om verder te gaan en vertrouwen van relevante partijen zoals instellingen, bedrijfsleven of particulieren in het burgerinitiatief vergroten waardoor samenwerkingen met deze partijen tot stand kunnen komen.

Een tweede aanbeveling is het hebben van een loket of aanspreekpunt voor deelnemers van burgerinitiatieven zodat ze weten waar ze terecht kunnen met vragen of problemen rondom hun deelname. Op deze manier kunnen ze op een plek terecht met al hun vragen of problemen en raken ze niet verstrikt in de bureaucratie. Daarbij kunnen deelnemers op deze manier gemakkelijker een vertrouwensband creëren met een gemeentemedewerker omdat ze weten dat ze altijd bij hem/haar terecht kunnen. Een laatste aanbeveling is gemaakte afspraken nakomen en als dat niet mogelijk is blijven communiceren met de deelnemers, zodat er een gevoel kan ontstaan dat er wel degelijk naar hen wordt geluisterd en ze hiermee een verklaring krijgen waarom sommige afspraken niet door kunnen gaan. Hierdoor kan er wederzijds begrip ontstaan en wantrouwen worden tegengegaan.

5.3.3. Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Het onderzoek is gebaseerd op vier projecten in Scheveningen. Deze projecten zijn gekozen omdat ze opgestart zijn door burgers en financiële steun ontvangen van SIOS en daardoor indirect ook financiële steun ontvangen van de gemeente en de Europese Unie. Deze vier projecten zijn erkend als burgerinitiatieven die iets voor Scheveningen kunnen betekenen op het gebied van economie en leefbaarheid. Bij elke project zijn interviews afgenomen met de bestuursleden/initiatiefnemers en deelnemers. Daarnaast is ook een interview afgenomen met een medewerker van de gemeente Den Haag om sommige uitspraken van de geïnterviewden te verifiëren en om aanvullende informatie te krijgen over bepaalde zaken die naar voren waren gekomen tijdens de interviews met bestuursleden/initiatiefnemers en deelnemers van de projecten.

Tijdens de semigestructureerde interviews werden open vragen met betrekking tot de factoren van het CLEAR-model en de factor egocentrische motivaties gesteld. Deze onderzoeksmethode maakt het mogelijk om de motivaties en achterliggende redenen van de geïnterviewden te achterhalen. Door het beperkte aantal interviews en de methode kan dit onderzoek niet een volledig inzicht verschaffen over de factoren of de manier waarop deze factoren gerelateerd

zijn. De resultaten zijn hierdoor niet helemaal te generaliseren naar alle burgerinitiatieven in Nederland. Er zijn namelijk een groot aantal burgerinitiatieven actief in Nederland en deze projecten zijn specifiek gericht op Scheveningen en de mensen die daar wonen. Dit is ook een belemmering van dit onderzoek, maar de beantwoording van de onderzoeksvraag is waarschijnlijk wel te generaliseren, omdat de factor egocentrische motivaties en bijbehorende factoren al genoemd worden in de literatuur en is bevestigd in eerdere onderzoeken over motivaties van deelname bij coproducties. Deze factor is ook bevestigd door de geïnterviewden in dit onderzoek. Dit kan erop wijzen dat dit model met aanvulling ook toepasbaar is voor burgerinitiatieven. Desondanks dat het model ontwikkeld is om belemmerende en bevorderende factoren van politieke participatie te verklaren is het ook geschikt om motivaties van deelnemers van burgerinitiatieven te verklaren ook al sluiten niet alle factoren aan op de data. Op deze manier draagt dit onderzoek bij aan inzichten over motivaties van mensen die participeren aan burgerinitiatieven en draagt dit empirische onderzoek bij aan de geringe literatuur over motivaties van deelnemers van burgerinitiatieven.

Dit onderzoek kan dienen als startpunt voor verder onderzoek. Uitgebreidere kwantitatieve en kwalitatieve vervolgonderzoeken over onder meer burgerinitiatieven zullen moeten uitwijzen of de resultaten uit dit onderzoek representatief zijn voor alle burgerinitiatieven in Nederland en kan het model verder aanvullen met nieuwe factoren die de motivatie van deelnemers verklaren. Daarnaast kunnen onderzoeken op andere plaatsen binnen en buiten Nederland waar burgerinitiatieven actief zijn helpen om het inzicht in verschillende motivaties of patronen te verdiepen.

Tot slot heeft dit onderzoek maatschappelijke relevantie gezien de toenemende belangstelling voor burgerinitiatieven door onder andere terugtrekkende overheid en mondige & ondernemende burgers. Empirisch onderzoek en beter inzicht in de motivaties voor betrokkenheid bij burgerinitiatieven kunnen cruciaal zijn voor het ontwikkelen van strategieën om de betrokkenheid van burgers te vergroten en om samenwerking tussen burgers en gemeente mogelijk te maken.

Literatuurlijst

- Alford, J. (2002). Why do public-sector clients coproduce? Toward a contingency theory. *Administration & Society*, 34(1), 32-56.
- Alford, J. (2009). *Engaging public sector clients: from service-delivery to co-production*. Springer.
- Alford, J. (2014). The multiple facets of co-production: Building on the work of Elinor Ostrom. *Public Management Review*, 16(3), 299-316.
- Bakker, J., Denters, B., Oude Vrielink, M., & Klok, P. J. (2012). Citizens' initiatives: How local governments fill their facilitative role. *Local Government Studies*, 38(4), 395-414.
- Boeije, H. (2008). *Analyseren in kwalitatief onderzoek: denken en doen*. Den Haag: Boom Onderwijs.
- Boonstra, B. & L. Boelens (2011). Self-organization in urban development: towards a new perspective on spatial planning. *Urban Research & Practice*, 4(2), 99-122.
- Edelenbos, J. (2005). Institutional Implications of Interactive Governance: Insights from Dutch Practice. *Governance*, 18(1), 111-134.
- Engbersen, G., Snel, E., & t Hart, M. (2015). *Mattheüs in de buurt. Over burgerparticipatie en ongelijkheid in steden*. Rotterdam: Erasmus Universiteit Rotterdam.
- Flink, I., Kreuger, F., de Haan, S., Burdorf, A., & Burema, G. (2014). Succesfactoren en belemmerende factoren bij burgerinitiatieven op het gebied van sporten en bewegen in lage SES wijken. *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen*, 92(1), 11-15.
- Hurenkamp, M., Tonkers, E., & Duyvendak, J.W. (2006). *Wat burgers bezielt*. Rotterdam: UvA/NICIS Kenniscentrum Grote Steden.
- Igalla, M., & van Meerkerk, I. (2015). De duurzaamheid van burgerinitiatieven. *Bestuurswetenschappen*, 69(3), 25-53.
- KopS (2017). *Kunstwedstrijd "Thuiskomen" 2017* [Brochure]. Pijnacker: Grafia Multimedia.
- KopS. Over Kunst op Scheveningen. Op: <http://kunstopscheveningen.nl/kops-informatie/contact-en-lidmaatschap> (bezoekt op 26-02-2019).
- Lowndes, V., & Pratchett, L. (2006). CLEAR: Understanding citizen participation in local government—and how to make it work better. *Local Governance Research Unit, De Montfort University Leicester, United Kingdom*.
- Pestoff, V. (2006). Citizens and co-production of welfare services: Childcare in eight European countries. *Public management review*, 8(4), 503-519.
- ProDeMos (2016). *Doe-democratie. Tips voor raadsleden, wethouders, ambtenaren en*

- burgers*. Printed: Den Haag.
- Sampson, R. J., McAdam, D., MacIndoe, H., & Weffer-Elizondo, S. (2005). Civil society reconsidered: The durable nature and community structure of collective civic action. *American journal of sociology*, 111(3), 673-714.
- Shaw, J. S. (2002). Public choice theory. *The concise encyclopedia of economics*.
- Stichting Initiatief Op Scheveningen. Project Club van de Toekomst. Op:
<https://initiatiefopscheveningen.nl/project/project-club-toekomst/> (bezocht op 26-02-2019).
- Stichting Initiatief Op Scheveningen. Project KopS. Op:
<https://initiatiefopscheveningen.nl/project/project-kops/> (bezocht op 26-02-2019).
- Stichting Initiatief Op Scheveningen. Project restauratie haringlogger Sch 236. Op:
<https://initiatiefopscheveningen.nl/project/project-restauratie-haringlogger-sch236/> (bezocht op 26-02-2019).
- Stichting Initiatief Op Scheveningen. Over Ons. Op:
<https://initiatiefopscheveningen.nl/over-ons/> (bezocht op 12-10-2018).
- Stichting Greens in the Park. Tuinen van Greens. www.greensinthepark.nl Op: (bezocht op 26-02-2019)
- Smith, G. (2005). *Power Beyond the Ballot: 57 Democratic Innovations from Around the World*. Londen: The Power Inquiry.
- Torring, J. & E. Sørensen (2008). Enhancing effective and democratic governance through empowered participation: some critical reflections. *Planning Theory & Practice*, 9(3), 394-400.
- Van Dam, R., Salverda, I., & During, R. (2014). Strategies of citizens' initiatives in the Netherlands: connecting people and institutions. *Critical Policy Studies*, 8(3), 323-339.
- Van Eijk, C., & Steen, T. (2016). Why engage in co-production of public services? Mixing theory and empirical evidence. *International Review of Administrative Sciences*, 82(1), 28-46.
- Verba, S., Schlozman, K. L., & Brady, H. E. (1995). *Voice and equality: Civic voluntarism in American politics*. Harvard University Press.
- Verhoeven, I., (2006). Alledaags politiek burgerschap en de overheid. In: P.L. Meurs, E.K. Schrijvers, en G.H. de Vries (red.). *Leren van de praktijk; Gebruik van lokale kennis en ervaring voor beleid*. Den Haag: Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid.
- Wagenaar, H. & Specht, M., (2009). *Geëngageerd bewonerschap. Bewonersparticipatie in drie Europese steden*. Den Haag: NICIS Kenniscentrum Grote Steden.

Wijdeven, van de T., L. de Graaf & F. Hendriks (2013). Actief burgerschap: lijnen in de literatuur. Tilburgse school voor politiek en bestuur.

Bijlagen

Bijlage 1: Interviewvragen

Project en buurt

1. Kunt u iets meer vertellen over het project waaraan u deelneemt en wat uw rol hierin is?
2. Wat is uw drijfveer om te participeren? Hoe heeft u gehoord over het project en besloten om deel te gaan nemen?
3. Hoe lang participeert u?
4. Uw deelname vergt een zekere inspanning; ik weet niet hoeveel tijd u hier ongeveer aan kwijt bent? Krijgt u hier ook iets voor terug, met andere woorden: staat er iets tegenover uw deelname? Zo, ja wat? Zou u zonder deze weder prestatie ook deelnemen?
5. Waar voelt u zich het meest verbonden mee? Uw buurt, stad of regio? Voelt u zich verbonden met uw buurtgenoten?
6. Hoe lang woont u al in deze buurt? Is er veel verloop in de buurt? Welke waarden vindt men hier belangrijk?

Maatschappelijke organisatie in de buurt

7. Bent u verbonden aan een maatschappelijke organisatie in de buurt? Bijvoorbeeld jeugdgroepen, milieucampagnes, sociale welzijnsorganisaties, sport- of hobbygroepen, etnische verenigingen of culturele instellingen
8. Welke type maatschappelijke organisaties zijn hier met name actief? En weet u of deze organisaties invloed hebben op beslissingen die de gemeente maakt?
9. Zijn er veel burgers actief binnen deze organisaties? Welke activiteiten organiseren deze organisaties zo al?
10. Worden deze organisaties centraal aangestuurd/ondersteund?

Verscheidenheid en vertrouwen

11. Hoe zou u de samenstelling van de buurt omschrijven? Wonen hier veel ouderen of voornamelijk jongeren? Wat vindt u van de verhouding van werkenden en werkzoekenden in de buurt? Wat is uw mening over de samenstelling van oorspronkelijke bewoners en mensen die recent zijn komen wonen in de buurt?
12. Hoe vindt u dat het project waaraan u deelneemt deze verscheidenheid weerspiegelt?

13. Binnen het project waaraan u deelneemt wordt gewerkt aan een gemeenschappelijk doel. Hoe zou u dit doel omschrijven en heeft u het idee dat de deelnemers aan dat project dit doel kunnen bereiken?
14. Heeft u het gevoel dat de deelnemers elkaar vertrouwen dat zij toewerken naar wat in het belang is van de gemeenschap? Hoe ligt dit voor u?
15. Voelt u zich verantwoordelijk voor het welzijn van de buurt? Heeft u het gevoel dat uw buurtgenoten zich (ook) verantwoordelijk voelen?
16. Is binnen het project sprake van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord? Kunnen alle deelnemers hier voldoende in participeren?
17. Worden de keuzes bij deze besluitvorming goed onderbouwd en heeft u het gevoel dat u goed hierover wordt geïnformeerd door de initiatiefnemers?

Middelen en kennis/vaardigheden en continuering

18. Vindt u dat er voldoende middelen tot uw beschikking staan om deel te kunnen nemen aan dit project? Hebt u bijvoorbeeld toegang tot vergaderruimtes, communicatiemiddelen en andere voorzieningen? Ervaart u voldoende tijd te hebben om goed deel te nemen aan het project? (Wie zou deze voorzieningen moeten leveren; gemeente of andere partij?)
19. Welke vaardigheden/kennis acht u van belang voor een goede uitvoering van het project?
20. Heeft u er weleens aan gedacht om uw deelname te stoppen?
21. Wanneer dit project stopt, bijvoorbeeld omdat de financiering vanuit de gemeente en/of de EU stopt, zou u dan willen blijven deelnemen?
22. Wat is ervoor nodig om dit project te continueren?

Gemeente

23. Wordt u betrokken bij de besluitvorming van de gemeente? Zo, ja op welke wijze? Hoe waardeert u de manier waarop de gemeente u betreft bij de besluitvorming?
24. Bereikt de gemeente alle lagen van de gemeenschap?
25. Heeft u het gevoel dat de overheid beslissingen neemt die in het belang zijn van de gemeenschap? In hoeverre vertrouwt u de overheid?
26. Heeft u in het algemeen het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?
27. Is er sprake van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord?

28. Worden de keuzes bij deze besluitvorming goed onderbouwd en heeft u het gevoel dat u goed hierover wordt geïnformeerd?
29. Als we dan specifiek naar dit project kijken, dan nemen jullie veelal zelf beslissingen over wat gedaan moet worden. In hoeverre is bij die besluitvorming binnen het project of in de fase daarna de gemeente nodig?
30. Als jullie iets willen en de gemeente is nodig voor de uitvoering daarvan, heeft u dan het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?

Bijlage 2: Interviewvragen gemeentemedewerker

Project en buurt

1. Welke burgerinitiatieven faciliteert de gemeente en wat is uw rol hierin?
2. Waarom faciliteert de gemeente deze burgerinitiatieven?
3. Hoe is de gemeente op de hoogte geraakt over deze burgerinitiatieven en welke factoren hebben haar doen besluiten om deze te faciliteren?
4. Hoe lang faciliteert de gemeente burgerinitiatieven?
5. Waar denkt u dat de mensen zich meest verbonden voelen? Hun buurt, stad of regio? Denkt u dat mensen zich verbonden voelen met hun buurtgenoten?
6. Bent u van mening dat er veel verloop is op Scheveningen? Welke waarden vindt men daar belangrijk?
7. Welke groepen burgers richt de gemeente haar participatie-initiatieven op (bijvoorbeeld gebruikers van een bepaalde dienst, bewoners van een wijk, specifieke delen van de gemeenschap)?
8. Weet u welke groepen van burgers de neiging hebben om het meest uitgesloten te worden van burgerinitiatieven (bijvoorbeeld jonge mensen, ouderen, alleenstaande ouders, mensen met een handicap, etnische minderheden)?

Maatschappelijke organisatie in de buurt

9. Welke type maatschappelijke organisaties zijn in Scheveningen met name actief? En weet u of deze organisaties invloed hebben op beslissingen die de gemeente maakt?
10. Weet u of veel burgers actief zijn binnen deze organisaties? Welke activiteiten organiseren deze organisaties zo al?
11. Weet u of deze organisaties centraal wordt aangestuurd/ondersteund?

Verscheidenheid en vertrouwen

12. Hoe zou u de samenstelling van de buurt waarin burgerinitiatieven actief zijn omschrijven? Wonen hier veel ouderen of voornamelijk jongeren? Wat is de verhouding van werkenden en werkzoekenden in de buurt? Wat is de samenstelling van oorspronkelijke bewoners en mensen die recent zijn komen wonen in de buurt?
13. Hoe vindt u dat de burgerinitiatieven deze verscheidenheid weerspiegelt?
14. Binnen burgerinitiatieven wordt gewerkt aan een gemeenschappelijk doel. Hoe zou u die doelen omschrijven en heeft u het idee dat de deelnemers aan burgerinitiatieven die doelen kunnen bereiken?
15. Heeft u het gevoel dat de deelnemers elkaar vertrouwen dat zij toewerken naar wat in het belang is van de gemeenschap?
16. Voelt u zich verantwoordelijk voor het welzijn van Scheveningen? Heeft u het gevoel dat de bewoners van Scheveningen zich (ook) verantwoordelijk voelen?
17. Bent u van mening dat binnen burgerinitiatieven sprake is van evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord? Kunnen alle deelnemers hier voldoende in participeren?
18. Worden de keuzes bij deze besluitvorming goed onderbouwd en heeft u het gevoel dat u goed hierover wordt geïnformeerd door de initiatiefnemers?

Middelen en kennis/vaardigheden en continuering

19. Vindt u dat er voldoende middelen tot beschikking van de initiatiefnemers en deelnemers staan om deel te kunnen nemen aan burgerinitiatieven? Bijvoorbeeld toegang tot vergaderruimtes, communicatiemiddelen en andere voorzieningen? Wie zou deze voorzieningen moeten leveren; gemeente of andere partij?
20. Welke vaardigheden/kennis acht u van belang voor een goede uitvoering van burgerinitiatieven?
21. Wat denkt u dat ervoor nodig is om burgerinitiatieven te laten continueren?

Gemeente

22. Betreft de gemeente mensen bij hun besluitvorming? Zo, ja op welke wijze? Hoe denkt u dat de manier waarop de gemeente betreft bij de besluitvorming wordt gewaardeerd?
23. Bent u van mening/Denkt u dat de gemeente alle lagen van de gemeenschap bereikt?
24. Heeft u het gevoel dat de overheid beslissingen neemt die in het belang zijn van de gemeenschap?

25. Bent u van mening dat de burgers het gevoel hebben dat hun stem wordt gehoord door de gemeente?
26. Is er sprake van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord?
27. Worden de keuzes bij deze besluitvorming goed onderbouwd en heeft u het gevoel dat de burgers goed hierover worden geïnformeerd?
28. In welke fase van burgerinitiatieven is de gemeente nodig?
29. Als de mensen iets willen en de gemeente is nodig voor de uitvoering daarvan, in hoeverre faciliteert/ondersteunt de gemeente hen daarbij?

Bijlage 3: Transcript

Het project Kunst op Scheveningen

Geïnterviewde 1: bestuurslid

Kunt u iets meer vertellen over het project waaraan u deelneemt en wat uw rol hierin is?

Het project is een kunstenaarsvereniging die activiteiten organiseert op Scheveningen en mijn rol daarin is dat ik een van de bestuursleden ben.

Wat is uw drijfveer om te participeren?

Ik vind het vooral leuk om iets te organiseren en ik vind het wel prettig dat het niet al te ver weg is. Dat het gewoon in de buurt is.

Hoe lang participeert u?

Ik denk dat dat al een jaar of zeven/acht misschien al. Het is van 2011/2012 gestart met leden.

Uw deelname vergt een zekere inspanning; ik weet niet hoeveel tijd u hier ongeveer aan kwijt bent?

Dat hangt heel erg vanaf of een project opgestart moet worden natuurlijk en als ik met zoiets als een kunstroute ben dan ben ik even flink mee bezig, maar er zijn natuurlijk ook weken dat ik nauwelijks wat doe. Flink wat bezig is toch al gauw tien tot vijftien uur per week. Als ik het allemaal echt op moet zetten dan is het allemaal behoorlijk wat werk.

En bij het opzetten van de kunstwedstrijd?

Kijk we hebben commissies. Het werk wordt dan in gebracht en daar heb je dan een commissie voor. Die controleert de staat van het werk, dan is er een commissie die ophangt, dan is er een commissie die de vernissage doet. Dus daar heb ik inhoudelijk niet zo veel werk aan behalve

dat ik wel veel doe achter de schermen om dat aan te sturen, maar dat hoort bij een bestuursfunctie.

Krijgt u hier ook iets voor terug, met andere woorden: staat er iets tegenover uw deelname?

Er staat geen geldelijk gewin tegenover, maar we doen het omdat we dat willen creëren met elkaar. Ik vind gewoon leuk om iets te organiseren.

Waar voelt u zich het meest verbonden mee? Uw buurt, stad of regio?

Ik voel me heel erg verbonden met de buurt. Dan heb ik het over Scheveningendorp. Ik ben heel erg blij en dankbaar dat ik hier mag wonen. Ik vind Den Haag ook op zich ook een leuke stad, maar ik vind Scheveningen echt geweldig. Ik woon hier ook heel mooi. Het is natuurlijk vlakbij het strand en als Scheveninger woon je natuurlijk ook vlakbij Den Haag. Dus ja, ik vind het hier echt geweldig.

Voelt u zich verbonden met uw buurtgenoten?

Ja, hoor ja. We hebben een leuk straatje. De vereniging van kunstenaars op Scheveningen heeft in mijn leven ook meer verbinding gebracht. Ik ben daardoor ook meer mensen leren kennen. Dat was ook een van mijn doelstellingen.

Hoe lang woont u al in deze buurt?

32 jaar.

Is er veel verloop in de buurt?

Toen wij kwamen wel, want toen was het echt een straatje met alleen maar oude mensen en, nogmaals we wonen hier al 32 jaar in dit straatje, in de tussentijd is alles enorm verjongd. Dus nu zijn wij langzamerhand de oudjes van de straat.

Welke waarden vindt men hier belangrijk?

Ik denk dat de waarde is dat we op elkaar letten. We hebben ook een buurtapp en dat vind ik een belangrijk idee, een veilig idee. Voor de rest weet ik niet of er echt zoveel gezamenlijke waarden zijn hier in de straat. Dat zou ik niet weten. We hebben het gewoon leuk. We organiseren een nieuwsjaarborrel, als er een ziek is dan wordt er wel vriendelijk geappt van: hoe is het?

Bent u verbonden aan een maatschappelijke organisatie in de buurt?

Nee, ik geloof het niet. Ik zit op yoga, maar dat is gewoon een yogaclub. Ik ga ertoe en dan ga ik weer terug. Het is niet iets. Ik ben niet actief dat ik daarin meehelp of iets om te organiseren. Net zoals andere mensen misschien naar een sportschool gaan.

Welke type maatschappelijke organisaties zijn hier met name actief?

Ik zou niet zo goed weten. De YMCA is, denk ik, echt maatschappelijk en misschien toentertijd Communica. Vanuit de kerkelijke hoek misschien. Ik heb er geen verbinding mee. Ik zeg niet dat het er niet is. Misschien zijn ze er wel.

En weet u of deze organisaties invloed hebben op beslissingen die de gemeente maakt?

Dat denk ik wel ja. Ik denk wel dat burgerinitiatieven zich bundelen en ze kloppen aan bij de gemeente dan is natuurlijk wel weerwoord van de gemeente wordt er verwacht.

Zijn er veel burgers actief binnen deze organisaties?

Nee, dat weet ik niet want ik ken die organisaties niet echt van binnenuit. Nee.

Welke activiteiten organiseren deze organisaties zo al?

Nee, dat weet ik niet.

Worden deze organisaties centraal aangestuurd/ondersteund?

Dat zou ik niet weten.

Hoe zou u de samenstelling van de buurt omschrijven?

Van deze buurt waar ik woon?

Ja.

Het is behoorlijk gemengd hoor. Het is wel wit-gemengd als je dat bedoelt, maar de leeftijd is behoorlijk gemengd. Er zit hier ook veel jonge gezinnen in de straat, maar ook veel ouderen. Er zijn ook alleenstaanden, mensen zonder kinderen en een weduwe woont er. Een beetje van alles en nog wat.

Wat vindt u van de verhouding van werkenden en werkzoekenden in de buurt?

Voor zover dat ik in beeld heb is dat wel goed. Volgens mij heeft iedereen hier in de straat gewoon werk en de oudere mensen die zijn gepensioneerd.

Wat is uw mening over de samenstelling van oorspronkelijke bewoners en mensen die recent zijn komen wonen in de buurt?

Hier wonen niet meer echte Scheveningers in deze straat. Die heb je natuurlijk wel op Scheveningen, maar in deze straat niet. Het is toch een beetje verjupt. Dat is dan zo. Daar kan ik ook niks aan doen. Ik vraag me echt af of echte Scheveningers hier ooit gewoond hebben. Daarvoor zijn deze huizen natuurlijk te groot geweest. Dan was dat een rijke Scheveninger geweest of misschien een reder. Daarbeneden in de Zeilstraat, want daar heb ik eerst gewoond, en daar hebben we wel een echte Scheveninger als buurman. Die verstond ik ook haast niet. Dat is echt waar.

Hoe vindt u dat het project waaraan u deelneemt deze verscheidenheid weerspiegelt?

Ja, dat doet het aardig goed. Wij zijn natuurlijk een kunstenaarsvereniging op Scheveningen met in de statuten dat je op Scheveningen moet wonen of een werkplek moet hebben op Scheveningen. Dus die verscheidenheid krijg je automatisch doordat je dat in de statuten hebt. Jongeren minder, ouder wel. Dus de gemiddelde leeftijd is wel echt boven de 50, denk ik, en daar vind ik ook eigenlijk weinig mensen met een kleurtje.

Binnen het project waaraan u deelneemt wordt gewerkt aan een gemeenschappelijk doel. Hoe zou u dit doel omschrijven?

Het doel is met elkaar zichtbaar te maken waar we voor staan. Dus een kunstenaarsvereniging in de vorm van een galerie en specifieker: ofwel in een vorm van een wedstrijd ofwel een salon ofwel een kunstroute om het jaar. Dat is ons doel.

En heeft u het idee dat de deelnemers aan dat project dit doel kunnen bereiken?

Jazeker.

Heeft u het gevoel dat de deelnemers elkaar vertrouwen dat zij toewerken naar wat in het belang is van de gemeenschap?

Ja, de intentie is er natuurlijk altijd.

Hoe ligt dit voor u?

Het is allemaal mooi lief en aardig met intenties, maar het gaat erom dat je handjes laat bewegen en je voetjes laat bewegen. Dat je in beweging komt en dat je dat doet. En daarin heb je bij iedere vereniging altijd een paar mensen die de kar trekken, maar de intentie van die mensen is wel degelijk: met elkaar iets leuks van te maken.

Voelt u zich verantwoordelijk voor het welzijn van de buurt?

Ja, daar voel ik mij wel verantwoordelijk voor.

Heeft u het gevoel dat uw buurtgenoten zich ook verantwoordelijk voelen?

Ja. Dat is misschien wel een gezamenlijke waarde.

Is binnen het project sprake van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord?

We zijn een vereniging dus we streven er wel naar, maar het is onmogelijk om 65 leden tegemoet te komen. Er worden altijd beslissingen genomen waar bepaalde mensen niet mee eens zijn. Dat is onmogelijk om dat te voorkomen. Op een gegeven moment moet je de knoop doorhakken. Je moet iets beslissen. Bijvoorbeeld iets heel simpels zoals de titel van de wedstrijd: hoe moet het heten? “Ik vind dat niks”. “Wat moet je met zo’n thema?” “Ik doe niet mee dit jaar hoor”. Maar ze komen ook niet meer iets anders. Begrijp je? Dat is wat ik bedoel met de intentie is er wel om mee te doen.

Kunnen alle deelnemers hier voldoende in participeren?

Ze hebben altijd de keuze om niet mee te doen. Het is vrij om mee te doen met een wedstrijd. Als jij het echt helemaal niks vindt dan doe je toch niet mee. Dat is ook goed. Tot nu toe doen de meeste mensen altijd mee. Dat valt altijd mee denk ik dan.

Worden de keuzes bij deze besluitvorming goed onderbouwd en heeft u het gevoel dat u goed hierover wordt geïnformeerd door de initiatiefnemers?

Als ik het heb over een titel van een thematentoonstelling: in hoeverre is het te onderbouwen? Het is vaak ook, althans zo werkt dat bij mij, als je een onderwerp bij de kop pakt dan ga je erin verdiepen dan komt de inspiratie vanzelf. Bijvoorbeeld zoiets als ‘Thuiskomen’, de kunstwedstrijd van 2017, je kan dat als Scheveninger ongelooflijk gekauwd thema vinden. Hetzelfde als dat wat met het Rembrandtjaar speelt. Ik vind dat zelf te simpel. Het wordt interessant op een gegeven moment dat jij kijkt: wat betekent dat thuiskomen voor jou? Wat

heeft Rembrandt voor jou betekend? Als je het niet persoonlijk maakt dan blijf je een toeschouwer van het thema, blijf je toeschouwer van je eigen kunstvorm. Het is niet interessant.

Vindt u dat er voldoende middelen tot uw beschikking staan om deel te kunnen nemen aan dit project?

Het is altijd een financieeldingetje, want je hebt een deelnamegeld en je hebt eventuele sponsorgeld dat wordt gehaald en eventueel het subsidiegeld. Met die zakgeld moet je het gewoon doen en dat is soms krap, want een brochuredruk is duur. Dat is soms knijpend. We hebben de mogelijkheid om in Muzee te exposeren en we hebben nu nog de mogelijkheid om in de Galerie te exposeren, maar als dat ophoudt dan zie ik die middelen direct opdrogen.

Ervaart u voldoende tijd te hebben om goed deel te nemen aan het project?

Ja. We geven lang van tevoren dat we iets moeten organiseren, maar het kost ook veel tijd want voordat we echt iets kunnen zeggen dat iets van de grond komt: moeten al die groepen gevormd zijn en moeten die groepen bewogen hebben, moeten we weten hoeveel geld we in huis hebben, moeten we weten of we op die datum de zaal kunnen krijgen. Voordat überhaupt het echt kenbaar gemaakt wordt aan de leden is er veel werk verzet.

Wie zou deze voorzieningen moeten leveren; bijvoorbeeld de gemeente of andere partij?

We zijn voor een heel groot gedeelte selfsupporting, maar het zou fantastisch zijn als de gemeente op een of andere manier mee zou kunnen denken in dat zwaard van Damocles dat boven ons hoofd hangt in het perspectief van de Galerie. Dus als de gemeente met een pand over de brug zou kunnen komen waar wij bij wijze van spreken standaard een keer voor, mij part één keer per jaar gerelateerde aan een kunstwedstrijd of -route, maar liefst natuurlijk als een vaste plek als de Galerie als onderkomen zou kunnen vinden. Dat zou natuurlijk fantastisch zijn. Hier op Scheveningen natuurlijk. Het liefst als het kan in een straat waar loop is, want ergens achteraf in een pandje in een steegje driehoog achter is niets. We hebben dat als een winkel ook nodig als er gewoon aanloop is. Dus daar zou de gemeente wel degelijk een positieve bijdrage kunnen leveren. Zeker.

Welke vaardigheden of kennis acht u van belang voor een goede uitvoering van het project?

De vaardigheden zijn vooral dat je moet willen bewegen. Dat het op de rails komt te staan. Het is heel belangrijk dat mensen iets heel simpels kunnen; waar Bram de mosterd haalt. Waar je eventueel geld kan aanvragen. Het is heel handig als we mensen hebben die grafisch-onderlegd

zijn om een brochure te drukken. Er zijn zoveel elementen voordat zoiets uiteindelijk pas in de presentatie komt. Ja, iedereen moet gewoon zijn steentje bijdragen. We hebben best genoeg leden, maar er zijn veel mensen die zeggen: “We kunnen niet, dat kan ik niet.” Dus Grits is bijvoorbeeld goed in het subsidie aanvragen en daar zijn niet zoveel van. We hebben een goede voorzitter op dit moment. We hebben een goede penningmeester. We hebben een goede secretaris. Het zijn allemaal talenten die voor de vereniging worden ingezet.

Heeft u er weleens aan gedacht om uw deelname te stoppen?

Nee.

Wanneer dit project stopt, bijvoorbeeld omdat de financiering vanuit de gemeente en/of de EU stopt, zou u dan willen blijven deelnemen?

We krijgen natuurlijk officieel geen financiering vanuit de gemeente mits wij natuurlijk hen daarop aanspreken voor een specifiek project. We zijn natuurlijk onszelf dragend, zou ik maar noemen. Dus dat speelt eigenlijk niet deze vraag. We blijven het ook doen als er geen geld is, maar de mogelijkheden om onszelf te presenteren vraag wel ondersteuning van de gemeente.

Wat voor soort ondersteuning zou u willen van de gemeente?

Ik zou nachten beter slapen als wij een pand hadden.

Wat is ervoor nodig om dit project te continueren?

Een pand dus. De gemeente zou ons ongelooflijk tegemoet komen als ze mee zouden denken en echt oplossing met een goed alternatief zouden komen voor wat we nu als galerie hebben. Het einde is inzicht.

Wordt u betrokken bij de besluitvorming van de gemeente?

Niet dat ik weet.

Bereikt de gemeente alle lagen van de gemeenschap?

Geen idee.

Heeft u het gevoel dat de overheid beslissingen neemt die in het belang zijn van de gemeenschap?

Ik merk dat ik geen verbinding voel met deze vragen. Ik weet helemaal niet of de gemeente weet wie wij zijn bij wijze van spreken. Geen idee allemaal.

In hoeverre vertrouwt u de overheid?

Kijk ik zit los van de kunstenaars op Scheveningen in een soort werkgroep “Keizerstraat”, maar dat is andersom ontstaan. Dat is vanuit de gemeente ontstaan en toen hebben ze Scheveningse burgers aangesproken: wie wil er in de denktank van de Keizerstraat gaan zitten? Daar ben ik gaan inzitten, maar dat is een hele andere route. Dat gaat van de gemeente uit. Top down. Wij zijn gewoon een kunstenaarsvereniging we zouden eventueel de gemeente kunnen aanspreken om ons tegemoet te komen met bijvoorbeeld een pand. Dus als ik kijk naar de andere organisatie waar ik inzit, die denktank Keizerstraat, dan bereikt de gemeente wel alle lagen van de bevolking, want dat is gewoon in onze bussen gekomen. Dan vragen ze: heb je zin om te denken over de toekomst van de Keizerstraat? Maar van de kunstenaarsvereniging kan ik je geen positief antwoord op geven. Wel vanuit die andere.

Heeft u in het algemeen het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?

Het is daar net als bij ons. Je kan niet iedere stem horen. Misschien kunnen ze best wel inventariseren wat er zoal gezegd wordt, maar zij moeten ook op een gegeven moment beslissingen nemen en zij zitten natuurlijk mijn handen en voeten gebonden aan allerlei regels en aanverwanten. Ik vind dit een lastige vraag merk ik.

Is er sprake van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord?

Dat is eigenlijk hetzelfde. Dit gaat allemaal over de gemeente. Ik voel er geen lijntje mee. Ik heb er geen ervaring mee behalve vanuit de denktank van de Keizerstraat.

Worden de keuzes bij deze besluitvorming goed onderbouwd en heeft u het gevoel dat u goed hierover wordt geïnformeerd?

Nogmaals bij die denktank Keizerstraat wel, want daar gaan ze met onze feedback van zo’n avondje stoeien aan de slag en dan krijgen wij weer een vergadering. Dat wordt allemaal wel gemeente-technisch verantwoord gepresenteerd.

Als we dan specifiek naar dit project kijken, dan nemen jullie veelal zelf beslissingen over wat gedaan moet worden. In hoeverre is bij die besluitvorming binnen het project of in de fase daarna de gemeente nodig?

In de besluitvorming binnen het project is geen gemeente nodig. Dat doen we gewoon allemaal zelf. We leggen bepaalde structuren vast die we hebben ontwikkeld door die jaren heen, maar

in tweede instantie is het handig, als het project staat, dat de gemeente daarin geattendeerd wordt. Dat zou heel prettig zijn als zij daarin mee zouden kunnen kijken en daarin ondersteunende functie zouden kunnen bekleden.

Als jullie iets willen en de gemeente is nodig voor de uitvoering daarvan, heeft u het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?

We hebben natuurlijk nauwelijks ervaring mee, behalve het SIOS, met aanspreken van de fondsen van de sponsering wat natuurlijk ook door de gemeente loopt. Dus wij hebben wel regelmatig een subsidiebedrag gekregen voor de projecten die wij hebben georganiseerd. Dus daarin worden we gehoord. Dat is natuurlijk niet altijd in de mate waarin we gehoord willen worden, maar we zijn natuurlijk een kunstenaarsvereniging. De gemeente krijgt natuurlijk meer aanvragen.

Wat voor soort ondersteuning zou u willen van de gemeente?

Als iemand van de gemeente ons zou kunnen helpen om de projecten op een subsidieniveau en financieel beter te laten ondersteunen. Dat zou heel prettig zijn. Kijk, het valt en staat ook met hoeveel geld we hebben. Hoe leuk we het onszelf kunnen presenteren. Tot nu toe hebben genoeg deelnemers meegedaan. Jaren iets beter jaren, iets slechter, maar we hebben allemaal linksom of rechtsom wel gered. Het zou wel fijn zijn als er iets meer financiële ruimte zou komen. Het pand is het allerbelangrijkste.

Geïnterviewde 2: deelnemer

Kunt u iets meer vertellen over het project waaraan u deelneemt en wat uw rol hierin is?

Ik zou eerst even over de opzet van KopS vertellen. Ik ben samen met nog eentje van de initiatiefnemers. We hebben toen meteen vastgelegd in onze collectief wat erin moet staan: wij willen aandacht voor het werk van kunstenaars van deze club, maar we willen ook verder komen dan onze deur. Dus we willen ook deelnemen aan maatschappelijke, educatieve en culturele activiteiten in de buurt op Scheveningen. We zijn een sociale club. We zijn niet een club die ergens verbergt en in zijn eentje dingen uitdoktert. Dus dat was heel duidelijk voor ons en iedereen moest dat ook onderstrepen. Dat betekent ook dat je als deelnemer actief moet zijn. Dat vond ik heel belangrijk.

Wat is uw drijfveer om te participeren?

Ik ben eigenlijk al een opstomer geweest van het geheel. Ik heb dat zes jaar lang gedaan. Dit jaar voor het eerst geen bestuurslid meer. Dat is best wel even anders, maar over KopS is nu in goede handen. Dat is fijn om te zien dat het allemaal goed doorgaat. Soms komen ze wel met een vraag. Dat ze vinden dat ik een adviseur moet zijn. Dat is prima. Ook geen punt. Het project met de kunstwedstrijd was wel heel intensief. Juist door dat thema vond ik heel goed. Mijn drijfveer is nog steeds aanwezig.

Hoe lang participeert u?

Vanaf 2011 bij KopS.

Uw deelname vergt een zekere inspanning; ik weet niet hoeveel tijd u hier ongeveer aan kwijt bent?

Ik ben er heel veel tijd aan kwijt geweest, omdat je eigenlijk alles moet opzetten. Reglementen maken, statuten verzorgen. Allemaal dat soort dingen dus. Sociaal binnen de club zijn er dingen die aandacht nodig hebben. Zoveel zinnen, zoveel mensen. Ik heb er in die zes/zeven jaar best wel veel tijd aan kwijt geraakt. Ook als voorzitter en ik vind dat mensen een gedegen agenda moeten krijgen met wat ze weten: dit is een hamerstuk en dit is iets wat ik even van tevoren moet aan doen, waardoor je de vergaderingen in tijd kan beperken. Dat was voor mij wel erg belangrijk, maar dat heb ik in mijn vorige leven ook dat soort dingen gedaan.

Wat had u hiervoor gedaan?

Ik ben geïndigd als sectordirecteur Gezondheidszorg en Welzijn van het ROC Mondriaan. Vandaar dat ik de zorghuizen allemaal kende vanuit de andere kant. Alle dingen die je doet in het leven komen vaak op een andere manier weer terug. De kennis die ik op heb gedaan kan ik weer toepassen. Omgaan met mensen hoort erbij. Ik had een soort nieuw leven. Een ander leven.

Krijgt u hier ook iets voor terug, met andere woorden: staat er iets tegenover uw deelname?

Niet in geld, maar gevoelsmatig zeker. Ik vond dat ook niet nodig. Ik zou het zo weer doen.

Waar voelt u zich het meest verbonden mee? Uw buurt, stad of regio?

Ik voel mij verbonden met Scheveningen. Ik woon er nu 20 jaar. Ik heb eerst in de stad gewoond en toen een tijd lang in een ander dorp. Toen weer terug in de stad op de Koninginnegracht en nu 20 jaar hier in de buurt, in Kapelplein. Dat is beetje op de grens van Scheveningen en Belgisch Park. Dat is een hele aangename plek. Daar voel ik me heel prettig. Dat is een fijn

huis en fijne buurt. Wij doen daar met elkaar ook van alles. We hebben samen zelfs met de burens een Kapelse eetgezelschap met een aantal burens om zo om de beurt bij elkaar te eten. We passen op elkaars huis als we op vakantie zijn.

Voelt u zich verbonden met uw buurtgenoten?

Ja, zeker.

Hoe lang woont u al in deze buurt?

Daar woon ik dus al 20 jaar.

Is er veel verloop in de buurt?

Eigenlijk niet zoveel, maar de buurt is bij ons ook aan het verouderen. Hoewel... er zijn nu wat jongere gezinnen gekomen. Dat is wel heel belangrijk. Als er nieuwe mensen komen dan gaan die meestal een openhuis houden, zodat de hele buurt even langs kan komen om kennis te maken. Dat is heel mooi. Aangenaam.

Welke waarden vindt men hier belangrijk?

Het sociale. Dat je elkaar kent. Dat je een klein beetje weet wie waar woont, waardoor je dus ook rekening daarmee houdt. En dat je weet dat sommige kinderen hebben. Het is soms wat lawaaierig. Ruimte voor elkaar. Als je weet wie het zijn dan is het anders als je vreemde mensen daar ziet. Meer begrip voor elkaar.

Bent u verbonden aan een maatschappelijke organisatie in de buurt?

Ik heb een leesclub voornamelijk met mensen uit de buurt en ik zit in burgerinitiatief van Verrijk Jouw Buurt. Daar ben ik mee bezig. Daarvoor heb ik contact met de BNS. Dat is de Bewonersvereniging Noord Scheveningen. Die ondersteunen ons ook als een soort rechtspersoon. Als je subsidie wilt aanvragen dan heb je een rechtspersoon nodig. Daarom zijn we als KopS een vereniging geworden. Maar bij een buurtproject kan BNS daarvoor functioneren. Daar komen de financiën binnen. Dat is dan een rechtspersoon en daar hebben we mee te maken.

Welke type maatschappelijke organisaties zijn hier met name actief?

Eigenlijk zijn mensen wel voldoende selfsupporting. Nog wel in ieder geval. De mensen die dat niet kunnen die zijn daar verdwenen. Die wonen in een verzorgingshuis. Je kan sporten

vlakbij in de buurt. Blinken is vlakbij. Daar gebeuren natuurlijk ook allerlei dingen. Daar is een groot zwembad. Daar wordt veel gesport. Daar gaan ook heel veel Surinaamse mensen naartoe. Daar is ook een plek voor hen. Dat is gezellig. Die mensen lopen bij ons door de straat om daar te komen vanaf de bushalte. Die mensen spreek je weleens. Dat is prima. Dat is het dan. Dat is heel aangenaam.

En weet u of deze organisaties invloed hebben op beslissingen die de gemeente maakt?

Die van onszelf weet ik natuurlijk. Dat is natuurlijk wel zo, omdat er wel overleg met de gemeente hadden. In het begin ging dat niet zo goed, maar nu is daar een nieuwe meneer gekomen die met name voor de grondvoorzieningen is. Ik heb het nu even over dat perkenplein. Dat Kapelse perkenplein. Daar doe ik ook best veel voor en met hem kan ik goed overleg voeren om allerlei dingen voor elkaar te krijgen. Ik ben ook wel meestal degene die inschrijf. Ik vind dat ook leuk om iedereen in zijn waarde te laten. Ik ben erg voor hergebruik. Dus wat er nu ook staat op dat plein is niet veel soeps, maar als iemand dat gaat vernietigen dan vind ik dat zonde. Ik heb nu ook de scholen bij mij in de buurt gevraagd, de ene is het Volle Leven en de andere is van het Maris college, of zij dan voor in hun tuinen nog van de gebruikte of de oude planten gebruik willen maken. Dat willen ze allebei. Nu gaan we in februari een dag regelen dat ze dat allemaal op kunnen komen halen en in hun eigen tuinen kunnen zetten. Dus voor de bewoners en de scholen ga ik een pot koffiezetten met een lekkere taart erbij. Dat gaan we ook regelen. Als zij dat mooi maken dan wordt het alleen maar beter van in de buurt, want bij die scholen is het soms heel erg slordig. Dat wordt nu wel iets beter. Ik vind het ook mooi als het bij iedereen mooi groen is in de buurt en wat er overblijft wil ik eventueel rondom de bomen zetten in de buurt. Daar is natuurlijk vaak alleen maar onkruid.

Zijn er veel burgers actief binnen deze organisaties?

Je moet een beetje achteraan zitten dan doen ze dat wel, want ze vinden het allemaal belangrijk. Vorige week werden we nog uitgenodigd bij iemand die dat zo leuk vond. We doen dit met zijn drieën. Die hebben ons uitgenodigd voor een borrel. Prima.

Welke activiteiten organiseren deze organisaties zo al?

Ik heb nu even over dit punt dan. Verder weet ik niet.

Worden deze organisaties centraal aangestuurd/ondersteund?

Dat denk ik wel. Dat weet ik niet zeker. Onder andere mijn buurman is directeur Welzijn en met hem heb ik wel daar gesprekken over, maar bij ons is dat niet echt aan de orde. Als mensen bij ons iets willen dan gaan ze naar het buurthuis. Dat is natuurlijk een plek waar je allerlei dingen kan volgen. Ik denk dat dat wel goed loopt.

Hoe zou u de samenstelling van de buurt omschrijven?

Zoals ik al zei vooral ouderen. Er is nu wel meer evenwicht gekomen.

Wonen hier veel ouderen of voornamelijk jongeren?

Van beide wel wat.

Wat vindt u van de verhouding van werkenden en werkzoekenden in de buurt?

De meeste zijn wel werkende mensen.

Wat is uw mening over de samenstelling van oorspronkelijke bewoners en mensen die recent zijn komen wonen in de buurt?

Ik vind het prima mensen. Wij hebben ook eens per jaar dat er een andere groep is die, dat is ook met subsidie trouwens, buurtbarbecue organiseert waarbij allerlei mensen zelf iets te eten maken, maar er is ook toch wel een klein beetje subsidie want je moet een stuk straat afzetten en al dat soort dingen moet je regelen. Dat is ook een heel bindend gebeuren. Dat is heel aangenaam. Met oud en nieuw komen mensen even naar buiten, maar dit jaar niet. Het was verschrikkelijk met de vuurzee en smog. Bij ons die straat door. Ik stond naar adem te happen. Ik dacht gauw naar binnen. Het was niet goed, maar er was ook bijna niemand thuis.

Hoe vindt u dat het project waaraan u deelneemt deze verscheidenheid weerspiegelt?

Ik vind dat de mensen die wij hebben heel divers. Ook qua opleiding en dat is eigenlijk best heel mooi om te zien dat dat heel goed met elkaar omgaat. Er zijn natuurlijk professionele kunstenaars die opleiding hebben gevolgd, maar er zijn ook hele goede autodidacten. Dat werkt heel mooi samen.

Binnen het project waaraan u deelneemt wordt gewerkt aan een gemeenschappelijk doel. Hoe zou u dit doel omschrijven?

Dan kom ik eventjes terug op wat ik straks al zei en wat er ook in onze doelstellingen staat. Dat we graag elkaar ons werk willen laten zien en erover willen praten. We merken ook dat het

werk inspireert. Dat merk je ook als je in de Galerie zit, ik zit dan toevallig morgen ook zelf in de Galerie, en dat er ook mensen komen van KopS en dan kijken hoe dat zit. Er kunnen hele leuke gesprekken komen dan. Het gaat ook af en toe via Facebook. Dat is ook heel leuk. Dus het werkt wel dat zo groep mensen zich op aan elkaar trekken. Dat vind ik ook heel een belangrijke punt, waardoor je misschien uit het sociale isolement komt.

En heeft u het idee dat de deelnemers aan dat project dit doel kunnen bereiken?

Het hangt ook af wat je inzet. Je moet natuurlijk jezelf wel openstellen, maar verder kan je over het algemeen, zeker bij een algemeen ledenvergadering, je woordje kwijt. Na afloop neem je ruim de tijd om na te praten. Dan gebeuren er toch vaak wel hele mooie dingen. Dat is waardevol. Dat kunnen we nog wel in Muzee doen, maar bij zo'n borrel in de Galerie daar gebeurt dat ook. Dat zijn wezenlijke dingen. Elkaar een beetje ondersteunen. Ideeën doorgeven.

Heeft u het gevoel dat de deelnemers elkaar vertrouwen dat zij toewerken naar wat in het belang is van de gemeenschap?

Ik heb niet het gevoel dat ik daaraan moet twifelen. Ik denk het wel, anders ga je niet bij een club. Als je het echt niet voelt en niet wilt dan sluit je niet aan.

Hoe ligt dit voor u?

Ik vind dit zelf heel erg belangrijk dat je gewoon met elkaar over je werk kan praten.

Voelt u zich verantwoordelijk voor het welzijn van de buurt?

Ja, ik vind wel dat ik op mijn burens moet letten.

Heeft u het gevoel dat uw buurtgenoten zich (ook) verantwoordelijk voelen?

Ja, hoor. Dat voel ik wel.

Is binnen het project sprake van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord?

Ik vind wel dat iedereen de ruimte heeft om bij ons te reageren en in welke hoedanigheid dan ook ernaar geluisterd wordt. De mogelijkheid is er. Dat ze niet altijd doen en dan gaan mopperen.... Dat is een beetje jammer van jezelf. Dat kan ook anders.

Kunnen alle deelnemers hier voldoende in participeren?

Dat kan zeker. Ja, die ruimte is er zeker. We hebben ook een fijne voorzitter die ook echt ruimte laat. Dus prima. Misschien ben ik zelf strenger destijds.

Worden de keuzes bij deze besluitvorming goed onderbouwd en heeft u het gevoel dat u goed hierover wordt geïnformeerd door de initiatiefnemers?

Als je ergens niet mee eens bent, maar dat deed ik bij mijn vorige werk ook al, dan zei ik: “Joh, als je niet mee eens kom dan met een voorstel. Dan weten we wat jij wel goed vindt. Dan kunnen we erover praten”. Dat doe ik nog steeds. Dat doe ik thuis ook. Niet mee eens? Kom op. Wat dan wel?

Vindt u dat er voldoende middelen tot uw beschikking staan om deel te kunnen nemen aan dit project?

Het zou ontzettend fijn zijn als wij de ruimte blijven houden. Ik vind dat echt essentieel voor de club. Dat zie je ook bij anderen waar het misgaat.

Ervaart u voldoende tijd te hebben om goed deel te nemen aan het project?

Ik ben nu niet meer in het bestuur. Er is wel ruimte gekomen. Ik ben wel bij een leesclub gegaan en ik ben gaan pianospelen. Er zijn dus andere dingen voor in de plaats. Eigenlijk zou ik meer willen werken. Dat komt ook niet altijd van door allerlei andere zorgtaken in mijn huishouden.

Wie zou deze voorzieningen moeten leveren; gemeente of andere partij?

Wat onze club betreft dat zou zeker de gemeente kunnen zijn. We hebben natuurlijk gebruik gemaakt van SIOS in dit geval. Dat soort partijen sluit ik ook niet uit. Er moeten nog meer instanties zijn die kunst willen stimuleren, maar daar moeten we ook kijken waar we bij willen aansluiten en waar we bij passen.

Welke vaardigheden/kennis acht u van belang voor een goede uitvoering van het project?

Wat ieders eigen waarde is. De ene heeft dit meer in huis en de andere dat. Het is wel vaak belangrijk dat mensen toch ook gestimuleerd worden om soms een klein stukje verder te kijken dan waar ze een beetje bang voor zijn, maar mensen kunnen veel meer dan dat ze vaak denken. Dat vind ik wel belangrijk. Dat je door positieve waardering mensen soms toch dingen zien doen. Dat ze dan wel tonen dat ze dat kunnen. Daarvoor ben ik ook een schoolfreak, denk ik.

Heeft u er weleens aan gedacht om uw deelname te stoppen?

Waarom zou ik? Nee, het is een fijn gebeuren. We zijn vriendinnen. Mensen zijn jaloers. Wat leuk dat jullie een club vormen. Dat is toch fantastisch. Doorgaan.

Wanneer dit project stopt, bijvoorbeeld omdat de financiering vanuit de gemeente en/of de EU stopt, zou u dan willen blijven deelnemen?

Ik zou het niet zomaar opgeven hoor. Nee, maar het zou natuurlijk wel heel belangrijk zijn dat het doorgaat.

Wat is ervoor nodig om dit project te continueren?

Steun van de gemeente. Financiering. Als ik het vergelijk met het perkenproject was er op een gegeven ook iemand die bij de gemeente is die helemaal jouw gevoel deel over hoe je duurzaam met de grond en planten mee omgaat. Dat je die een herbestemming geeft en misschien is er bij de gemeente ook wel iemand die in de sfeer van de kunst zulk gevoel heeft. Dat zou helemaal mooi zijn. Dan kan je mooie dingen doen. Iedereen stimuleren waardoor je nog hoger aangaat komen met het welzijn van ieder mens, minder problemen, minder gezondheidskrachten.

Wordt u betrokken bij de besluitvorming van de gemeente?

We hebben natuurlijk door de eerdere kunstroutes van de stadsdeel subsidie in ieder geval door Fond1818 en nu hebben we deze keer SIOS, maar daar zit de gemeente ook al in. Dat kan dan ook niet. Je moet dan kiezen. Wat wij kunnen gebruiken is beperkter.

Bereikt de gemeente alle lagen van de gemeenschap?

Dat kan ik niet zeggen. Dat hoop ik. Dat zou heel mooi zijn. Dan is dat ook op welke manier natuurlijk.

Heeft u het gevoel dat de overheid beslissingen neemt die in het belang zijn van de gemeenschap?

Dat is ook zo iets. Dat hoop ik. Ik vind dit een lastige vraag in de zin van: het is hun taak. Ze staan ervoor. Dienen de belangen van de gemeenschap, maar je hebt niet altijd het gevoel dat ze op een manier doen die iedereen betreft.

In hoeverre vertrouwt u de overheid?

Dilemma, zo'n vraag. Dat is natuurlijk ook heel lastig, want er spelen ook zo veel dingen dat een overheid eigenlijk heel breed moet kijken en vooral steeds positief moet benaderen. Het is

verschrikkelijk wat je nu af en toe hoort wat de overheid zegt over groepen waar ze echt geen idee van heeft waardoor het komt. Dat vertrouw ik niet. Dat is dan je premier. Dat is verschrikkelijk.

Heeft u in het algemeen het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?

Met de dingen waarmee ik nu te maken heb gehad, zoals die subsidieaanvragen en over het algemeen helpen ze je wel. Nu ben ik ook een doorvragen hoor. Ik laat me niet wegsturen. Als je vriendelijk blijft dan kom je wel, maar het zou wel vlotter kunnen. Het duurt allemaal heel lang.

Is er sprake van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord?

Daar kan ik eigenlijk niets erover zeggen. Het schiet me ter binnen dat ik ook met een ander project mee bezig bent. Dat is een project waarbij kunstenaars een ontwerp hebben gemaakt voor de verfraaiing, verduurzaming en vergroening aan de boulevard. Dus eigenlijk breed over de kust. Daar heb ik ook een beetje subsidie van de gemeente voor gekregen, maar veel meer van de Rabobank en Fonds1818. Toen heeft Boudewijn Revis bij de vernissage dat geopend. Toen heeft hij al die werken bekeken. Een is dus uitgekomen en zou uitgevoerd worden, maar hij vond dat er nog heleboel mooie dingen erbij waren die zeker op de boulevard en aan de kust een goede plek zouden kunnen krijgen. Daar heb ik hem aan gehouden en dat doe ik nog steeds. Het vervelende is, doordat er allerlei dingen tussendoor komen, dat er ineens op een plek waar die containers moeten komen niet meer is. Het is eigenlijk een soort van hergebruik met duurzame daken met zonnepanelen erop en leuke voordienende dingen. Nieuwe jonge ondernemers zouden daar een plek krijgen en dan kan die plek dan niet meer. De manier waarop het dan gaat is zo jammer. In plaats van dat ze even met je daarover gaan praten... het was vrijwel helemaal goed gekeurd en de financiën waren al rond. Toen ging het weer niet door. Een ander project dat hangt ook nog steeds. Daar zijn we al mee bij de gemeente. We konden de objecten die er zouden komen, speeldingen met name bij het plein die rondom de pier gaat komen, ontwerpen. Maak het ontwerp maar en kom maar op met de offertes en ineens hoor je niets meer. Maar goed we hebben een lange adem. We blijven volhouden. In dat soort dingen denk ik: waarom laat je iemand eerst zo in de waan dat het kan gebeuren en als puntje bij paaltje komt dan gaat het niet door. Daar ben ik dan nog mee bezig, maar wil ik niet iedere dag eraan denken. Evenwichtige besluitvorming, nee dus.

Worden de keuzes bij deze besluitvorming goed onderbouwd en heeft u het gevoel dat u goed hierover wordt geïnformeerd?

Bij die projecten nee dus. Wij hebben zelf met de kunstwedstrijd met de gemeente niet mee van doen gehad, maar met SIOS was het een gedoe met de financiën.

Als we dan specifiek naar dit project kijken, dan nemen jullie veelal zelf beslissingen over wat gedaan moet worden. In hoeverre is bij die besluitvorming binnen het project of in de fase daarna de gemeente nodig?

Ik denk dat wij dat autonoom doen. Je hebt van tevoren een raamwerk nodig en je moet weten waar je eraan toe bent wat de financiën betreft. Dan kun je besluiten hoe worden de prijzen worden verdeeld. Hoeveel kunnen we daarvoor besteden? Als je gemeente betreft voor de subsidie dan heb je dat allemaal nodig. Daarna moet het geld komen. Het geld moet van tevoren komen, maar dat doet het niet. Je hebt daarom iemand nodig die achter de broek aanzit.

Als jullie iets willen en de gemeente is nodig voor de uitvoering daarvan, heeft u dan het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?

We willen erg graag met de gemeente verder. Dat ze dingen voor ons gaan doen. Dat is erg belangrijk voor welzijn van de buurt, voor de kunstenaar, maar eigenlijk voor heel Scheveningen. Als dat plekje er niet meer is dan is het niet leuk meer. Dan zien we het somber in. Dan vraag ik me af of we dan levensvatbaar blijven. Dan zullen heel veel mensen toch opstappen. Het is essentieel dat de gemeente met ons dingen voor elkaar kunnen krijgen.

Geïnterviewde 3: deelnemer

Kunt u iets meer vertellen over het project waaraan u deelneemt en wat uw rol hierin is?

Ik ben op dit moment alleen maar opzoek naar een aantal ruimtes. Ruimte om KopS eronder te brengen en eventueel voor mijzelf apart of geïntegreerd, een eigen studioruimte. Dat hangt een beetje vanaf wat er wordt aangeboden. Dat is op dit moment het enige. Ik neem verder deel als lid van KopS. Ik neem deel in een aantal exposities. Ik kom net van Bosch en Duin vandaan. Ik hang met een paar foto's hier in de Galerie op nummer 71c. Ik ga over anderhalf maand of een maand ongeveer naar Huize Royal om daar aan een expositie deel te nemen. Dit is wat ik mij zo ver kan herinneren op dit moment. Ik ben redelijk actief bezig met het zoeken naar een nieuwe ruimte. Ik heb aardig wat ruimte bezocht hier in het algemeen. Die zijn helaas wat minder geschikt. Ik heb ook contact met de gemeente die tot op heden nog niet echt een heel actieve rol in het geheel hebben gestuurd. Daarvan heb ik de indruk, eerlijk gezegd, dat de

gemeente zelf nog niet goed in kaart heeft wat er voor beschikbare ruimte hier zijn die eventueel geschikt zouden zijn. Dat is een rade. Dat weet ik ook niet helemaal zeker. Dat is mijn rol daarin. Het zoeken, het rondkijken, wat afspreken. Ik ben bij een wethouder geweest en allemaal van dat soort zaken.

Wat is uw drijfveer om te participeren?

Omdat ik het belang ervan zie dat er voor KopS, zoals voor mijzelf, een goede permanente expositieruimte en goede permanente studioruimte komt. Zeker als je weinig of geen communicatiemiddelen bedrijft dan is het heel verstandig dat je permanent of een en dezelfde locatie bent waardoor je zelf in de loop van de jaren loop kunt creëren. Wij worden iedere keer weer, omdat wij in anti-kraak zitten, eruit gezet. Dan moeten we weer naar de volgende ruimte en dan zijn jouw voorgaande inspanningen voor een groot gedeelte voor niets geweest want je moet weer beginnen met het creëren van loop en het zoeken van klanten.

Hoe heeft u gehoord over het project en besloten om deel te gaan nemen?

Ik heb hier in de Keizerstraat gewoond. Hier om de hoek. Hier ergens hadden ze toen in de Keizerstraat ook een galerieruimte, dat was niet waar we nu zitten, maar iets die kant op richting centrum. Daar ben ik gewoon een keer binnen gaan bungelen, denk ik. Ik denk dat het zo gegaan is. Dat kan ik niet met zekerheid zeggen, maar dat denk ik wel.

Hoe lang participeert u?

Een jaar of zes.

Uw deelname vergt een zekere inspanning; ik weet niet hoeveel tijd u hier ongeveer aan kwijt bent?

Niet veel. Als je dat even bekijkt op een achturige werkdag dan kom ik nog niet aan tien minuten per dag. Als ik het zo wil verdelen. Ik ga af en toe naar het stadshuis. Ik ga af en toe wat panden bekijken. Ik ga af en toe wat telefoontjes plegen. Ik stuur hier en daar een mailtje naartoe. Hoe veel uur vraagt dat? Meestal doe ik het zo dat ik dit allemaal in een keer afhandel en dan ben ik een keer in de maand een middag kwijt of zoiets dergelijk. Dat valt allemaal reuze mee. Het is maar hoe druk je het maakt.

Krijgt u hier ook iets voor terug, met andere woorden: staat er iets tegenover uw deelname?

Financieel gezien niet. Als het lukt om eindelijk een goede permanente ruimte te krijgen, van wie dan ook, dan zou mij dat zeer aangenaam gevoel geven. Het is tot wijlen nog niet gelukt.

Waar voelt u zich het meest verbonden mee? Uw buurt, stad of regio?

Ik denk met de buurt.

Voelt u zich verbonden met uw buurtgenoten?

Dat is wat moeilijk, omdat ik nog maar relatief kort weg bent uit het vorige pand. Het nieuwe pand waar ik nu zit is een pand waar een gedeelte bestemd is voor tijdelijke bewoning en een gedeelte voor een permanente bewoning. Er zijn een paar mensen die er permanent wonen en daar hebben we wel onderling aardig wat contacten mee, maar op mijn verdieping zijn er een aantal appartementen die regelmatig wisselen van bewoner en daarmee is weinig contact of heel vlucht contact.

Hoe lang woont u al in deze buurt?

Dat hangt vanaf wat je onder deze buurt verstaat. Ik heb aan de andere kant van het Kurhaus gewoond, Den Haag Oost-Duinen heet het daar, en letterlijk in de duinen een beetje. Daar heb ik dik 25 jaar gewoond. Daarna ben ik hier in de Keizerstraat om de hoek verhuist en daar heb ik zes jaar gezeten en nu zit ik anderhalf jaar bij de haven.

Is er veel verloop in de buurt?

Ja. Er zit veel nieuwbouw omheen en ik heb de indruk dat er veel verloop is.

Welke waarden vindt men hier belangrijk?

Ik denk dat men veel waarde hecht aan veiligheid. We hebben een buurtapp en we hebben wat behoorlijk alerte bewoners die regelmatig elkaar inseinen over bepaalde dingen, dus ik denk dat er veel waarde wordt gehecht aan het gevoel van veiligheid. Of ze dat echt hebben? Er wordt veel gepatrouilleerd door politie en douane. Je ziet bijna permanente, van die rood/oranje/blauw/groen gestreepte, auto's rijden, maar of ze echt een gevoel van veiligheid hebben? Dat betwijfel ik. Dat weet ik niet. Ik wel zelf. Ik heb geen moeite daarmee.

Bent u verbonden aan een maatschappelijke organisatie in de buurt?

Nee.

Welke type maatschappelijke organisaties zijn hier met name actief?

Nee, ook niet.

En weet u of deze organisaties invloed hebben op beslissingen die de gemeente maakt?

Nee.

Hoe zou u de samenstelling van de buurt omschrijven?

Het is een nieuwbouwwijk met voornamelijk vrije sector. Ik denk enigszins bovengemiddeld inkomen. Gezinnen met jonge kinderen zie ik tegenwoordig veel en er is een aantal appartementen die in het hogere segment liggen. Waar ik woon daar zitten wel veel oude Scheveningers langs de haven, maar die wonen een eindje verder daar vandaan. Niet bij mij in de buurt.

Wonen hier veel ouderen of voornamelijk jongeren?

Het heet daar de Zuid. Dat is daar allemaal nieuwbouw. Wat ik ervan zie, zie ik daar niet zo veel ouderen. Ik zie voornamelijk gezinnen.

Wat vindt u van de verhouding van werkenden en werkzoekenden in de buurt?

Ik heb geen idee hoeveel werkenden en werkzoekende in de buurt kunnen zijn. Ik heb niet de indruk dat er op dit moment een groot aantal werklozen rondloopt. Dat is waarschijnlijk nergens te zien aangezien de grote vraag naar arbeidskracht.

Wat is uw mening over de samenstelling van oorspronkelijke bewoners en mensen die recent zijn komen wonen in de buurt?

Dat hangt af wat je onder de oorspronkelijke bewoners verstaat. Het is daarvoor duinen en de haven geweest waar totaal niet gewoond werd, maar velen buiten daar zaten de oude Scheveningers en dat gaat niet altijd even goed samen met de mensen die er nu komen wonen. Aan de andere kant, wat ik al zei, het leeuwendeel was of industrie waar er geen bewoning was: er was een scheepsheling, er waren scheepswervers en er waren scheepsvaart gerelateerde bedrijven. Het was een bedrijventerrein. Er was dus geen bewoning. Ze zijn allemaal later bij gekomen.

Hoe vindt u dat het project waaraan u deelneemt deze verscheidenheid weerspiegelt?

Dat heeft ervan weinig aangesproken moet ik zeggen.

Binnen het project waaraan u deelneemt wordt gewerkt aan een gemeenschappelijk doel. Hoe zou u dit doel omschrijven?

Als KopS doen we ons best om aan een gemeenschappelijk doel te werken. Het heeft zich nog niet helemaal gekristalliseerd. Als ik kijk wat SIOS aangeeft dan hebben ze over buurtbelangen, terwijl KopS toch een groepering is die zich bezighoudt met kunst. Daarbinnen, als wij bijvoorbeeld daar een goede ruimte voor willen creëren, zullen we toch een beetje water bij de wijn moeten doen ten aanzien van de toelatingen. Dan zullen we misschien nog een sociaal gebeuren bij moeten openen of wat dan ook. Dat weet ik niet.

Sta u daar wel voor open?

Ik wel, maar of KopS daarvoor openstaat... Dat is weer een tweede.

En heeft u het idee dat de deelnemers aan dat project dit doel kunnen bereiken?

Dat weet ik niet, maar ik zie best wel mogelijkheden om bijvoorbeeld een koffieshop bij te beginnen en die voor de buurt open te stellen. Waarom niet? Dat moet dan echt allemaal kristalliseren. Zo ver zijn we op dit moment niet. Dat hangt vanaf wat voor ruimte we uiteindelijk krijgen.

Heeft u het gevoel dat de deelnemers elkaar vertrouwen dat zij toewerken naar wat in het belang is van de gemeenschap? Hoe ligt dit voor u?

Nog niet heel erg. Het is toch wel voor een deel hun eigen belang. Ik heb niet zo veel eigen belang, behalve dan dat ik misschien als de ruimte geschikt is in dezelfde ruimte de fotostudio onderbreng die ik nu in Rijswijk heb zitten, maar dat maakt voor mij in principe niet uit. Ik doe het voornamelijk voor de gemeenschap voor de groep, voor KopS.

Voelt u zich verantwoordelijk voor het welzijn van de buurt?

Nee.

Heeft u het gevoel dat uw buurtgenoten zich verantwoordelijk voelen?

Niet veel meer dan dat iedereen zich verantwoordelijk voelt voor de directe omgeving. Daar kan je ja of nee erop antwoorden. Het is maar net wat je daaronder verstaat.

Is binnen het project sprake van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord?

Nee. Totaal niet. Er zijn heel veel mensen die zich totaal niet met die ruimte bemoeien, consumeren wat er op hun pand komt en zoals bij ieder vereniging zie je een heel klein groepje wat uiteindelijk de zaak draagt en dan ook min of meer logisch gevolg doet wat zij denken wat goed is en dat is niet altijd in het belang van de groep.

Kunnen alle deelnemers hier voldoende in participeren?

Dat zou er beter niet zijn. Ik vind dat het noodzakelijk is om zo'n goede ballotage te hebben waarmee je de kwaliteit van wat je doet omhoog krijkt.

Worden de keuzes bij deze besluitvorming goed onderbouwd en heeft u het gevoel dat u goed hierover wordt geïnformeerd door de initiatiefnemers?

Als ik aan de toelatingseisen denk dan is er een ballotagecommissie waarvan ik denk dat ze goed werk verrichten. Ze zullen dat ongetwijfeld onderbouwen, maar daar ben ik niet bij. Ik neem aan dat wat zij doen goed is.

Vindt u dat er voldoende middelen tot uw beschikking staan om deel te kunnen nemen aan dit project?

Nee. Als je het goed wilt aanpakken dan zou je meer geld moeten hebben. Daarbij heb ik ook voor bij de gemeente aangetrokken. Op dit moment heb ik dat niet.

Hebt u dan over de ruimte?

Dan heb ik over de ruimte, inrichting, de wissels die iedere keer geld kosten en misschien inrichting voor een deel als artelierruimte voor leden. Wat ook geld moet opbrengen. Dat is allemaal facultatief. Dat hangt allemaal vanaf wat uiteindelijk weten te vinden.

Ervaart u voldoende tijd te hebben om goed deel te nemen aan het project?

Ja, ik wel.

Wie zou deze voorzieningen moeten leveren; gemeente of andere partij?

Dat kan ook andere partijen zijn. Als er iemand opduikt en zegt: ik heb daar een ruimte voor je en die mag je gebruiken onder een bepaalde conditie. Wie die dat aanbiedt is prima. Het zou mij een volslagen zorg zijn of dat de gemeente is of wie dan ook.

Welke vaardigheden/kennis acht u van belang voor een goede uitvoering van het project?

Dat is ook een beetje lastig. Het hangt ook vanaf wat je onder een goede uitvoering van het project verstaat. Dat zou iemand moeten zijn die commercieel voldoende onderleg is om te weten hoe je zo'n project op een goede manier kan redigeren en vervolgens is er kwaliteit van de aangeleverde kunst.

Heeft u er weleens aan gedacht om uw deelname te stoppen?

Nee.

Wanneer dit project stopt, bijvoorbeeld omdat de financiering vanuit de gemeente en/of de EU stopt, zou u dan willen blijven deelnemen?

Ik denk niet dat het stopt dus heb ik daar ook niet erover nagedacht. Ik denk dat we toch op de ene of ander manier wel ergens terecht kunnen en als we dat niet kunnen, omdat op dat moment helemaal geen ruimte beschikbaar is, dan ga ik toch waarschijnlijk iets organiseren om te zorgen dat er een kleiner comité is. Misschien dat het dan wel door kan gaan.

Wat is ervoor nodig om dit project te continueren?

Ruimte en financiën. Deelnemers zijn er wel genoeg. We krijgen regelmatig nieuwe aanmeldingen. Regelmatig, twee/drie in een half jaar, maar dat is voldoende als er aan de onderkant niet zo veel liggen.

Wordt u betrokken bij de besluitvorming van de gemeente?

Dat mag ik aannemen van wel, maar zo lang de gemeente nog niet met een aanbod is gekomen valt er aan mijn kant weinig betrokkenheid bij de besluitvorming. We houden contact. Dat gebeurt wel, maar veel besluitvorming is er nog niet.

Bereikt de gemeente alle lagen van de gemeenschap?

Nee, dat denk ik niet maar dat is meer uit een kennis van mij/wetenschap van mij uit een wat verder verleden. Ik heb een gemeente als klant gehad ooit en ik weet zij een bepaalde laag van de bevolking op geen enkele manier weet te bereiken en dat zou hier niet anders zijn. Er is altijd een categorie van mensen die niet bereikt wordt door wat redenen dan ook.

Heeft u het gevoel dat de overheid beslissingen neemt die in het belang zijn van de gemeenschap?

Ja, dat denk ik wel. Dat die altijd niet voor iedereen gunstig uitpakken is inherent aan het feit dat je eenmaal in een samenleving zit.

In hoeverre vertrouwt u de overheid?

Die vertrouw ik voldoende om met ze samen te werken. Ik ben ervan overtuigd dat de overheid en de individuele personen, die daar aan het werk zijn, hun best doen om te zorgen dat de zaken zo goed mogelijk verlopen en dat dat niet voor iedereen gunstig uitpakt is natuurlijk een ander verhaal. Ik wantrouw ze zeker niet.

Heeft u in het algemeen het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?

Ja, maar het duurt lang voordat de reacties komen. Wat ik al zei: dat kan ook een gevolg zijn van de zorgvuldigheid waarmee de gemeente te werk gaat.

Is er sprake van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord?

De hele omgeving wordt zeker niet gehoord. Althans niet in ons geval. Wij hebben een eigen belang, dat is een groep kunstenaars onder te brengen, en dan is het verstandig om niet de hele gemeenschap of de hele omgeving daarvan op de hoogte te brengen, maar op de hoogte te brengen als de beslissingen genomen zijn.

Worden de keuzes bij deze besluitvorming goed onderbouwd en heeft u het gevoel dat u goed hierover wordt geïnformeerd?

Daar kan ik geen antwoord op geven. Ik weet heel weinig van hoe een besluitvormingsproces loopt. Ik kan daar verder geen antwoord op geven. Ik weet dat niet.

Als we dan specifiek naar dit project kijken, dan nemen jullie veelal zelf beslissingen over wat gedaan moet worden. In hoeverre is bij die besluitvorming binnen het project of in de fase daarna de gemeente nodig?

In ieder geval zou ik ze erbij betrekken, maar in hoeverre ze nodig zijn? Tussen nodig en nodig dat zijn ook twee verschillende dingen. We zouden het zelf kunnen, maar net als het verstandig is voor de gemeente om de inwoners erbij te betrekken is het anders ook verstandig als wij de gemeente goed op de hoogte houden waarmee we bezig zijn om de relatie te bestendigen.

Als jullie iets willen en de gemeente is nodig voor de uitvoering daarvan, heeft u dan het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?

Ik denk het wel. Als het eenmaal zo ver is dan denk ik dat het beslist wel gebeurt.

Geïnterviewde 4: deelnemer

Kunt u iets meer vertellen over het project waaraan u deelneemt en wat uw rol hierin is?

Ik denk dat de belangrijkste zaken Joop al heeft verteld. Dat wij met zijn allen daar een soort ruimte hebben waar we allemaal iets kunnen neerhangen. Als we wel wat neerhangen of zetten dan betaal je daar een vast bedrag voor, een contributie en eens in maand hebben we dan een middagdienst om daar te zitten voor het publiek, maar dat weet je al denk ik allemaal.

Kun u ook iets vertellen wat uw rol hierin is?

Niet anders dan andere exposanten of deelnemers. Af en toe doe ik iets. Ik zat in de kunstwedstrijdcommissie bijvoorbeeld.

Kunst u iets meer vertellen over de kunstwedstrijd?

Wat wil je weten?

Hoe het ging en wat u had gedaan.

Afmattend. Had ik nooit gedacht.

Hoeveel tijd had u daaraan besteed?

Het zit de hele tijd in je achterhoofd en als je dan iets te binnen schiet dan ga je dingen ondernemen. Dus dat kan ik niet precies zeggen, maar ik had veel moeite gedaan, anderen ook natuurlijk, om een locatie te vinden, omdat we op het punt stonden om uitgezet te worden. Achteraf bleek dat uiteindelijk niet te zijn. Ik heb heel veel tijd daarin gestoken, heel veel, en ook voor de hapjes enzovoorts bij de opening. Glazen huren, ja alles. Het vergaderen was ook langdurig eigenlijk en mails over en weer. Ik vond het heel leuk om te doen, maar ik dacht van tevoren: nou het is wel leuk, dat kan ik wel. Het nam wel veel tijd in beslag. Ik heb wel veel geleerd.

Vond u het een succes?

Ja. We hadden geen draaiboek van de vorige commissie. Achteraf bleek dat dat er wel was, maar we moesten eigenlijk alles opnieuw uitvinden ook. Dat was een beetje vermoeiend. Een

persoon heeft heel veel tijd gestoken in het maken van de flyer, grafisch ontwerper is ze. Daar heeft ze zo veel tijd ingestoken. Vooral de mensen die foto en teksten inleveren, daar ging ook heel veel tijd inzitten. Deadline die al lang verstreken was. Ze heeft een lastig klus gehad. Voor de rest was het wel een leuk ding.

Met hoeveel mensen zat u in de commissie?

Even denken hoor. Zes als iedereen er was.

Wat is uw drijfveer om te participeren?

Verschillende drijfveren eigenlijk, want ja ik maak dingen. Wat doe je ermee? Nu ik daar zit en ik werk ook, nu sinds anderhalf jaar geloof ik, voor een galerie in Den Haag en die is mij op het spoor gekomen via een flyer van een andere kunstvereniging waar ik ook lid van ben, Kunstenaars in het Statenviertel. Dus ik ben van twee verenigingen lid. Die heeft mij via de folder aangesproken. Sindsdien werk ik daar ook. Het is een balletje dat gaat rollen. Wat moet ik anders met mijn spullen? Ik kan van alles wel gaan neerzetten, maar daar heb ik ook geen zin in. Dat doe je niet.

Hoe heeft u gehoord over KopS en gesloten om deel te gaan nemen?

We liepen over de Keizerstraat, dit is het derde pand waar we op anti-kraakbasis in zitten, en dan zagen de etalage. In het begin dacht ik: daar wil ik niet erbij horen. Later spreek het mij best aan. Even kijken hoe dat zit. De belangrijkste figuur bij KopS is Thea Heijkens, die ken je misschien ook wel. Dat klikte gewoon. Die doet veel en die begrijpt ook. Zegt niet veel, maar is heel praktisch. Dat waren gewoon aardig mensen eigenlijk.

Hoe lang participeert u?

Bijna vanaf het begin, maar ik weet niet hoelang we bestaan. Dan moet ik heel diep graven hoor. De tijd gaat ook zo snel. De jaren vliegen. Misschien zes/zeven jaar.

Uw deelname vergt een zekere inspanning; ik weet niet hoeveel tijd u hier ongeveer aan kwijt bent?

Dat valt mee. Eens in de maand, geloof ik, dan wisselen we. Meestal laat ik mijn spullen gewoon staan en dan verplaatst men het, maar als ik daarbij wil zijn dan ben je in een morgen een uurtje kwijt en dan die middag dat je zit. Dan het aanvullen van het werk. Er zat van mij

een vitrine en wat losse dingen. Als het verkocht wordt dan moet ik natuurlijk nieuwe aanleveren. Je moet wel veel werk inleveren. Het is alleen maar hobby. Het is mijn hobby.

Krijgt u hier ook iets voor terug, met andere woorden: staat er iets tegenover uw deelname?

Ik heb wel een pot gespaard en ook de onderlinge kameraadschap. Ik ken al heel veel mensen via KopS. Dat is wel heel leuk. Veel adressen ook. Je hoort veel en ik geef ook boetseerlessen op donderdagmorgen. Morgen is het de eerste les weer. Je hoort veel en dat kan je ook aan die mensen vertellen. Dat is wel heel leuk. Je blik is verruimd. Ja, veel contacten ook.

Waar voelt u zich het meest verbonden mee? Uw buurt, stad of regio?

Met Scheveningen, maar het Statenkwartier eigenlijk meer nog. Scheveningen ben ik een beetje ontgroeid. Het is zo veranderd. Er woont daar ook geen familie meer van mij, terwijl wij Scheveningers zijn, maar we wonen zo lang in het Statenkwartier. Ik zou niet meer weg willen. Het Statenkwartier staat echt bovenaan. Daarnaast Scheveningen.

Voelt u zich verbonden met uw buurtgenoten?

Ja, in het begin was het heel erg leuk, maar een familie die altijd samen verbindende activiteiten organiseerde is verhuis. Langzamerhand zijn hier expatsers gekomen. Die zwaaien af en toe en dan maak ik een praatje. Sommige burens die gaan naar hun en die kinderen kennen ons niet eens. Dat vind ik wel jammer, maar we staan ook wel bekend als twee van de oudste inwoners van de straat, dus we zijn denk ik, een beetje een vertrouwd figuur in het straatbeeld. Dat is wel leuk.

Hoe lang woont u al in deze buurt?

50 jaar. Onze dochter wordt 50 en ze is hier geboren.

Is er veel verloop in de buurt?

Heel erg.

In de laatste paar jaren of daarvoor ook?

De laatste paar jaren.

Welke waarden vindt men hier belangrijk?

In deze wijk?

Ja, in deze wijk.

Moderne dingen, zoals mooie huis en pleziertjes ook. Je ziet de mensen toch naar sportschool gaan en de jongetjes met hockeysticks. Het past in het tijdsbeeld, laat ik het zo zeggen.

Bent u verbonden aan een maatschappelijke organisatie in de buurt?

Nee, alleen die andere kunstenaarsvereniging. Wij zijn vrijwilligers. Wij zijn allebei, mijn man en ik, vrijwilligers in Bosch en Duin aan de Scheveningse weg. Respect is een verzorgingshuis, tegenwoordig heet het een verpleeghuis. Die heeft ook een dependance in Loosduinen. Daar doe ik gewoon dingen. Niet zo vaak. Eens in de week.

Wat doet u daar precies?

We brengen mensen naar de activiteiten. Bewoners die zelf niet kunnen komen en die brengen we ook naar afloop weer terug. Vooral de viering. Kerkelijke viering ook.

Welke type maatschappelijke organisaties zijn hier met name actief?

Ik denk dat dat Henrie Couvee huis is. Dat is een belangrijk buurtcentrum . Dan heb je nog een commissie voor het Statenkwartier. Die organiseert dingen. Bewonerscommissie denk ik. Verder zou ik niet zo snel weten.

En weet u of deze organisaties invloed hebben op beslissingen die de gemeente maakt?

Ze zijn heel actief. Ik geloof dat aanstaande zaterdag weer actie is om de duintjes schoon te maken. Deze wordt georganiseerd door de bewoners uit de Doornstraat. Afval prikken en nieuwe plantjes planten. Dat doen ze samen met de gemeente, Plantsoendienst het dat geloof ik. Dat is ook een hele leuk activiteit. Dus ze verplaatsen dingen en ze snoeien, maken de paden schoon enzovoorts. Het is een hele ploeg bewoners die actief is. Heel leuk.

Zijn er veel burgers actief binnen deze organisaties?

Geen idee. Wij zijn erg op onszelf ook hoor. Dus ik ben niet een publiek figuur die overal te zien is. Dat vind ik prima. Veel te druk.

Worden deze organisaties centraal aangestuurd/ondersteund?

Dat zou verschillen. Daar ben ik niet zo op de hoogte. Er zijn wel potjes op het vuur, denk ik, maar daar heb ik geen inzicht op.

Hoe zou u de samenstelling van de buurt omschrijven? Wonen hier veel ouderen of voornamelijk jongeren?

Veel oude Statenkwartierders, zoals wij. Veel nog hoor, maar ook heel veel expats. Als je 's avonds door de Frederik Hendriklaan loopt dan hoor je zo veel talen. Jonge gezinnen ook, maar de prijzen van de huizen in deze buurt zijn abnormaal hoog. Enorm omhooggestegen. Aan de overkant woont een gezin. De vader is Duits, de moeder is Spaans, twee kleine meisjes hebben ze. Heel leuk. Dat gaat 's morgens naar het werk en de kinderen naar de crèche. Dat vind je heel veel.

Wat vindt u van de verhouding van werkenden en werkzoekenden in de buurt?

Er zijn veel werkenden. Je telt niet meer mee als je niet werkt, toch? Tegenwoordig heb je wel snel tweeverdieners in huis. Dat is wel nodig met die hoge huur, hoge hypotheek.

Wat is uw mening over de samenstelling van oorspronkelijke bewoners en mensen die recent zijn komen wonen in de buurt?

Het is een mengeling van de oorspronkelijke bewoners en mensen die niet zo lang zijn komen wonen. In de Doornstraat heb je sociale huurwoningen, geloof ik. Het is vlakbij hier. Het is echt groot.

Hoe vindt u dat het project waaraan u deelneemt deze verscheidenheid weerspiegelt?

Er zijn weinig echte Scheveningers, zoals Joop. Ik weet niet waar die vandaan komt, maar dat is geen echte Scheveninger. Het is echt heel verschillend.

Binnen het project waaraan u deelneemt wordt gewerkt aan een gemeenschappelijk doel. Hoe zou u dit doel omschrijven?

Ik geloof dat het in de doelstellingen staat dat je ten dienste moet staan van de kunst.

En heeft u het idee dat de deelnemers aan dat project dit doel kunnen bereiken?

Ja, iedereen heeft het naar zijn zin en degene die geen zin meer heeft die haakt af. Dat kan ook. Sommigen hebben een atelier en die zitten heerlijk daar. Ik heb een atelier in de Doornstraat, in de school in een klein hokje. Het is een goede werkplek, maar een heleboel zitten in de Keizerstraat. Dat is voor hen ook prettig. Dat zou ik ook wel willen eigenlijk, maar die school

is drie stappen lopen en ik ben weer thuis. Dat is voor mij ideaal. Ik kan komen en gaan wanneer ik wil.

Heeft u het gevoel dat de deelnemers elkaar vertrouwen dat zij toewerken naar wat in het belang is van de gemeenschap?

Ja en als dat niet zo is dan worden ze wel op hun vingers getikt, maar ik denk dat iedereen van goede wil is.

Hoe ligt dit voor u?

Ja voor mij ook.

Voelt u zich verantwoordelijk voor het welzijn van de buurt?

Ja, we zijn een monument. We zorgen dat het mooi uit blijft zien. Ja, verantwoordelijk. Voel ik me verantwoordelijk? Je hebt niets te vinden. Mensen doen toch hun eigen zin, maar ik vind het wel jammer dat dingen verloederen. Dat was vroeger erger. De oude bewoners die hun huizen niet meer bijhielden. Dat zit tegenwoordig wel goed, maar of ik mij daar verantwoordelijk voor voel? Nee. Een eindje verderop zijn vorig jaar nieuwe bewoners gekomen en dat hebben ze helemaal mooi, prachtig van binnen en buiten, opgeknapt. Een aannemer is even bij ons komen kijken en later die bewoners ook weer. We zijn leuke vrienden geworden. We zijn wel goed. Als ze iets willen weten dan komen ze, maar we gaan niet zelf erop af. Veel te druk. Daar hoeft je ook niet mee te bemoeien. Nee, dat mag je ook niet doen denk ik.

Heeft u het gevoel dat uw buurtgenoten zich ook verantwoordelijk voelen?

Geen idee. Het zijn wel allemaal serieuze mensen. Ik denk dat, als het erop aan komt, ze wel iets ondernemen. Dat denk ik, zoals het hoort. Fatsoenlijke mensen.

Is binnen het project sprake van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord?

Ja, we hebben regelmatig vergaderingen.

Kunnen alle deelnemers hier voldoende in participeren?

Ja, hoor. Je mag zeggen wat je wilt en er wordt ook erover gesproken. Zeker.

Worden de keuzes bij deze besluitvorming goed onderbouwd en heeft u het gevoel dat u goed hierover wordt geïnformeerd door de initiatiefnemers?

Ja, dat denk ik wel, anders krijgen ze last met de rest. Ja, we hebben nu een secretaresse en om de haverklap krijg je een mail met dingen en word je gewezen op tentoonstellingen. Als een van leden een tentoonstelling heeft dan stuurt zij dat rond. Ze heeft het er druk mee. Ik ben blij dat ik dat niet hoeft te doen.

Vindt u dat er voldoende middelen tot uw beschikking staan om deel te kunnen nemen aan dit project?

Ja, hoor. Ik zou niet weten wat niet.

Ervaart u voldoende tijd te hebben om goed deel te nemen aan het project?

Ja, hoor. Het eist niet zo veel. Het maken van beelden is mijn hobby. Dat zie ik niet als een verplichting. Zo is dat.

Welke vaardigheden/kennis acht u van belang voor een goede uitvoering van het project?

Dat iedereen van goede wil is, bereid is om zich in te zetten. Gewoon algemene dingen om het te laten slagen. Dat doet iedereen.

Heeft u er weleens aan gedacht om uw deelname te stoppen?

Nu ik zo druk ben met die galerie in Den Haag maak ik alleen maar bronzen beelden, de eigenaar heeft net twee beurzen achter de rug, en dan komt er een stroom bestellingen binnen en dan ben ik alleen daarmee bezig. Keihard werken voordat zo'n bronsje naar de bronggieter kan voor zo'n beeldje. Maar in Scheveningen exposeer ik alleen maar Scheveningse dingen en zelden iets van brons, want dat koopt men niet. Het zijn echt de toeristen en mensen die een klein cadeautje nodig hebben. Die zijn klein en van keiharde gips, maar het is niet duurzaam. Het is niet zoals brons. Het is maar twintig euro. Ik bedoel: als je een bloemetje meeneemt dan ben je dat ook kwijt. In het weekend heb ik nog vier verkocht, maar daar wil ik eigenlijk een beetje meestoppen, maar dan hoor je er niet meer bij. Dan blijf ik gewoon lid. Zo zit dat bij mij. Ik vind het gewoon gezellig.

Wanneer dit project stopt, bijvoorbeeld omdat de financiering vanuit de gemeente en/of de EU stopt, zou u dan willen blijven deelnemen?

Ik denk dat wij niets krijgen van de gemeente. Wij bedrijven onszelf helemaal. We betalen provisie van wat we verkopen, 15%, en dan elke maand voor het hangen of staan, in mijn geval, ook 15 euro. Ik geloof dat op de balans best goed uitpakt. Ik geloof niet dat we gesubsidieerd worden. We kunnen de huur opbrengen. 25 euro lidmaatschapsgeld per jaar. Dat tikt wel aan. Het atelier brengt ook 45 euro per maand op. Dat tikt best wel aan.

Wat is ervoor nodig om dit project te continueren?

Een mooi pand. Uitzicht op zee, maar het moet wel in de looproute zijn. Anders vinden de mensen ons niet. Dat is heel spannend.

Wordt u betrokken bij de besluitvorming van de gemeente?

Joop is de grote link daartussen. Die schijnt zich in te spannen. Hij houdt dat in de gaten. Als hij wat weet dan horen we dat wel, maar het ziet er niet rooskleurig uit. Er staan panden leeg in de Keizerstraat, maar dat houdt men voor zichzelf. Ik weet ook niet waarom. Er staan panden leeg. Thea, die actieve Thea, is al een paar keer erop af geweest en Joop ook.

Bereikt de gemeente alle lagen van de gemeenschap?

Dat denk ik wel. Ons weet die wel te vinden. Ik kreeg laatst nog, we krijgen zonnepanelen, rekeningen voor dit en voor dat. Voor vergunningen en toestanden. Ze weten ons wel te vinden in ieder geval. Ik denk dat het met alle mensen zo is.

Heeft u het gevoel dat de overheid beslissingen neemt die in het belang zijn van de gemeenschap?

Ja, dat denk ik wel. Alleen sinds het parkeren... Je moet betaald parkeren. Dat vinden we niet zo leuk. Ik weet niet of dat in het belang van de gemeenschap is. Voor de gemeentekast denk ik wel. Dat is niet zo belangrijk. We zijn er nu aan gewend.

In hoeverre vertrouwt u de overheid?

Dat zit wel goed. Ik denk dat we een gelukkig land hebben.

Heeft u in het algemeen het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?

Ja, als je belt of je wilt iets weten dan krijg toch je wel een antwoord.

Is er sprake van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord?

Daar heb ik geen kijk op. Geen zicht op.

Worden de keuzes bij deze besluitvorming goed onderbouwd en heeft u het gevoel dat u goed hierover wordt geïnformeerd?

Ja, als je daar interesse in hebt dan zou je dat wel allemaal kunnen volgen, maar ik moet eerlijk zeggen dat ik daar nogal laks in ben en maar afwacht. Mijn man is alert. Dat maakt mij een beetje lui.

Als we dan specifiek naar dit project kijken, dan nemen jullie veelal zelf beslissingen over wat gedaan moet worden. In hoeverre is bij die besluitvorming binnen het project of in de fase daarna de gemeente nodig?

Daar heb ik geen idee van. Grits is erg actief. Die weet hierover een mooi antwoord op te geven, denk ik. Die is daar erg goed in. Wat dat betreft ben ik onwetend, tot mijn grote schande.

Als jullie iets willen en de gemeente is nodig voor de uitvoering daarvan, heeft u dan het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?

Ik denk da mensen als Joop, Grits of Violet ondernemend zijn en gaan dat uitzoeken. Dat maakt mij ook lui natuurlijk. Zo zit ik in elkaar. Ik vind het wel goed zo.

Het project Club van de Toekomst

Geïnterviewde 5: initiatiefnemer en bestuurslid

Kunt u iets meer vertellen over het project waaraan u deelneemt en wat uw rol hierin is?

Het project behelst eigenlijk een gezellige dag verzorgen voor de ouderen. Dat is eigenlijk ons insteek geweest. Ik ben eigenlijk voorzitter van de stichting in het kort, maar wij werken samen op een gelijke basis. Dat is niet zo'n item. Het doel van het project is ouderen een gezellige dag verzorgen.

Wat is uw drijfveer om te participeren?

Voor mezelf vind ik het belangrijk dat ouderen deelnemen aan maatschappelijk verkeer, dat ze niet eenzaam zijn en dat we zelfredzaamheid bevorderen. Dat zijn items die de gemeente ook uitdragen, maar waar ook mijn hart harder van gaat kloppen is als ik zie hoe die oudjes dit oppakken. Dat vind ik leuk.

Hoe lang participeert u?

We doen het nu al bijna twee jaar.

Uw deelname vergt een zekere inspanning; ik weet niet hoeveel tijd u hier ongeveer aan kwijt bent?

In het begin denk ik zo'n vier uur in de week en nu draait het dan is het twee uur in de week.

Krijgt u hier ook iets voor terug, met andere woorden: staat er iets tegenover uw deelname?

Plezier van de mensen. Geen geld. Het is allemaal vrijwillig, maar wel heel erg veel voldoening.

Waar voelt u zich het meest verbonden mee? Uw buurt, stad of regio?

De regio eigenlijk. Dat vind ik toch wel belangrijk.

Voelt u zich verbonden met uw buurtgenoten?

Ja, ook. Ik ben een sociaaltype moet ik zeggen.

Hoe lang woont u al in deze buurt?

Eigenlijk heb ik mijn hele leven hier gewoond. Ik ben hier ook geboren. In Scheveningen.

Is er veel verloop in de buurt?

Nee, dat valt reuze mee. Het is wel vernieuwd de afgelopen vijftien/tien jaar. Veel meer jongeren. Het was een beetje vergrijste buurt, maar nu nee.

Welke waarden vindt men hier belangrijk?

Ik denk dat het sociale aspect bij ons hoog de toon voert. Met elkaar gezonde en goed leefbare buurt in standhouden. Dat vindt men toch belangrijk.

Bent u verbonden aan een maatschappelijke organisatie in de buurt?

Nee, dat niet. Alleen de voetbalvereniging.

Welke type maatschappelijke organisaties zijn hier met name actief?

Dat zijn Welzijn Scheveningen, YMCA is er ook eentje van, de Wijkwinkel in Scheveningen en dat is eigenlijk wel een beetje. De kerk misschien.

En weet u of deze organisaties invloed hebben op beslissingen die de gemeente maakt?

Ja, dat wel. Vooral welzijn is nu diep getroffen door bezuinigingen van de gemeente.

Zijn er veel burgers actief binnen deze organisaties?

Ja, Welzijn Scheveningen is een erg actieve organisatie in Scheveningen. Ze hebben veel vrijwilligers die daar hand en span diensten uitvoeren.

Welke activiteiten organiseren deze organisaties zo al?

Dat gaat van koken tot bridgen. Het is heel veelzijdig. Dansen, cursus Spaans bijvoorbeeld.

Worden deze organisaties centraal aangestuurd/ondersteund?

Dat vermoed ik wel. Er is een directeur van Welzijn Scheveningen, Jan van der Werf, en een aantal beleidsmedewerkers. Hoe verder de structuur is... Dat zou ik niet precies durven zeggen.

Hoe zou u de samenstelling van de buurt omschrijven?

Gemêleerd.

Wonen hier veel ouderen of voornamelijk jongeren?

Jong en oud.

Wat vindt u van de verhouding van werkenden en werkzoekenden in de buurt?

Ik denk dat 95% van de mensen, waar ik woon, werken.

Wat is uw mening over de samenstelling van oorspronkelijke bewoners en mensen die recent zijn komen wonen in de buurt?

Dat is heel divers eigenlijk. We hebben een gedeelte waar huurwoningen zijn, waar soms mensen inkomen die niet passen in de wijk. Dat vinden wij niet alleen, maar ook mensen die daar wonen in die straat. Dat is ook een hele dure wijk daarachter. Het is mengeling eigenlijk.

Hoe vindt u dat het project waaraan u deelneemt deze verscheidenheid weerspiegelt?

Niet alle mensen die aan het project deelnemen komen ook uit de wijk waar ik woon. Ook die groep is heel gemêleerd eigenlijk. Er komen mensen uit de buurt waar ik ook woon, maar ook uit het dorp zelf.

Binnen het project waaraan u deelneemt wordt gewerkt aan een gemeenschappelijk doel. Hoe zou u dit doel omschrijven?

Het doel is mensen laten participeren, proberen mensen aan de samenleving te laten deelnemen en zelfredzaamheid toe te voegen aan die mensen.

En heeft u het idee dat de deelnemers aan dat project dit doel kunnen bereiken?

Niet allemaal. Er zijn mensen die bijvoorbeeld bij de fittest zeggen: dat hoeft niet. Dat doe ik niet. Dat is allemaal heel vrijblijvend natuurlijk. Er zijn een aantal heel erg enthousiast. Aan de andere kant staat gezelligheid voorop. Dus dat doel, denk ik, wordt wel bereikt.

Heeft u het gevoel dat de deelnemers elkaar vertrouwen dat zij toewerken naar wat in het belang is van de gemeenschap?

Ja, dat zeer zeker. Dat zijn er, geloof ik, 98% vrouwen en dan zitten er nog 2 of 3 mannen bij.

Voelt u zich verantwoordelijk voor het welzijn van de buurt?

Ja, zeker.

Heeft u het gevoel dat uw buurtgenoten zich (ook) verantwoordelijk voelen?

Ja, merendeel wel. Zeker.

Is binnen het project sprake van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord?

Onderling wordt alles overlegd aan elkaar. Alles wordt doorgenomen. We proberen het voor elkaar zo goed mogelijk te maken binnen het project.

Kunnen alle deelnemers hier voldoende in participeren?

Die vragen hebben we eigenlijk nooit aan hen gesteld. Het belangrijkste vonden we dat we een gezellig dagje voor ze moeten maken. Die mensen genieten eigenlijk. We hebben nog niet echt vragen gehad van: we willen op een andere manier. Misschien komt dat nog.

Worden de keuzes bij deze besluitvorming goed onderbouwd en heeft u het gevoel dat u goed hierover wordt geïnformeerd door de initiatiefnemers?

Nogmaals die besluitvorming is nog niet ter sprake gekomen bij de mensen.

Vindt u dat er voldoende middelen tot uw beschikking staan om deel te kunnen nemen aan dit project?

Ja, tot nu toe wel. We zorgen voor een goede warme maaltijd. Dat vinden we belangrijk. Het vervoer is geregeld. Dat waren voor ons de belangrijkste uitgangspunten.

Ervaart u voldoende tijd te hebben om goed deel te nemen aan het project?

Ja, hoor. Zeker.

Welke vaardigheden/kennis acht u van belang voor een goede uitvoering van het project?

Ik denk dat een stukje menselijkheid al heel voldoende is. Je moet af en toe bij de gemeente zorgen dat je goed beslagen eruit komt en dat je kan formuleren wat je wilt. Dat was ook bij het SIOS. Dat heeft Jan heel veel gedaan. Jan is gepensioneerd en heeft tijd ervoor. Hij heeft, denk ik, ook meer know how dan ik. Dus know how is er zeker.

Heeft u er weleens aan gedacht om uw deelname te stoppen?

Nee.

Wanneer dit project stopt, bijvoorbeeld omdat de financiering vanuit de gemeente en/of de EU stopt, zou u dan willen blijven deelnemen?

Ja, we gaan door met sponsor zoeken. We willen niet afhankelijk zijn van de gemeente, want de gemeente heeft ook gezegd: "dit is een startsubsidie".

Wat is ervoor nodig om dit project te continueren?

Dat zijn voldoende vrijwilligers en ook geld. Hoe vervelend dat ook is: we hebben geld nodig.

Wordt u betrokken bij de besluitvorming van de gemeente?

Ja, ze vinden het leuk om te weten. Met name de fittest. Hoe dat gaat lopen. Dat idee heb ik wel. Dat we de oudjes wat meer in beweging krijgen.

Zo, ja op welke wijze? Hoe waardeert u de manier waarop de gemeente u betreft bij de besluitvorming?

Ook regelmatig contact met elkaar hebben. Laten blijken dat we met elkaar iets kunnen neerzetten. We hebben bijvoorbeeld ook een prijs gewonnen van de gemeente: Goed Voor Elkaar. Ik ben even haar naam kwijt.

Wat houdt dat in?

Dat was een aanmoedigingsprijs. Op een gegeven had de gemeente diverse locaties/regio's van Den Haag uitgekozen. Mensen konden zich daar laten testen op hun bloeddruk. Het gaat meer om de saamhorigheid en participatie. Ook om zelfredzaamheid te bevorderen en eenzaamheid aan te pakken. Dat hebben ze op die manier geprobeerd te doen. Daar hebben we een prijs voor gewonnen.

Bereikt de gemeente alle lagen van de gemeenschap?

Op die manier proberen ze het wel, ja. Ik vind het wel een heel goed initiatief. Ik moet eerlijk zeggen: ze zijn ook echt toegankelijk. Dat vind ik wel heel belangrijk. Eline kan ik altijd even bellen en ze reageert vrij snel als ik een e-mailtje stuur. Dat vind ik heel fijn.

Heeft u het gevoel dat de overheid beslissingen neemt die in het belang zijn van de gemeenschap?

Dat zou beter kunnen vinden ik.

Wat vindt u dat het beter kan?

Ze hebben natuurlijk heel veel zorg naar de gemeente toegeschoven. Ik denk niet dat dat op de juiste manier is gegaan. Dat hadden ze misschien meer in fases moeten doen om beter beslagn ijs te komen voor de gemeente. Dat had op een andere manier gemoeten.

In hoeverre vertrouwt u de overheid?

Ik vertrouw ze wel. Dat wel ja. Het is altijd een vierjarig project. Dat zijn het allemaal. Dan weer komt er een andere partij. Dan kan weer alles overboord gegooid worden. Dat vind ik wel jammer. Er zijn bepaalde dingen dat ik denk van: joh, die zouden politieke partijen onafhankelijk moeten zijn. Zorg en onderwijs dat soort dingen. Dat vind ik meer boven de partijen staan.

Heeft u in het algemeen het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?

Ja, dat gevoel heb ik wel. Of het uiteindelijk resultaat levert dat weet ik niet, maar we praten wel met elkaar.

Is er sprake van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord?

Ja, ik heb geen aanleiding dat dat niet zo is.

Worden de keuzes bij deze besluitvorming goed onderbouwd en heeft u het gevoel dat u goed hierover wordt geïnformeerd?

Ik vind dat moeilijk om te beantwoorden. Ik heb op dit moment geen slechte ervaring met de gemeente. Misschien in de toekomst als het anders gaat, maar nu niet nee.

Als we dan specifiek naar dit project kijken, dan nemen jullie veelal zelf beslissingen over wat gedaan moet worden. In hoeverre is bij die besluitvorming binnen het project of in de fase daarna de gemeente nodig?

Alleen de fittest. Daar zitten wij in discussie samen met Haaglanden fysio om te kijken of de Wmo dat wil betalen als zijnde preventie. Daar is Haaglanden fysio ook bij betrokken. Die dus weer een overkoepelend orgaan is van de twee fysio praktijken waarmee we dat doen: Bas en Peter.

Als jullie iets willen en de gemeente is nodig voor de uitvoering daarvan, heeft u dan het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?

Ja tot nu toe wel. We zijn natuurlijk pas een jaar bezig. Op dit moment hebben we dat gevoel wel.

Wordt er volgens u goed samengewerkt?

Ja, zeker. Het belangrijkste is dat je een persoon hebt waarmee je meerdere zaken kan bespreken over dit project. Dat je niet van het kastje naar de muur wordt gestuurd. Dat gevoel heb ik dus niet. Ik moet eerlijk zeggen, als ik Eline wat vraag dan zoekt ze dat ook voor mij uit. Zo veel vragen heb ik ook niet, maar als er wat is dan krijg ik wel direct antwoord. Dat is wel leuk.

Een actieve houding?

Ja, heel actief de gemeente. Dat vind ik fijn.

Geïnterviewde 6: bestuurslid

Kunt u iets meer vertellen over het project waaraan u deelneemt en wat uw rol hierin is?

Dat is Club van de Toekomst?

Ja.

Ik ben daar een paar maanden bij getrokken geraakt. In eerste instantie was het vooral Hans Taal en Jan Vos die het initiatief hebben genomen. Ik vond dat een heel mooi initiatief. Ik was jarenlang al bestuurslid van de voetbalclub waar dit plaatsvindt. Daar ben ik op een gegeven moment mee gestopt. Ik werd toch wel getriggerd door dit onderwerp. Vooral het feit eenzaamheid oplossen van ouderen. Om daar wat aan te doen. Dus ja, ik ben eigenlijk nu min of meer slapend lid van het bestuur. Ze wilden drie bestuursleden en ik ben daar ingestapt. Ik moet zeggen dat ik nu wel, na een aantal keren bij elkaar gezeten te hebben, steeds meer betrokken raak. Aan de andere kant mijn vrouw werkt in de zorg en die gaat met een groep, vanuit het huis waar ze werkt in Wassenaar, ook deelnemen aan deze bijeenkomst. Op die manier ben ik betrokken. Inhoudelijk nog niet heel nadrukkelijk, maar ik vind het een heel mooi initiatief en wat ik vooral heel mooi vind is dat er een netwerk opgebouwd wordt van allerlei organisaties: fysiotherapeuten, Haagse Hogeschool, beweging, welzijn, gemeente en voetbalvereniging. Dus ja, het is volgens mij de toekomst en daar wordt op deze manier invulling aan gegeven.

Wat is uw drijfveer om te participeren?

Ja, dat is dat ik het onderwerp gewoon heel erg mooi vind en vooral, los van het feit dat eenzaamheid bij ouderen oplossen enorm belangrijk is, het bij elkaar halen van allerlei invalshoeken die gewend zijn los van elkaar te werken om met hetzelfde onderwerp met elkaar te zijn. Dat je die nu de krachten gaan bundelen. Dat vind ik wel een heel mooi punt van dit initiatief.

Hoe heeft u gehoord over het project en besloten om deel te gaan nemen?

Hans ken ik al, denk ik, een jaar of viertig. Veel contact altijd mee gehad en gehouden. Hij maakte mij op een gegeven moment enthousiast. Jan ken ik ook al, iets minder lang, maar ook al een jaar of dertig denk ik. Zij hebben mij min of meer erin getrokken en enthousiast gemaakt. Eerste keer gewoon onder het mom van 'kom een keer een biertje drinken'. Ergens mij uitgenodigd en mij een beetje lekker gemaakt. Uiteindelijk heeft dat toe geleid dat ik deel ben gaan nemen in het bestuur.

Hoe lang participeert u?

Een paar maanden nu. Ik denk nu een maand of vijf/zes.

Uw deelname vergt een zekere inspanning; ik weet niet hoeveel tijd u hier ongeveer aan kwijt bent?

Nu nog heel weinig. Nu gaat het vooral om het bij elkaar komen. Dat doen we dan een keer in de vier/vijf weken even een uurtje. Ik heb wel nu gezegd: ik wil meer op de hoogte zijn van alles wat er speelt en ik wil wat meer structuur in het verhaal want zij zijn vooral ontzettend creatief en hebben heel veel in hun hoofd zitten, maar daar zit niet zoveel structuur in. Misschien dat ik wat daarin kan gaan betekenen dan. Daar wil ik wel meer tijd aan gaan besteden.

Krijgt u hier ook iets voor terug, met andere woorden: staat er iets tegenover uw deelname?
In financiële zin?

Ja of dat kan ook een gevoel zijn?

Ja, gevoel. Je doet iets voor de maatschappij. Je doet iets voor een kwetsbare groep in de maatschappelijk. Dat is wat het voor mij mooi maakt.

Waar voelt u zich het meest verbonden mee? Uw buurt, stad of regio?

Dit is eigenlijk gewoon regio. Dit is eigenlijk doelgroep. Ik voel mij dus verbonden met doelgroep. Dit is een hele terechte vraag die je stelt, want die zien wij vanuit de gemeente ook heel veel. Hoe dichterbij, hoe meer de participatiegraad is zeg maar. Dat speelt voor mij niet echt. Ik heb in Rijswijk geen echte binding. Ik heb in mijn buurt geen echte binding. Dit gaat mij echt om de doelgroep.

Voelt u zich verbonden met uw buurtgenoten?

Nee, niet echt.

Hoe lang woont u al in deze buurt? Waar woont u eigenlijk?

Ik woon hier in Rijswijk. Endezand heet dat. Ik woon daar nu 12 jaar. Het was een hele nieuwbouwwijk geweest. We zijn wel heel verbindend begonnen, want iedereen zat op dezelfde moment in hetzelfde schuitje. Er zijn ook wel initiatieven in de wijk. Ik sta daar niet negatief tegenover. Ik doe mee. We hebben duurzaamheidsinitiatieven gehad. Daar participeer ik in, maar ik heb niet echt een hele wens om daar actief ermee bezig te zijn.

Is er veel verloop in de buurt?

Nee, heel weinig.

Welke waarden vindt men hier belangrijk?

In de buurt?

Ja.

Schoon, groen, veilig. Veilig vooral. Er is geen doorgaande route bijvoorbeeld in de wijk. Dus alles wat daarin gaat moet op weer op dezelfde manier eruit. We hebben best wel sociale controle, een WhatsApp groep. Een buurtwacht. Dat is wel een belangrijk ding.

Bent u verbonden aan een maatschappelijke organisatie in de buurt?

In de buurt niet. Bij de voetbal.

Welke type maatschappelijke organisaties zijn met name actief in de buurt waar u woont?

Welzijn Rijswijk. Aan de andere kant het is nog geen wijk waar bijvoorbeeld bepaalde doelgroepen wonen. Het is een wijk met toch wel duurdere woningen, duurdere huizen dus je ziet daar niet zo de noodzaak van om eenzaamheid op te lossen. Dat Welzijn Rijswijk een middag moet gaan organiseren. Het is vrijwel een individualistische ingestelde wijk. Er zijn niet zo veel maatschappelijke organisaties, maar goed degene die daar meest in de buurt komt is welzijnswerk. Ik weet dat een aantal burens van mij een avond per week naar de Petanqueclub gaan die ligt daar honderd meter vandaan. De Petanquevereniging is wel verbindend.

En weet u of deze organisaties invloed hebben op beslissingen die de gemeente maakt?

Absoluut, dat weet ik dan meer vanuit mijn rol hier binnen de gemeente, wij moeten organisaties als partners zien. De gemeente gaat steeds meer terugtrekkende bewegingen maken dus die partners worden steeds meer belangrijker. Die zijn wel heel degelijk cruciaal in de besluiten die genomen worden ja.

Zijn er veel burgers actief binnen deze organisaties en welke activiteiten organiseren deze organisaties zo al?

We hebben heel veel burgerinitiatieven hier in de gemeente, maar dat beoordeel ik ook weer vanuit mijn rol hier. Er vindt vooral heel veel plaats op het gebied van groen. Groene initiatieven in de wijk; planten van bepaalde dingen. We hebben hier een vlinderidylle. Dingen planten om zoveel mogelijk vlinder aan te trekken. Met name op dat gebied zijn er veel initiatieven. Bij mij in de wijk is er een initiatief geweest voor een hondenuitlaatterrein. Dat kwam niet echt uit de

directe straat, maar meer omwonenden ook. Er is nu een hek geplaatst waar de honden vrij kunnen rondlopen. Heel veel over te doen. Heel veel politieke onrust, want er zijn ook heel veel tegenstanders van dat initiatief. Dat zijn dingen die vinden plaats in de gemeente.

Worden deze organisaties centraal aangestuurd/ondersteund?

Ja, die wordt een algemeen directeur aangestuurd. Binnen de gemeente is dat de gemeentesecretaris. Die heeft de leiding over alles. Daarnaast heb je een gemeentelijke organisatie die bestaan uit een politiek gedeelte. Je hebt college van burgemeester en wethouders en daarboven heb je weer de raad van de gemeente. Dat zijn mensen die zijn gekozen. Dat zijn min of meer onze bazen.

Hoe zou u de samenstelling van de buurt omschrijven?

Wisselend. Aan de ene kant van de buurt veel ouderen. Die zijn allemaal gebouwd als 55pluswoningen en daarnaast een rij herenhuizen waar twaalf jaar geleden jonge gezinnen kwamen over het algemeen, maar waarvan je ziet de jonge gezinnen nu verouderen. Daar ben ik een voorbeeld van: ik ging van drie kinderen en die wonen alle drie niet meer thuis. Dus je ziet de buurt wel wat vergrijzen. Dat zal een aantal jaren duren. Er zal waarschijnlijk weer nieuwen komen.

Wat vindt u van de verhouding van werkenden en werkzoekenden in de buurt?

Dat zijn over het algemeen gepensioneerd en volgens mij werken de mensen die niet gepensioneerd zijn bijna allemaal.

Wat is uw mening over de samenstelling van oorspronkelijke bewoners en mensen die recent zijn komen wonen in de buurt?

Ja, dat vult elkaar allemaal aan. Dat is wat ik zei: het zijn allemaal toch wel huizen in de hogere prijsklasse. Het is wel hetzelfde groepje mensen waarin het zich begeeft. Er verandert niet zo veel aan de samenstelling.

Hoe vindt u dat het project waaraan u deelneemt deze verscheidenheid weerspiegelt?

Ik neem natuurlijk niet vanuit een buurt aan het project deel. Het is eigenlijk een project wat geografisch hier heel ver vandaan is, 10 kilometer vandaan is. Ik ben een keer bij een bijeenkomst geweest. Bij de kerstmaaltijd van de doelgroep. Dat zijn allemaal ouderen. Dat bindt ze. Daarna zie je wel verschil in soort ouderen natuurlijk. De ene is wat spraakzamer, wat

beter financieel bedeeld. Dat zie je ook wel. Dat hoor je ook wel. Dat is gemêleerd eigenlijk. Het hele gezelschap wat daar zit komen uit allerlei hoeken en windstreken.

Binnen het project waaraan u deelneemt wordt gewerkt aan een gemeenschappelijk doel. Hoe zou u dit doel omschrijven?

Bestrijden van eenzaamheid voor ouderen.

En heeft u het idee dat de deelnemers aan dat project dit doel kunnen bereiken?

Ja, dat denk ik wel. Je moet je ook afvragen of de mensen die echt eenzaam zijn, daar lees je natuurlijk veel over, echt bereikt. Als de mensen die niet echt eenzaam zijn deelnemen dan is dat op zich ook prima, want als er mensen zijn die eenzaam zijn deelnemen dan gaat dat zich vermengen. Dat is beter dan dat je vijftien eenzamen bij elkaar zet. Die eenzamen gaat zich dan verdwijnen in hun eigen ellende en als je vijftien mensen bij elkaar doet dan versterkt zich dat elkaar alleen maar. Het is goed om daar een mengeling te hebben.

Heeft u het gevoel dat de deelnemers elkaar vertrouwen dat zij toewerken naar wat in het belang is van de gemeenschap?

Ja. Ik weet niet of de deelnemers zien wat het belang is. Die nemen deel en die zijn gebaat bij een leuk programma. Dat is vooral belangrijk.

Voelt u zich verantwoordelijk voor het welzijn van de buurt?

Ja. Er moet gewoon een goede omgeving zijn. Een goede leefomgeving. Als er iets is dan moet je elkaar helpen.

Heeft u het gevoel dat uw buurtgenoten zich ook verantwoordelijk voelen?

Ja, wat dat betreft wel. Wat ik ook al zei: we zijn twaalf jaar geleden daarin gestapt zijn. In die tijd is wel bijeenkomsten gehouden. Ik zie heel veel sociale cohesie in die wijk van zo'n 40% van de bewoners 60% is meer op zichzelf. Dat kan ook andersom zijn. Ongeveer.

Is binnen het project sprake van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord?

We hebben niet heel veel structuur in het bestuur. Iedereen kan wel zijn mening geven en daar wordt wel naar geluisterd. Op zich is dat prima. Het is heel klein bestuur. Dat maakt het makkelijker. Je kan snel beslissen nemen en snel dingen doen.

Kunnen alle deelnemers hier voldoende in participeren?

Ja.

Worden de keuzes bij deze besluitvorming goed onderbouwd en heeft u het gevoel dat u goed hierover wordt geïnformeerd door de initiatiefnemers?

Dat kan wel. Daar moeten we eraan werken. Dat moet ook niet de draai beperken. De kracht van het team/bestuur nu is dat het nu veel gebeurt, omdat er niet zo veel besluitvorming nodig is. Dat gaan gewoon. Dat werkt op zich prima.

Vindt u dat er voldoende middelen tot uw beschikking staan om deel te kunnen nemen aan dit project?

Ja, we hebben veel subsidies. Dat kan beter. Dat kan altijd meer. Tot nu toe kunnen we een hoop doen.

Ervaart u voldoende tijd te hebben om goed deel te nemen aan het project?

Ja.

Welke vaardigheden/kennis acht u van belang voor een goede uitvoering van het project?

Netwerken. Dus vooral ander professionele instanties betrekken. Werven van sponsors, dat is ook netwerken. Luisteren naar de doelgroep. Wij moeten het niet verzinnen, maar luisteren wat die mensen prettig vinden. Vooral wat ik net zei de andere organisaties het laten doen. Wij faciliteren alleen. Wij maken dat mogelijk. Wij gaan niet verder intensief dingen doen. Het is eigenlijk meer benutten van kwaliteiten en de mogelijkheden die er zijn bij anderen.

Heeft u er weleens aan gedacht om uw deelname te stoppen?

Nee, daar zit ik nog te kort in.

Wanneer dit project stopt, bijvoorbeeld omdat de financiering vanuit de gemeente en/of de EU stopt, zou u dan willen blijven deelnemen?

Ja, want dan wordt het interessant om te kijken waar liggen dan andere bronnen. Je moet eigenlijk zorgen dat je want dat zal uiteindelijk gebeuren, dat als de gemeente zich terugtrekt, al andere organisaties hebt gevonden die dit willen financieren. Dus dat is een uitdaging.

Wat is ervoor nodig om dit project te continueren?

Deelnemers, natuurlijk sowieso. Betrokkenheid van die andere instellingen, maar ook de vrijwilligers die toch de bijeenkomsten begeleiden. Dat zijn weer vrijwilligers die we vanuit de Club van de Toekomst benaderen en dat zijn ook vrijwilligers die van de sportvereniging zijn in het algemeen. Binding met de eigenaar van het pand. De sportvereniging moet goed zijn. De vrijwilligers moeten we inzetten en werven. We moeten ook meer buiten treden denk ik. Wat meer publiciteit eraan geven. De groep moet groter. We hebben 25/28 deelnemers.

Hoe werft u tot nu toe de deelnemers?

Dat gaat via Welzijn Scheveningen. Die heeft in beeld wat de eenzame ouderen zijn. In dat netwerk gaan ze zoeken. Aan de andere kant gaan we naar verzorgingstehuizen en vragen we of ze de behoefte hebben om deel te nemen aan de activiteiten. Dan trekken we verder ook onze handen vanaf. We stellen accommodatie beschikbaar en de mensen van de Haagse Hogescholen koken en dergelijke. Bewegingstherapeuten stellen we beschikbaar. De mensen in de verzorgingshuizen, de activiteitenbegeleiders daar, moeten zorgen dat er voldoende mensen komen. Verder is er busvervoergeregeld via Welzijn Scheveningen. Dat is er allemaal.

Wordt u betrokken bij de besluitvorming van de gemeente?

De gemeente besluit niet zo veel. De gemeente subsidieert op basis van het plan dat wij indienen. We weten ook niet hoelang die blijven subsidiëren, maar wat het besluit van de gemeente is weet ik niet. Ik vind wel dat wij het contact met de gemeente moeten intensiveren. Ik vind wel dat de gemeente een rol moet blijven spelen en ook iets moeten doen in de financiering of wat dan ook, maar daar moet je wel voor met de gemeente in contact treden.

Bereikt de gemeente alle lagen van de gemeenschap?

Nee, maar daar is de gemeente ook niet echt voor. Ik denk dat dat de partners zijn. Dus Welzijn en dergelijke. Daar betaalt de gemeente ook subsidies voor aan Welzijn. Die moeten dit soort mensen in beeld gaan krijgen of hebben.

Heeft u het gevoel dat de overheid beslissingen neemt die in het belang zijn van de gemeenschap?

Soms wel en soms minder. Een hele politiek antwoord. Ik denk dat de gemeente nog meer moet luisteren naar waar echt behoefte aan is. Dat betekent ook voor ons als ambtenaar dat wij niet

hier in dit huis moet zitten bepalen wat er nodig is. We moeten naar buiten en moeten luisteren wat de behoefte is. Op die manier de mensen betrekken. De burgers laten participeren.

In hoeverre vertrouwt u de overheid dat ze dit kunnen bereiken?

Daar heb ik wel mijn twijfels bij. Dat is geen waardeoordeel. Een ambtenaar, die hier werkt en die hier twintig en dertig jaar werkt op een bepaalde manier gewend is om te werken, die moet je eigenlijk helemaal transformeren. Dat moet je niet vanuit hier doen vanuit jouw kennis. Je moet naar buiten. Wat er dus moet gebeuren is: de transformatie moet plaatsvinden van die medewerkers. Dat is een heel proces, maar je moet ook een nieuwe medewerker werven die vooral heel erg gericht zijn op wat wij eigenlijk willen als overheid. Dus naar buiten toe.

Heeft u in het algemeen het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?

In ons project wel. Wij hebben van de gemeente een enorme financiële steun gekregen. Die waren heel enthousiast over het project.

Is er sprake van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord?

Nee, dat denk ik niet. Wij hebben gewoon een verzoek ingediend bij de gemeente en de gemeente heeft gezegd: “dat vinden we prachtig. Hier heb je geld”. Daar is verder niemand bij betrokken geweest.

Worden de keuzes bij deze besluitvorming goed onderbouwd en heeft u het gevoel dat u goed hierover wordt geïnformeerd?

Je wordt wel geïnformeerd en je moet ook aan bepaalde verantwoordingseisen voldoen. Je moet ook straks een plan indienen. Wat heb je werkelijk gedaan. Hoeveel geld heb je uitgegeven. Wat dat betreft is dat wel zorgvuldig.

Als we dan specifiek naar dit project kijken, dan nemen jullie veelal zelf beslissingen over wat gedaan moet worden. In hoeverre is bij die besluitvorming binnen het project of in de fase daarna de gemeente nodig?

Weinig, eigenlijk. De financiering, maar ik denk wel dat er meer nodig is. Ik denk dat de gemeente los van financiering ook een spil kan zijn om al die partners te verbinden. Dat is nu vooral een initiatief van onszelf geweest als betstuur. Ik zou heel prettig vinden als bij de gemeente iemand is die zeg van: joh, wij vullen de rol in om de basis te leggen om de

verbindingen veel makkelijker tot stand te brengen. Dat is vooral een veranderende rol van de gemeente.

Een network governance?

Ja, eigenlijk een network governance. Zij hebben de ingangen naar die partners en zij kunnen die link leggen. Dat is eigenlijk veel meer wat ik zou willen en wat ik ook verwacht van de gemeente.

Als jullie iets willen en de gemeente is nodig voor de uitvoering daarvan, heeft u dan het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?

Ja, we worden wel serieus genomen. De gemeente ondersteunt het. Die vinden dit een prachtig mooi initiatief. Die moeten alleen op zoek naar haar eigen rol, maar we worden wel serieus genomen.

Het project Tuinen van Greens

[Geïnterviewde 7: initiatiefnemer en bestuurslid](#)

Kunt u iets meer vertellen over het project waaraan u deelneemt en wat uw rol hierin is?

Ik ben een van de drie initiatiefnemers. Drie jaar geleden aanbesteed in 2015. Overigens kan je dit teruglezen. Het staat op het internet. Er waren veel inschrijvingen. Er waren vierzig inschrijven. Uiteindelijk hebben wij het traject gewonnen vanwege het sociaal-maatschappelijk karakter en het duurzame karakter van het pand. Toen zijn we in 2016/2017 het vergunningstraject ingegaan. In 2018 zijn we gaan bouwen. In de zomer 2018 is dat allemaal opengegaan. Dat doen we met zijn drieën waarvan eentje met name het restaurant doet, de andere met name de tuin doet en ik daar beetje de smeerolie tussen ben.

Wat is uw drijfveer om te participeren?

Mijn achtergrond in de goede doelensector laatste twaalf jaar. Toen kwam dit op mijn project. Ik ben qua goede doelen directeur geweest van CliniClowns, theater en in de sport. Toen kwam dit. Zorgtuinen hebben het gewoon lastig. Financieel gezien ook. Allemaal terugtrekkende subsidiepotten; ze moeten opzoek gaan naar businessmodellen en inkomstenstromen. Veel beginnen dan zelf te fondsenwerven, winkeltje, nevenfunctie of eigen horecagelegenheid gerund door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, terwijl mijn visie is: je moet het laten doen door professionals net zoals je die tuinen moet laten doen door hoveniers en dat soort mensen. Die moeten hun boterham daarmee verdienen. Die moeten er alles eraan doen om dat

winstgevend te krijgen. Dan moet je een stukje winst afromen voor zo'n zorgtuin die daarmee een rendabele top kan financieren. Dan kom je bij een ander businessmodel. Wat in dit land beter bekend staat als sociaal ondernemerschap. Ik vergelijk het beetje als de Tony Chocology: mensen kopen het toch meer om het lekkere chocolade en betalen een kwartje extra om dat maatschappelijk doel te realiseren. In dit geval slavenarbeid of kinderarbeid. Bij ons is dat, ik ben ervan overtuigd dat mensen hiervoor komen (de bezoekers van het restaurant), vanwege een mooi plekje en het lekkere eten en ze gaan met een goed gevoel naar huis dat ze een maatschappelijk doel mee steunen want een deel van hun opbrengst of kosten gaat naar de stichting waarmee wij dan de eerste twintig mensen aan een zinvolle dag meehelpten.

Uw deelname vergt een zekere inspanning; ik weet niet hoeveel tijd u hier ongeveer aan kwijt bent?

Tot de realisatie was ik halftime mee bezig. Sinds de realisatie is dat boven 60 uur per week.

Krijgt u hier ook iets voor terug, met andere woorden: staat er iets tegenover uw deelname?

Een goed gevoel. Dat is wel waarom ik ooit in de non-profit ben beland. Ik heb liever dat ik dit soort dingen verkoop en realiseer dan de telefoontjes verkoopt voor KPN. Voor de rest ben ik een ondernemer hierin. Dus ik ben wel een van twee horecaondernemers die probeert hier om een boterham mee te verdienen in ieder geval.

Waar voelt u zich het meest verbonden mee? Uw buurt, stad of regio?

Met de stad en de wijk.

Voelt u zich verbonden met uw buurtgenoten?

Ja, hoor.

Hoe lang woont u al in deze buurt?

Zo'n 25 jaar.

Is er veel verloop in de buurt?

Ik denk dat niet. Op de expats na wat hier in de chiquere wijk hierom heen wel een aanzienlijk deel is van de bevolking. Zo'n 20% denk ik. Bij Scheveningen is dat volgens mij redelijk vastomlijnde buurt.

Welke waarden vindt men hier belangrijk?

Heel divers. Ik denk dat de chiquere buurtbewoner vindt dat het belangrijk is om goed te eten, lekker plekje en kwaliteit van leven te hebbe. Scheveningen kiest meer voor saamhorigheidsgevoel. Cohesie in de buurt is belangrijk. Kiest om deze ontmoetingsplek bijvoorbeeld hier te hebben. Anders dan de strandtent.

Bent u verbonden aan een maatschappelijke organisatie in de buurt?

Nee. Er komen hier wel diverse maatschappelijke organisaties langs, maar ik heb geen formele verbintenis mee.

Welke type maatschappelijke organisaties zijn hier met name actief?

Dat weet ik niet.

En weet u of deze organisaties invloed hebben op beslissingen die de gemeente maakt?

Dat zou ik ook niet weten.

Hoe zou u de samenstelling van de buurt omschrijven?

Heel divers. Volks Scheveningse vissersbuurt/wijk/dorp tot de wat chiquere twee verdienende mensen die in wat grotere huizen wonen.

Wonen hier veel ouderen of voornamelijk jongeren?

Voornamelijk wat oudere mensen.

Wat vindt u van de verhouding van werkenden en werkzoekenden in de buurt?

Er wonen vooral voornamelijk werkenden.

Hoe vindt u dat het project waaraan u deelneemt deze verscheidenheid weerspiegelt?

Ik denk dat het wel leuk is. In het restaurant komen de wat chiquere mensen, de expats en de Scheveningers. Uiteindelijk zorgen we voor een stukje financiering van de tuin. In de tuin werken, volgens mij, wel gewone mensen uit andere delen van Den Haag in een wat mindere sociale klasse en uit Scheveningen.

Binnen het project waaraan u deelneemt wordt gewerkt aan een gemeenschappelijk doel. Hoe zou u dit doel omschrijven?

Uiteindelijk het perspectief bieden aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Om toch weer terug te keren in de echte maatschappij.

En heeft u het idee dat de deelnemers aan dat project dit doel kunnen bereiken?

Misschien is dat een beetje te kort dag om dat te kunnen zeggen. Ik hoop en denk van wel.

Heeft u het gevoel dat de deelnemers elkaar vertrouwen dat zij toewerken naar wat in het belang is van de gemeenschap? Hoe ligt dit voor u?

Ja, voor zover ik dat mee krijg wel ja. Vanuit mijn rol sta ik iets verder van de dagelijkse begeleiding van de cliënten af, maar wat ik van de begeleider begrijp is dat het zeer motiverend werkt en dat het zeer motiverend werkt op die mensen om vanuit de tuin ze zien wat er met hun producten gebeurt.

Voelt u zich verantwoordelijk voor het welzijn van de buurt?

Ja. Ik heb veelvuldig overlegd met de buurt en de buurt waardeert het ook ten eerste dat wij voor een zeer groot stukje terrein hebben opgeknapt de laatste twee jaar. De last van hangjongeren en andere ongeregelheden is drastisch minder sinds we hier open zijn.

Heeft u het gevoel dat uw buurtgenoten zich ook verantwoordelijk voelen?

Ja, zij houden best wel een oogje in het zeil. Komen regelmatig langs. Wij delen ook met hen de ervaringen. Dus, ja.

Is binnen het project sprake van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord?

Ja.

Kunnen alle deelnemers hier voldoende in participeren?

Ja, dat denk ik wel.

Vindt u dat er voldoende middelen tot uw beschikking staan om deel te kunnen nemen aan dit project?

Het was wel hardwerken om die middelen te krijgen. Zeker niet makkelijk. Dat is zeker een van de manco's van buurtparticipatieprojecten in Nederland. Dat fondsenwerven is echt een vak. Nu heb ik daar gelukkig tien jaar ervaring in, maar ik denk dat negen van de tien mooie

projecten in Nederland sneuvelt, omdat het zo'n complex academisch gevoel en bureaucratische wereld is waar je door moet worstelen met businessplannen van "heb ik jou daar". Dat is echt een groot probleem. Ik denk dat als dit project nooit is gerealiseerd als wij niet een baan naast hadden laat staan om dat fondsen werven voor elkaar te krijgen. Als je kijkt naar de grotere geldgevers van het project ook de Europese Unie c.q. SIOS, Fonds1818. Als je kijkt naar de businessplannen die we moeten schrijven dat is niet weggelegd voor iedereen. Een goed willen burger, moet er bijna iemand voor inhuren en daar is vaak geen geld voor of wordt vaak niet geaccepteerd dat er geld vrij voor gemaakt wordt. Dat is een groot probleem voor sociaal maatschappelijk projecten in Nederland.

Ervaart u voldoende tijd te hebben om goed deel te nemen aan het project?

Dat wel. Ik maak wel turbo lange dagen en het is dat ik nog geld verdien hier aan het restaurant. Mijn werk voor de stichting is pro bono. Dat zie je bij veel initiatieven als die supervrijwilliger wegvalt dan gaat het project naar de haaien. Dat gebeurt natuurlijk heel veel in Nederland bij buurtparticipatieprojecten waar een soort iets overheen hangt "dat mag geen geld kosten". Het moet allemaal door vrijwilligers geregeld worden et cetera. Een van onze drie initiatiefnemers is ook initiatiefnemer van de Zeeheldentuin, moet je maar googelen, een buurtparticipatieproject in de Zeeheldenkwartier hier iets verder op gerund door vrijwilligers en daar zie je dat het gevaar is dat als die vrijwilligers wegvallen of degene die het coördineert dat zo'n heel traject in elkaar stort. Dus hier is de continuïteit geborgd juist door hier een paar betaalde mensen te zetten in het restaurant om het te runnen en dus zorgen dat het hier altijd netjes uitziet en dat het altijd open is. Dat er altijd een controle is van de tuin. Dat er contact is met de tuin. Daar moet Nederland naartoe. Dat ook buurtparticipatieprojecten gewoon een x percentage vrijgehouden moet worden voor professionele begeleider. De mensen moeten gewoon auto kunnen rijden en de huur van het huis betalen. Dat hoeft geen megasalaris te zijn, maar het is een vak apart. Zeker als je de cliënten moet begeleiden of vrijwilligers. Niets is zo moeilijks in Nederland als vrijwilligers begeleiden. Dan kan je beter een directeur zijn van een bedrijf met mensen in loondienst en ze op de flikken geven. Dat is wel een uitdaging in Nederland. Kort door de bocht mijn visie op dit soort projecten.

Welke vaardigheden/kennis acht u van belang voor een goede uitvoering van het project?

Dat schakelen tussen het zakelijke, vrijwillige en maatschappelijke. Dat is wel een kunst apart. Dat vergt aan enerzijds toch wel op niveau kunnen sparren met de gemeente, met fondsenhoofden, subsidieverstrikkingen over businessplannen, over strategie. En anderzijds

ook handen uit de mouwen, vrijwilligers aansturen en motiveren, cliënten uiteindelijk kunnen aansturen en motiveren. Dat is wel een man of vrouw met duizend poten die je nodig hebt.

Heeft u er weleens aan gedacht om uw deelname te stoppen?

Zoals ik zei we hebben er ruim drie jaar erover gedaan om te realiseren. Ik denk dat 99 van de honderd projecten daardoor sneuvelt. Het word je gegund door de gemeente en die wensen je veel succes. Het word je gegund omdat je zo'n fantastisch mooi plan hebt en vervolgens mag je drie jaar langs alle loketten om je vergunning voor elkaar te krijgen. Daar kan ik een boek erover schrijven. Dat is echt dramatisch. Even heel kort. Dat is echt een stap vooruit en drie achteruit. Dan moet je weer alles bij elkaar harken, want elke loket heeft hier zijn eigen beleid rondom vergunningen. Het is allemaal nee. Als je zegt ja of het is tegenstrijdig, want wat de ene eist, dat eist een ander loket juist niet of andersom en als je zeg: hoe moet je dat oplossen? Dan kijken ze allebei naar een velletje en moet er een paar vinkjes komen. Pas als je vijf vinkjes hebt dan krijg je een stempeltje. Dat ligt misschien aan Den Haag of de stad, maar als je hier ziet van kapvergunning tot horecaverunning tot parkeerbeleid en -vergunning tot bouwvergunning. Alles moet in drievoud bij de gemeente en alles is nee. Pas na veel wikken en wegen, veel vergaderen wordt het een ja. Dat is echt killing ook voor deze industrie. Dat komt door de Chinese Muur om het stadshuis. Ze durven heel weinig buiten hun boekje te treden. Zo niet helemaal. Ik snap dat op sommige terreinen het heel streng is. Als de ene eist dat er parkeerruimte moet komen en de ander van niet dan sta ik er echt neutraal tussen van: nou, wie zegt dat? Dan realiseer ik dat wel.

Wanneer dit project stopt, bijvoorbeeld omdat de financiering vanuit de gemeente en/of de EU stopt, zou u dan willen blijven deelnemen?

Het model is zo opgesteld dat wij eenmalig geld hebben gevraagd voor de realisatie van de tuin en dat de exportatie van de tuin gefinancierd moet kunnen worden uit een bijdrage van het restaurant in combinatie van de BGB- of Wmo-budgetten die de cliënten ontvangen. Dat model is juist een heel duurzaam model. De uitdaging die we nu hebben is dat die Wmo-budgetten weer drastisch gekort worden. Het businessmodel is wel gestoeld op de bijdrage die wij per cliënt per dag deel ontvangen om hem of haar hier te begeleiden. Als dat opeens fors omlaaggaat dan zou je toch ergens moeten co-financieren. Dus dat wordt een uitdaging.

Wat is ervoor nodig om dit project te continueren?

Op korte termijn niet zo veel. De tuin is gerealiseerd. Er komen her en der nog wel geld te kort, omdat een paar dingen te duur uitgevallen zijn dan begroot en het restaurant moet wel succesvol zijn. Dat is wel de crux. Er wordt nog wel met een schuin oog gekeken dat het misschien te goed gaat met ondernemers in de horeca. Ik zeg altijd maar hoe meer koffie we hier verkopen hoe meer cliënten er in de tuin kunnen gaan werken. Sterker nog als we hier niet genoeg koffie verkopen kunnen we heel de boel sluiten, want dan gaat er geen de bijdrage naar de tuin. Dan zijn we helemaal ver van huis. Daar zit wel het risico. Dat het wel een succesvol restaurant moet zijn om het hele project te realiseren. Dat is elke dag een afweging, ook van mij, enerzijds heb je sociaal maatschappelijk belang en anderzijds heb je toch een beetje commercieel belang van het moet hier wel genoeg koffie en lunch verkocht worden.

Wordt u betrokken bij de besluitvorming van de gemeente?

Nee.

Bereikt de gemeente alle lagen van de gemeenschap?

Ja, dat weet ik ook niet.

Heeft u het gevoel dat de overheid beslissingen neemt die in het belang zijn van de gemeenschap?

Ik hoop van wel, maar ik heb er te weinig kennis erover om dat te realiseren. Ik krijg zijdelings mee wat er gebeurt met de tekorten van die Wmo-budgetten. In mijn optiek is dat niet heel erg het belang van de maatschappij of van de burger.

In hoeverre vertrouwt u de overheid?

Ik vertrouw ze best wel, maar het is meer de ondoorgrondelijkheid waar je van elk probleem of elke vraag moet zijn. En zeker met de budgetten, die wij hier nodig hebben voor de cliënten, is het natuurlijk wel op het terrein van gemeente verschoven twee jaar geleden. Wat natuurlijk nog steeds niet heel soepel loopt en wat ook lastig is waar ze bij de gemeente zelf ook nog niet weten hoe en wat. Laat staan voor ons als buitenstaander bij welk loket je moet aankloppen.

Heeft u in het algemeen het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?

Vanuit mijn plek hier niet zo nee. Ik kan ze allemaal bellen, maar vaak is jouw probleem iets wat tussen twee of meerdere afdelingen gaat en dan wordt het weer heel lastig. Het valt ook vaak onder twee echte afdelingen, dus twee directeuren, twee wethouders. Er zijn weinig

mensen die integraal verantwoordelijk zijn binnen het stadhuis. En dan allemaal zuilen met een eigen beleid en eigen hiërarchie. Dat is lastig.

Is er sprake van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord?

Dat zou ik niet weten.

Worden de keuzes bij deze besluitvorming goed onderbouwd en heeft u het gevoel dat u goed hierover wordt geïnformeerd?

Ja, weet ik niet.

Als we dan specifiek naar dit project kijken, dan nemen jullie veelal zelf beslissingen over wat gedaan moet worden. In hoeverre is bij die besluitvorming binnen het project of in de fase daarna de gemeente nodig?

Dat weet ik ook niet. Ik denk dat je die vragen echt meer aan het bestuur moet vragen dan aan mij.

Als jullie iets willen en de gemeente is nodig voor de uitvoering daarvan, heeft u dan het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?

Qua uitvoering hebben we nog geen reactie gekregen vanuit de gemeente. Rondom cliënten is het echt: krijgen we wel of geen zakje geld en qua vergunning is het gewoon vergunningen krijgen. Er zit ook geen geld verder in deze project vanuit de gemeente. Er zijn verder ook geen subsidiepotjes aangereikt om dit te realiseren. Dus het enige wat wij van het Rijk krijgen is de hecht snoeier. Dat is een grensgebied tussen het park en een ander grondgebied.

Geïnterviewde 8: deelnemer

Kunt u iets meer vertellen over het project waaraan u deelneemt en wat uw rol hierin is?

Ik doe van alles. Ik doe veel oogsten voor het restaurant. Dat is heel erg leuk. Dat zijn kleine mooie blaadjes die ik pluk. In de zomer bloemetjes natuurlijk vooral eetbare bloemen. We zaaien ook natuurlijk voor de tuin. Onkruiden wieden. Je doet eigenlijk van alles hier.

Wat is uw drijfveer om te participeren?

Om hier te werken?

Ja.

Dat kom omdat ik anders teveel thuisblijf zitten. Dus te veel in huis blijf. Ook omdat ik dan meer onder de mensen kom. Dus daarvoor doe ik het ook en ook omdat ik het gewoon leuk vind.

Hoe heeft u gehoord over het project en besloten om deel te gaan nemen?

Ik heb het via een vriendin gehoord. Toen heb ik zelf contact met ze opgenomen. En zo is het eigenlijk gekomen.

Hoe lang participeert u?

Vanaf augustus. Dus ik denk zo vijf/zes maanden nu ongeveer en ik heb een indicatie, want ik ben deelneemster. Ik heb een indicatie voor volgend jaar september.

Uw deelname vergt een zekere inspanning; ik weet niet hoeveel tijd u hier ongeveer aan kwijt bent?

Per week ben ik vier tot acht uur per week.

Krijgt u hier ook iets voor terug, met andere woorden: staat er iets tegenover uw deelname?

Energie krijg ik ervan terug.

Waar voelt u zich het meest verbonden mee? Uw buurt, stad of regio?

Met Scheveningen. Ik woon ook in Scheveningen. Ik ben geen Scheveningster, maar ik vind het hier wel heel leuk. Ik woon er al 25 jaar.

Voelt u zich verbonden met uw buurtgenoten?

Ja, hoor. Ik woon in een hofje dus ik ken mijn buurtgenoten wel goed.

Is er veel verloop in de buurt?

Momenteel is er veel verloop. De oudere mensen gaan naar een bejaardentehuis toe of een verzorgingshuis en jonge gezinnen komen er wonen. Dat is wel leuk.

Welke waarden vindt men hier belangrijk?

Dat je respect voor iedereen hebt. Dat denk ik wel. We wonen met verschillende mensen: Fransen, Engelsen en nog een aantal mensen. Respect voor elkaar is toch wel belangrijk daarin.

Bent u verbonden aan een maatschappelijke organisatie in de buurt?

Nee, momenteel niet.

Weet u welke type maatschappelijke organisaties hier met name actief zijn?

Ik denk het buurthuis. Die zijn actief. En de kinderboerderij natuurlijk. Dat is ook actief. En voor de rest zou ik niet weten.

En weet u of deze organisaties invloed hebben op beslissingen die de gemeente maakt?

Dat zou ik niet weten.

Zijn er veel burgers actief binnen deze organisaties?

Ik denk dat er veel vrijwilligers zijn. Die rijden ook in die busjes voor oudere mensen hier in de buurt voor Welzijn Scheveningen. Dus dat wordt veel gedaan.

Welke activiteiten organiseren deze organisaties zo al?

In het buurthuis vaak eetprojecten. Bloemschikken. Volgens mij muziekles. Taalcursus, Spaanse les dus. Zulke soort dingen.

Worden deze organisaties centraal aangestuurd/ondersteund?

Ik denk het wel. Ik denk van Welzijn Scheveningen het hoofdkantoor zelf.

Hoe zou u de samenstelling van de buurt omschrijven?

Het is gemengd. Gemengd is het vooral.

Wonen hier veel ouderen of voornamelijk jongeren?

Het is oud en jong door elkaar.

Wat vindt u van de verhouding van werkenden en werkzoekenden in de buurt?

Dat zou ik niet weten.

Wat is uw mening over de samenstelling van oorspronkelijke bewoners en mensen die recent zijn komen wonen in de buurt?

De gaat goed samen.

Hoe vindt u dat het project waaraan u deelneemt deze verscheidenheid weerspiegelt?

Ja.

Binnen het project waaraan u deelneemt wordt gewerkt aan een gemeenschappelijk doel. Hoe zou u dit doel omschrijven?

Dat zou niet weten.

En heeft u het idee dat de deelnemers aan dat project dit doel kunnen bereiken?

Dat weet ik echt niet.

Heeft u het gevoel dat de deelnemers elkaar vertrouwen dat zij toewerken naar wat in het belang is van de gemeenschap? Hoe ligt dit voor u?

Ja, dat zeer zeker. Ik ook ja.

Voelt u zich verantwoordelijk voor het welzijn van de buurt?

Ja, toch wel.

Heeft u het gevoel dat uw buurtgenoten zich ook verantwoordelijk voelen?

Ja, dat denk ik wel want als iets bij de ondergrondse container wordt gezet, als er vuil wordt gedumpt, dan zorgen we met z'n allen dat het wel weggaat. Dan bellen we op naar grofvuil of ze komen het ophalen. Ik woon in een hofje dus dan heb je veel sociale controle. Ik heb ook iemand die 80 jaar is, die daar woont, en die zegt dan: "Als ik om 12.00 uur de gordijnen nog niet open heb dan moet je binnenkomen met een sleutel, want dan is er iets niet goed".

Is binnen het project sprake van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord?

Ja, dat denk ik wel.

Kunnen alle deelnemers hier voldoende in participeren?

Ja, ik denk van wel.

Worden de keuzes bij deze besluitvorming goed onderbouwd en heeft u het gevoel dat u goed hierover wordt geïnformeerd door de initiatiefnemers?

Ja.

Vindt u dat er voldoende middelen tot uw beschikking staan om deel te kunnen nemen aan dit project?

Ja, dat vind ik ook. De gemeente geeft natuurlijk een indicatie af. Daardoor kan ik hier komen werken. Ik vind dat eigenlijk wel genoeg om hier te komen. Ja, dat denk ik wel.

Ervaart u voldoende tijd te hebben om goed deel te nemen aan het project?

Ja, dat zeer zeker want als ik meer ga werken is het vermoeiend voor mij. Ik doe twee dagdelen in de week en dat is dinsdag en donderdag van 9.30 uur tot 13.30 uur.

Welke vaardigheden/kennis acht u van belang voor een goede uitvoering van het project?

Dat je iets weet van tuinieren. Daar moet je wel wat vanaf weten, want anders gaat het verkeerd in de tuin.

Heeft u er weleens aan gedacht om uw deelname te stoppen?

Nee, nog niet. Ik vind het heel leuk hier.

Wanneer dit project stopt, bijvoorbeeld omdat de financiering vanuit de gemeente en/of de EU stopt, zou u dan willen blijven deelnemen?

Ja, als vrijwilliger zou ik wel willen blijven deelnemen.

Wat is ervoor nodig om dit project te continueren?

Dat de gemeente die indicaties blijven afnemen hier. Als je als deelnemer hieraan deelneemt natuurlijk.

Wordt u betrokken bij de besluitvorming van de gemeente?

Nee, dat niet.

Bereikt de gemeente alle lagen van de gemeenschap?

Dat zou niet weten nee.

Heeft u het gevoel dat de overheid beslissingen neemt die in het belang zijn van de gemeenschap?

Dat is een hele moeilijke. Wat zou ik daarop antwoorden? Dat weet ik eigenlijk ook niet.

In hoeverre vertrouwt u de overheid?

Dat zou niet weten. Ik heb er nog nooit ervaring mee gehad. Dus ik weet het niet.

Heeft u in het algemeen het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?

Daar heb ik ook nog nooit in ervaring mee gehad. Dus ik kan niet daarop antwoorden.

Als we dan specifiek naar dit project kijken, dan nemen jullie veelal zelf beslissingen over wat gedaan moet worden. In hoeverre is bij die besluitvorming binnen het project of in de fase daarna de gemeente nodig?

De gemeente is eigenlijk niet nodig volgens mij.

Als jullie iets willen en de gemeente is nodig voor de uitvoering daarvan, heeft u dan het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?

Ik heb er het nog nooit gehad, maar ik denk wel dat je dan wel gehoord wordt. Dat denk ik wel. Dat ze daarnaar kijken.

Geïnterviewde 9: deelnemer

Kunt u iets meer vertellen over het project waaraan u deelneemt en wat uw rol hierin is?

Wat ik hier doe is: lekker op het land zijn, lekker buiten bezig met de werkzaamheden die niet zoveel druk op mij leggen wat ik in mijn normale baan wel heb als kok. Dat vind ik lekker. Zo leer je ook nieuwe mensen kennen. Dat vind ik hartstikke leuk.

Wat is uw drijfveer om te participeren?

Ik ben hier op vrijwillige basis. Ik kom nu op dinsdagochtend. Ik ben hier terechtgekomen via een vrijwilligersdag. Toen was dit nog niet. Ik heb de behoefte om wat meer onder de mensen te zijn. Dat ben ik hier. In de natuur hier kom ik meer tot rust vanuit de stad.

Hoe heeft u gehoord over het project en besloten om deel te gaan nemen?

Ik ben drie jaar terug van Friesland, van platteland, naar de stad verhuist en ik had een behoorlijk stressvolle baan. In mijn vrije tijd ging ik de deur niet uit. Dan had ik geen contact met andere mensen. Ik had daar wat vervelende situatie door in mijn privéleven. Toen dacht ik: ik moest iets gaan doen. Toen ben ik gaan zoeken. Wat mis ik? Ik mis het plattelandse wel. Toen ging ik zoeken hier. Hier heb je tuintjes. Via het zoeken op internet kom ik hier terecht.

Zo leer ik ook nieuwe mensen kennen en sloot ik mezelf niet meer op. Zodoende ben ik hier terechtgekomen.

Hoe lang participeert u?

Sinds het begin. Dat is nu bijna een jaar denk ik.

Uw deelname vergt een zekere inspanning; ik weet niet hoeveel tijd u hier ongeveer aan kwijt bent?

Nu is het minimaal. Ik ben hier van 9.30 uur tot maximaal 13.00 uur weer weg. Ik ben hiernaast ook fulltime aan het werk. Het is echt alleen de dinsdag die ik vrij hou voor mezelf. Dan ben ik met mezelf bezig waaronder dit en nog wat therapie-dingen voor mezelf. Voor de rest ben ik fulltime aan het werk. Af en toe als ik een paar dagen extra vrij ben dan zou ik wel hier heen kunnen, maar meestal is dit de dag dat ik hier naartoe ga.

Krijgt u hier ook iets voor terug, met andere woorden: staat er iets tegenover uw deelname?

Een vergoeding?

Ja, of een gevoel dat u hierbij krijgt.

Oh jazeker. Hoe moet ik dat zeggen? Wat ik zocht dat krijg ik hier onder andere. Ik ervaar hier rust en ik leer mensen kennen. Dus ik leer wat meer met mensen omgaan. Dat is even nodig als je alleen op jezelf bent. Daar voel je ook zelfverzekerder van en wordt wat rustiger in mijn hoofd. Zo begin ik de dag met meer energie. Als ik bijvoorbeeld na vijf dagen in de week thuisblijf en niet naar buiten ga dan voel ik mij een beetje down. Als ik hier de dag begin en morgen weer mijn bed uitkom dan ga ik wat doen en dan begin ik de dag al heel anders. Dan heb ik meer zin om dingen te ondernemen. Dat geeft mij al heel veel. Daar ben ik wel heel blij mee.

Waar voelt u zich het meest verbonden mee? Uw buurt, stad of regio?

Met Friesland waar ik vandaan kom. Nog steeds. Langzaam begin ik wel mijn plekje te vinden hier, maar dat is nog steeds waar ik vandaan kom.

Voelt u zich verbonden met uw buurtgenoten?

Waar ik nu woon?

Ja, waar u nu woont.

Ik ben net verhuist. Gisteren was er een bijeenkomst. Ik woon in een nieuwbouwcomplex. De woningbouw had een borrel georganiseerd. Mensen uit het complex konden elkaar leren kennen en zo probeer ik wat meer onder de mensen te zijn. Ik had een idee en gevraagd of mensen in de zomer in de tuin, we hebben een gemeenschappelijke tuin, willen gaan werken Daar is nog geen ideeën voor. Daar had ik gevraagd of ze het leuk vinden om erover te praten. Dat zou ik wel heel leuk vinden. In het dorp, waar ik vandaan kom, ken iedereen elkaar. Daar praat je veel meer. Daar kom je veel meer onder de mensen en dat heb je hier minder in de stad. Ik hoop dat het mij gaat lukken om dat hier ook te krijgen. Dan voel ik mij wat sneller thuis denk ik. Dan sta je wat meer in het leven laat ik het zo zeggen. Dat is groeiende.

Hoe lang woont u al in deze buurt?

November 2018.

Is er veel verloop in de buurt?

Het is net nieuwbouw daar. Ik ben totaal niet bekend. Ik heb gisteren met mensen gesproken. Een mevrouw had toevallig nog allemaal bekenden die in de wijk zaten. Die zijn daar gebleven, maar de andere mevrouw die vond het jammer. Zij kwam uit een andere wijk en die had daar acht jaar gewoond en moest nu hierheen. Zij had daar moeite mee. Haar kinderen kennen daar andere mensen. Niet iedereen kan zelf beslissen om ergens te blijven. Sommigen zijn gedwongen om ergens naartoe te gaan. In de korte tijd ben ik dat tot nu toe tegengekomen. Zelf woon ik hier nu nog niet zo lang.

Welke waarden vindt men hier belangrijk?

Dat vind ik heel moeilijk. Ik begin nu pas contact te leggen met mensen. Dat zou ik niet kunnen zeggen. Het is ook een hele diverse buurt. Dat zou ook weer voor iedereen verschillend zijn. Zo zijn er mensen die op zichzelf zijn, die waren niet daar en die willen absoluut niet op de bijeenkomst zijn. Die willen alles voor zichzelf in een veilig plekje en geen contact hebben met mensen. Andere mensen willen het weer wel. Dus dat is heel divers. Ik ben ook niet zo iemand die beoordeel over mensen en goed kan vertellen hoe mensen zijn.

Bent u verbonden aan een maatschappelijke organisatie in de buurt?

Nee, nog niet. Ik probeer nu wel erachter te komen of dat soort dingen er zijn of dat ik er zelf kan organiseren. Dat probeer ik dus eigenlijk meer te doen.

Welke type maatschappelijke organisaties zijn hier met name actief?

Nee.

En weet u of deze organisaties invloed hebben op beslissingen die de gemeente maakt?

Nee, dat weet ik niet.

Hoe zou u de samenstelling van de buurt omschrijven?

Samenstelling?

Wonen hier veel ouderen of voornamelijk jongeren?

Waar ik woon zijn de echte ouderen nog niet in het complex. De huizen hebben wel de mogelijkheid voor die mensen. Voor de rest zijn het jonge gezinnen, alleenstaanden zoals ik, ook wel iets ouder, maar niet de bejaarden. Het is gemixt qua nationaliteit ook. Het zijn vooral jongere ouders met kinderen en alleenstaanden. Niet echt 60plussers.

Wat vindt u van de verhouding van werkenden en werkzoekenden in de buurt?

Daar durf ik niets erover te zeggen. Dat ga ik ook niet doen.

Wat is uw mening over de samenstelling van oorspronkelijke bewoners en mensen die recent zijn komen wonen in de buurt?

Daar kan ik ook geen uitspraak over doen.

Binnen het project waaraan u deelneemt wordt gewerkt aan een gemeenschappelijk doel. Hoe zou u dit doel omschrijven?

Dat vind ik lastig. Over dit soort dingen moet ik langer erover nadenken. Dat kan ik niet zeggen. Ik weet wel wat voor de deelnemers belangrijk is. Dat ze weer proberen in de maatschappij als werkenden terecht te komen. Dan is dit een opstapje. Voor mij persoonlijk is, hoe ik je dat eerder hebt uitgelegd, dat ik meer rust probeer te ervaren en voldoening te krijgen uit mijn vrije tijd. Lastig te verwoorden.

Heeft u het gevoel dat de deelnemers elkaar vertrouwen dat zij toewerken naar wat in het belang is van de gemeenschap? Hoe ligt dit voor u?

Dat is groeiende denk ik. We zijn hier wel vaak op deze dag met veel dezelfde mensen en ik voel wel verbondenheid. Zeker wel. Of dat vertrouwen is? Dat is voor mij persoonlijk wel. Niet bij iedereen misschien nog. Je merkt wel dat dat groeit.

Voelt u zich verantwoordelijk voor het welzijn van de buurt?

Dat probeer ik wel ermee te starten. Door een voorbeeld te geven om de buurt netjes te houden en op dorpse manier iedereen elke keer te begroeten in de hoop dat mensen wat meer met elkaar gaan praten. Dat is beetje een ideaal. Dan groeit dat ook, denk ik, op een gegeven moment.

Heeft u het gevoel dat uw buurtgenoten zich ook verantwoordelijk voelen?

Zoals dat gisteren bij die bijeenkomst sommigen wel, maar anderen ook weer niet. Mijn vader is net zo. Die is lekker op zichzelf. Die hoeft alle contacten niet met de mensen in de buurt. Dat is voor iedereen verschillend.

Is binnen het project sprake van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord?

Daar kan ik geen uitspraak over doen. Dat weet ik niet. Ik ben gewoon een vrijwilliger. Met besluitvorming heb ik niets te maken.

Kunnen alle deelnemers hier voldoende in participeren?

Ja, dat denk ik wel.

Vindt u dat er voldoende middelen tot uw beschikking staan om deel te kunnen nemen aan dit project?

Dat weet ik niet. Ik weet niet hoe ik daarop moet antwoorden.

Ervaart u voldoende tijd te hebben om goed deel te nemen aan het project

Ik heb gewoon mijn fulltimebaan. Op deze dag zeg ik: ja. Ik zou misschien wel meer willen, maar ja er staat ook een druk om je werk te doen. Ik heb een fulltimebaan om mezelf te onderhouden natuurlijk.

Welke vaardigheden/kennis acht u van belang voor een goede uitvoering van het project?

Je denk dat het wel fijn is als je op een goede leuke manier met mensen om kan gaan. Dat vind ik zelf belangrijk. Elkaar in waarde laten. Wat voor mij goed uitkomt is dat ik wel van werken

met mijn handen hou en lekker bezig wil zijn. Wat vaardigheid dat dan is? Misschien doorzettingsvermogen. Geen idee.

Heeft u er weleens aan gedacht om uw deelname te stoppen?

Nee.

Wanneer dit project stopt, bijvoorbeeld omdat de financiering vanuit de gemeente en/of de EU stopt, zou u dan willen blijven deelnemen?

Er is ook een andere tuin. Ik zou wel door willen.

Wat is ervoor nodig om dit project te continueren?

Beetje financiën. Dat moet ergens vandaan komen. Wat vind ik ook lastig om erover te zeggen. Waar komt het geld vandaan? Van de deelnemers natuurlijk. Voornamelijk van de gemeente. Bedrijven die het financieren. Wat er verder is? Daar zou ik langer erover na moeten denken. Daar verdiep ik mij ook niet in.

Wordt u betrokken bij de besluitvorming van de gemeente?

Nee.

Bereikt de gemeente alle lagen van de gemeenschap?

Ja, dat denk ik toch wel. In Den Haag heb ik wel het idee dat er op iedereen wordt gelet. Ja, dat denk ik wel.

Heeft u het gevoel dat de overheid beslissingen neemt die in het belang zijn van de gemeenschap?

Dan ik moet overal mee eens zijn. Ja, grotendeels wel. Natuurlijk wel. We leven in democratie dus iedereen kan zijn zegje doen in principe. Dus ja, zeker wel.

In hoeverre vertrouwt u de overheid?

Ik vertrouw de overheid wel, maar er zijn dingen... Ik hoef niet alles te weten. In die zin. Laat ik niet te veel erover zeggen. Ik vertrouw dat ze het met de mensen voor hebben en dat er mensen zijn die kennis van zaken hebben om ervoor te zorgen dat wij hier het zo goed mogelijk hebben in het land.

Heeft u in het algemeen het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?

Ik denk wel als ik zelf het contact zou zoeken dat ik zeker wel gehoord zou worden, ja. Dat heb ik niet. Ik heb niet zo veel contact. Als ik contact zoek dan is het makkelijk te krijgen. Zeker. Er zijn overal plekken waar je met mensen kan praten. Misschien als je iets voor elkaar wil krijgen dan is dat wat lastiger. Ik kan overal wel terecht met mijn problemen en zaken in ieder geval.

Is er sprake van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord?

Dat kan ik niet beantwoorden. Lastige vragen.

Worden de keuzes bij deze besluitvorming goed onderbouwd en heeft u het gevoel dat u goed hierover wordt geïnformeerd?

Ja, hoor.

Als we dan specifiek naar dit project kijken, dan nemen jullie veelal zelf beslissingen over wat gedaan moet worden. In hoeverre is bij die besluitvorming binnen het project of in de fase daarna de gemeente nodig?

Dat weet ik niet.

Als jullie iets willen en de gemeente is nodig voor de uitvoering daarvan, heeft u dan het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?

Dat weet ik ook niet. Dat heeft geen betrekking gehad op mijzelf. Nee, geen idee.

Geïnterviewde 10: deelnemer

Kunt u iets meer vertellen over het project waaraan u deelneemt en wat uw rol hierin is?

Dit project is een zorgtuin voor mensen die dat nodig hebben geleid door de tuinvrouw en geholpen door vrijwilligers en ik ben een vrijwilliger.

Wat is uw drijfveer om te participeren?

Ik vind het erg leuk om te tuinieren. Dat doet mij heel goed. Ik heb hiervoor bij een ander project gezeten. Ook tuinieren en dit is in mijn buurt hier. Ik woon in Scheveningen. Ik vond het heel leuk om hierin te participeren. Wat ik ook extra leuk vind is, als er iets opgezet wordt, dat alles uitgezocht moet worden.

Hoe heeft u gehoord over het project en besloten om deel te gaan nemen?

Gelezen, gehoord en toen gevolgd. En ingeschreven op de nieuwsbrief van Greens. Toen kwam dit en contact gezocht op eigen initiatief.

Hoe lang participeert u?

Vanaf april 2018.

Uw deelname vergt een zekere inspanning; ik weet niet hoeveel tijd u hier ongeveer aan kwijt bent?

Ik ben in een soort ziektewet, maar ik werkte voorheen tot september drie ochtenden van 10.00 tot 12.00 uur.

Krijgt u hier ook iets voor terug, met andere woorden: staat er iets tegenover uw deelname?

Ja, plezier en uitwisseling en er is ook een cursus voor vrijwilligers waar je meer nieuwe dingen leer. Dat vind ik erg leuk. Dat je iets meer over de organisatie hoort. Dat kwam tot nu toe niet zo van. Ik krijg er zeker wat voor terug.

Waar voelt u zich het meest verbonden mee? Uw buurt, stad of regio?

Buurt. Scheveningen.

Voelt u zich verbonden met uw buurtgenoten?

Ja. Ik woon er al 21 jaar. Ik heb een hond gehad en als je een hond hebt dan loop je veel door de buurt. Je ziet dan meer van de mensen dan als je twee keer per dag op straat komt. Van die mensen ken ik behoorlijk veel mensen van gezicht. Ik kan niet naar buiten zonder dat ik iemand groet. Leuk. En Scheveningen is een eigen gemeenschap.

Is er veel verloop in de buurt?

Nee, bij ons valt dat heel erg mee.

Welke waarden vindt men hier belangrijk?

Dat we gehoord worden. Dat is Scheveningen tegen heel Den Haag. Scheveningers vinden dat Den Haag voor hen uitmaakt wat ze met de haven moeten gebeuren of de boulevard. Scheveningers voelen zich niet serieus genomen. Dat is de sfeer die er wel hangt, maar is ook

ontzettend veel saamhorigheid. Dat er feesten zijn. Dat er mensen in klederdracht lopen en dat soort dingen allemaal. Dat kan.

Bent u verbonden aan een maatschappelijke organisatie in de buurt?

Nee. Alleen dit.

Welke type maatschappelijke organisaties zijn hier met name actief?

Dat weet ik niet. Als ik wil dan weet ik dat zo te zoeken via buurthuizen. Dat soort dingen. Of je kan wel informatie vinden.

En weet u of deze organisaties invloed hebben op beslissingen die de gemeente maakt?

Nee.

Zijn er veel burgers actief binnen deze organisaties?

In Scheveningen wel. Ik woon in een soort flat. Ik geloof niet dat die mensen zo maatschappelijk betrokken is. Mijn flat niet, nee.

Welke activiteiten organiseren deze organisaties zo al?

Dat zou ik niet weten.

Worden deze organisaties centraal aangestuurd/ondersteund?

Dat weet ik ook niet.

Hoe zou u de samenstelling van de buurt omschrijven?

Dat loopt allemaal door elkaar heen. Er komen veel jonge gezinnen in de vissershuisjes.

Wat vindt u van de verhouding van werkenden en werkzoekenden in de buurt?

Dat weet ik niet.

Wat is uw mening over de samenstelling van oorspronkelijke bewoners en mensen die recent zijn komen wonen in de buurt?

Als je het vergelijkt met andere wijken zijn er weinig donkere of buitenlandse mensen.

Hoe vindt u dat het project waaraan u deelneemt deze verscheidenheid weerspiegelt?

Dat moet nog meer tot stand komen. Dat is nog niet. Dat is jammer. We zijn vanaf april ermee bezig om meer mensen uit Scheveningen te krijgen. Ik vind dat heel belangrijk. Ik heb het toch nog vaak het gevoel dat, als ik mensen vertel, ze er amper van weten. Ik denk dat het voor veel mensen in Scheveningen toch een hele goede plek zou zijn. Het blijkt niet mee te vallen om mensen toch vol te laten houden en dat ze genoeg gestimuleerd worden. Ik zag bijvoorbeeld in een ander tuin dat mensen in busjes worden gebracht. Dan hoef je maar bij je eigen deur in te stappen en word je voor de deur afgezet. In denk dat hier de drempel, iedereen komt zelfstandig, te hoog is. Dat viel mij op toen ik op de andere locatie was. Iedereen komt hier met een busje.

Binnen het project waaraan u deelneemt wordt gewerkt aan een gemeenschappelijk doel. Hoe zou u dit doel omschrijven?

Arbeiden. Het is toch werk op een manier die je beter maakt, iedereen als het goed is beter maakt. Zo zou ik dat willen omschrijven.

En heeft u het idee dat de deelnemers aan dat project dit doel kunnen bereiken?

Zeker, ja.

Heeft u het gevoel dat de deelnemers elkaar vertrouwen dat zij toewerken naar wat in het belang is van de gemeenschap? Hoe ligt dit voor u?

Ja, ik denk het hier wel. Ik ben een tijdje uit geweest. Er is een vaste kern. Ik weet niet precies van de mensen die af en toe komen. Volgens mij is de sfeer hier goed.

Voelt u zich verantwoordelijk voor het welzijn van de buurt?

Ja, zeker.

Heeft u het gevoel dat uw buurtgenoten zich ook verantwoordelijk voelen?

Ja, bij mij in de flat toch wel. Dat merk ik wel en op straat denk ik wel.

Is binnen het project sprake van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord?

Ik heb hiervoor nooit met besluitvorming bemoeid, maar ik kwam erachter dat er wel organen in de organisatie zijn waardoor je altijd je stem kan laten horen. Het is er wel. Het is alleen niet duidelijk. Ik heb niet zo behoefte aan.

Kunnen alle deelnemers hier voldoende in participeren?

Ja, ik kan mijn eigen inbreng doen.

Worden de keuzes bij deze besluitvorming goed onderbouwd en heeft u het gevoel dat u goed hierover wordt geïnformeerd door de initiatiefnemers?

Het is vooral tuinieren. Dat kan Mijke heel goed onderbouwen. Je leert biologisch-dynamisch tuinieren. De rest van de besluitvorming kan ook goed gemotiveerd worden.

Vindt u dat er voldoende middelen tot uw beschikking staan om deel te kunnen nemen aan dit project?

Ja, ik vind dat wel eigenlijk. In het verleden heb ik meegemaakt dat we nog niet alles hebben. Dingen moest gekocht worden of dat je nog veel moet doen. Dat is zo leuk aan een experimentele fase. Dat alles niet perfect is. Dat er geen kleed over de aardbeien kan of noem maar wat op, omdat je dat nog niet hebt. Als je kijkt wat er in een jaar is opgezet dan is het wel bijzonder vind ik.

Ervaart u voldoende tijd te hebben om goed deel te nemen aan het project?

Ja, daar kies ik zelf voor. Er is altijd werk. Zeker in het hoogseizoen natuurlijk. We doen het met elkaar.

Welke vaardigheden/kennis acht u van belang voor een goede uitvoering van het project?

Van tevoren hoef je niet zo veel kennis te hebben, maar het is juist leuk om die kennis op te doen. Waardoor je die vaardigheden vergroot. Ik denk dat het juist zo leuk is dat je hier vaardigheden kan leren. Dat je van tevoren niet als deelnemer in elke geval, maar als vrijwilliger dat je wel iets moet kunnen. Ik kan juist als deelnemer hier groeien door je vaardigheden te leren en je daar prettig bij te gaan voelen.

Heeft u er weleens aan gedacht om uw deelname te stoppen?

Ik wist eerst niet of ik hier nog wel nodig zou zijn, maar ik mag gelukkig hier gewoon blijven. Nee, waarom zou ik stoppen? Er is nog zo veel leuks om hier te beleven. Ik hoop nog dat het beter gaat lopen met deelnemers en dat het financieel allemaal gaat. Dat er nog iemand komt die de deelnemers kan helpen en begeleiden. Dat soort dingen.

Wanneer dit project stopt, bijvoorbeeld omdat de financiering vanuit de gemeente en/of de EU stopt, zou u dan willen blijven deelnemen?

Daar kan ik nu nog geen antwoord op geven. Dat hangt zo van de situatie af. Ook van mijn privéleven en alles.

Wat is ervoor nodig om dit project te continueren?

Financiën en ik vind dat er toch, op de ene of andere manier, meer deelnemers moeten komen. Dat zou wat leuker zijn dan dat er elke dag maar een paar mensen zijn.

Wordt u betrokken bij de besluitvorming van de gemeente?

Daar verdiep ik mij eerlijk gezegd niet in. Nee.

Bereikt de gemeente alle lagen van de gemeenschap?

Daar heb ik geen kijk op. Nee.

Heeft u het gevoel dat de overheid beslissingen neemt die in het belang zijn van de gemeenschap?

In het belang van de rijke mensen. Ik vind dat er een grote tweedeling is van arm en rijk, kansen en geen kansen. Met deze regering, nee. Milieudoelen die sneuvelen. Nee.

In hoeverre vertrouwt u de overheid?

Ik vertrouw de overheid niet zo dat ze doen wat voor de meeste mensen goed is en voor het klimaat, voor de aarde. Tot nu toe hebben ze niets bewezen daarin. Het wordt weer op de burgers afgewend. Dus, nee.

Heeft u in het algemeen het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?

Als je moeite voor doet wel. Dan kan je ze wel bereiken hoor.

Is er sprake van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord?

Nee. Ik krijg dan een beetje mee, maar het is wel veel geharrewar in de Haagse gemeenteraad.

Worden de keuzes bij deze besluitvorming goed onderbouwd en heeft u het gevoel dat u goed hierover wordt geïnformeerd?

Ja, als ik daar voor moeite voor zou doen. Als ik de krant of internet zou lezen over de gemeenteraad.

Als we dan specifiek naar dit project kijken, dan nemen jullie veelal zelf beslissingen over wat gedaan moet worden. In hoeverre is bij die besluitvorming binnen het project of in de fase daarna de gemeente nodig?

Alleen voor subsidie.

Als jullie iets willen en de gemeente is nodig voor de uitvoering daarvan, heeft u dan het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?

Daar heb ik niet zo veel mee te maken. Dat doet Lex, die coördineert. Daar bemoei ik mij niet mee.

Het project restauratie haringlogger Sch236

[Geïnterviewde 11: initiatiefnemer en bestuurslid](#)

Kunt u iets meer vertellen over het project waaraan u deelneemt en wat uw rol hierin is?

In eerste instantie heeft mijn vrouw doorgedrukt om dat schip weer in de oude stijl te herstellen en dat is waar we 100% achter staan. Al had dat schip nog makkelijk voor ons kunnen varen, maar aan de andere kant de vrijwilligers zijn allemaal op een leeftijd gekomen. Dat zien we zelf ook wel; tussen de 70 en 90 jaar. Nu zijn heleboel mensen die nog de handen uit de mouwen kunnen steken. Daar hebben wij ook eraan gedacht: laten we dat nu doen, want over 5 jaar zijn er heleboel mensen misschien niet meer. Dat was onze gedachte. In Scheveningen moet je heel wat doen om iedereen bij elkaar te krijgen, maar 236 is één grote vriendenclub. Daar kan je niet ertussen komen als je een buitenstaander zou zijn, maar op de 236 is het: we steken de handen uit de mouwen en we gaan ertegenaan. Het mooiste is natuurlijk dat de jongens die nu tussen de 70 en 80 jaar zijn nog de vleetvisserij hebben meegemaakt. Ik heb ook de vleetvisserij nog twee jaar meegemaakt. Daar kan je erover meepraten en dat is natuurlijk wel belangrijk. Mijn generatie heeft binding met dit schip. We hebben het nieuw van de werf zien afkomen en toen het in de vaart kwam. Dat er nog mensen zijn, die hier op Scheveningen wonen, die op het schip gevaren hebben... Er zitten twee aan boord die op het schip gevaren hebben en dat is hartstikke leuk. Zodra het bekend werd dat de Noordster, Aurora heette het toen, beschikbaar zou komen willen heleboel mensen meewerken. Vrijwilligers, 40/50 man, maar ook mensen die financieel willen bijdragen. Er zijn inmiddels 325 donateurs. We hebben dit met de oud-burgemeester Van Aartsen, die was bij ons met vuurwerkkijken op Scheveningen, besproken. Mijn vrouw

begon eigenlijk daarover en toen zei Van Aartsen: “Dat lijkt mij zo prachtig als zijn als jullie dat zouden doen”. Dat verscheen ook later in de kranten, toen wij dit schip overgedragen hadden, dat het een goed initiatief was. Karsten-Klein had dat in de Raad gegooid en binnen twee dagen kregen wij 25.000 euro om te starten. Dat is belangrijk, want door die gemeentelijke subsidie gaat het vlieg wiel draaien. Dan kan je de anderen benaderen: de gemeente staat achter. Die geeft subsidie. Wil u ook bijdragen? Zo kom je aan grotere fondsen. Deze startsubsidie hebben wij vrij kunnen gebruiken dankzij Van Aartsen en Karsten-Klein, die als wethouder van Den Haag, dit verder gestimuleerd heeft en nog altijd betrokken is. Hij is natuurlijk geen wethouder meer. Het is belangrijk dat je een goede lijn naar de plaatselijke overheid hebt. Die heeft ervoor gezorgd dat wij een ligplaats kregen aan de haven, want je kan hier niet zomaar met een schip, dat niet meer actief is, aan de haven gaan liggen. De plek waar nu de Noordster ligt, lag vroeger het museumschip Mercure, een oud marineschip. Mijn rol is: ik ben de vicevoorzitter, maar ook een soort ambassadeur en ga naar relaties toe; zorgen dat anderen enthousiast worden. Ik heb veel contacten met de reders hier. De Noordster is een zelfstandige stichting, maar wordt nog altijd geassocieerd met rederij Groen, die naam op Scheveningen heeft, en dat helpt enorm als het gaat om enthousiasme wat je bij mensen los kan maken. Je hebt natuurlijk bepaalde ingangen. We zetten het gratis droog en doen zeemstukken eronder. Zo hebben wij de masten laten maken in Polen. Die hebben wij met een ander schip meegenomen. Die masten hebben we trouwens gesponsord gekregen. Dat scheelt natuurlijk enorm veel geld. Een ander voorbeeld het schip was in de oorspronkelijke rederij kleuren: blauw en geel, maar moest weer naar de Scheveningse kleuren terug, zwarte romp en bruin opbouw, maar de verf is dan ook ter beschikking gesteld door een relatie. Dus je hebt sponsering in natura en sponsering in geld. Sponsering in natura is natuurlijk ook belangrijk. Dat mensen zeggen: nou, ik wil dat wel doen. Deze logger was oorspronkelijk van rederij J.J. van der Toorn, ook een begrip op Scheveningen, maar door het verdwijnen van de haringvisserij en trawlvisserij ten zielen is gegaan. Het vermogen is ondergebracht in een stichting en toen de stichting lucht van kreeg dat de 236 in oude glorie werd hersteld hebben wij een substantieel bedrag van de stichting gekregen om de logger te restaureren. Er is ook een herinnering aan de rederij JJ van der Toorn, want de schoorsteen op het schip, iedere rederij heeft een eigen kleur, krijgen de kleuren van de rederij JJ van der Toorn: zwarte schoorsteen met een witte band en dan JJ of een vogeltje erop. Op die manier is er een mooie begroting gemaakt, door een penningmeester die daar ervoor zorgt, en voortdurend wordt er sponsors geworven. Dat is belangrijk: dat er mensen in het bedrijfsleven zijn die spreken, want van achter een bureau komt natuurlijk niet automatisch geld binnen. Het sponsorwerven is erg belangrijk wil je zo'n project

tot een goed einde te brengen. Niet zo zeer wat je voor de vrijwilligers moet betalen, die doen het voor niets, maar je moet toch materiaal kopen. Als we zo'n mast niet gesponsord hadden gekregen dan waren we wel paar centen kwijt. Dat soort dingen. Een professionele hulp moet wel ingehuurd worden want het is niet een doe-het-zelf project voor 100%, maar heel veel andere dingen worden wel zelf gedaan door vrijwilligers. Bijvoorbeeld het voormalige visruim onderdeks of onderruim wordt betimmerd en met houten wand gemaakt door vrijwilligers en studenten van het ROC Mondriaan. Studenten houtbewerking en misschien elektrotechniek als we beginnen met elektrotechnische installatie. Het is een mengeling van enerzijds vrijwilligers, mensen uit het bedrijfsleven en leerlingen die nog aan een beroep moeten beginnen. Uiteindelijk moet dat ook samenwerken met elkaar. Tot nu toe is het zo: alle drie partijen vinden het leuk. De leuke is dat de Noordster een erkend leerproject is. We hebben ook twee mensen, vanuit de vrijwilligers, die leermeesters zijn of als leermeesters fungeren. Wij leveren als stichting twee leermeesters die de taken op zich nemen om twee leerlingen te begeleiden.

Wat is uw drijfveer om te participeren?

We doen dit nu om straks aan de haven een museumlogger te hebben waarbij men aan boord kan zien: hoe was vroeger het leven om zo'n logger en hoe ging de visserij in zijn werk? Elke dag moet daar iemand aanwezig zijn om te kunnen vertellen hoe dat vroeger ging. Hoe sliepen de mensen in de kooien? Hoe zag een dagindeling op een logger in elkaar? We hebben, als de Noordster klaar is, vrijwilligers, die uitgetimmerd zijn, nodig om diensten te draaien. Om als gastheer aan boord bezoekers rond te leiden. Het mooie is dat daar ook een film van is: Schot is de boord. In de benedenzaal kan dat gedraaid worden en kunnen ze de Noordster van toen in bedrijf zien. Dat is mooi om dat 70 jaar later terug te zien. Daarom zijn we dolblij met de film. Dat het toevalliger de 236 de logger was. Voor hetzelfde geld was, wat met velen haringloggers is gebeurd, het gesloopt. Dat is de enige naoorlogse haringlogger nog die in Nederland te vinden is. Deze schepen bestaan helemaal niet meer. Alles is gesloopt. En je moet weten dat, bijzonder is het ook weer, de 236 hier gebouwd is. De sleephelling maatschappij Scheveningen heeft dit schip, meen ik, als het eerste of tweede schip, waarvan in 1949 de kiel werd gelegd hier in Scheveningen, gebouwd. Het is dus ook de eerste naoorlogse Scheveningse logger en meteen als laatste. Wat aardig is: het bedrijf waar een bestuurder aan verbonden is, is de rechtsopvolger van de sleephelling maatschappij Scheveningen. Dat bedrijf heeft dus de expertise in de hout en metaal, maar vooral de bouwtekeningen van al die schepen nog. Van de 236 is echt de bouwtekening uit 1949 gevonden en dat is een prima basis om de logger zo natuurgetrouw in de staat van toen te brengen. De kleinste details kan je daarop zien. Het is een voorbeeld van

historische betrokkenheid. Het is belangrijk om aan de tafel mensen te hebben die het schip door en door kennen. Ik en mijn zoon kennen de Noordster van binnen en buiten. We hebben ermee gevaren, zelf aan het roer gestaan en ook op kantoor zijn er mensen beschikbaar die kunnen varen, want je mag niet zomaar zelf ermee gaan varen. Je moet een schipper of een stuurman met papieren hebben. Dat is allemaal nodig om iets te kunnen doen. Tijdens de Ocean Race hebben wij 5 tochten gemaakt. De organisatie heeft de Noordster afgehuurd om tochten mee te maken en ook met de burgemeester aan boord. Toen heeft de Noordster bewezen echt in het element te zijn, want toen waren al veranderingen aangebracht. De buiskap was ervan afgehaald waardoor het schip zijn oorspronkelijke gedaante terugkreeg. Binnenkort komen de voor- en achtermast op met daartussen staaldraden. Dan krijg je het silhouet zoals vroeger zo'n logger eruitzag. Dat zou beeldbepalend zijn. Er zijn zo veel vrijwilligers aan boord die enthousiast kunnen vertellen wat er aan boord gebeurde. Ook mensen gingen doen walbanen doen toen de visserij ten einde was gekomen, maar blijven de visserij in hun hart dragen. Ze zijn razend enthousiast nu ze dit hebben kunnen doen. Er zitten ook jeugdliefdes bij. Uiteindelijk hebben wij weer een logger. Iedereen die gebaren heeft zijn eigen verhaal en dat komt iedere dag weer te voor schijn. Dat is verschrikkelijk leuk. Een dag voor de Vlaggetjesdag hebben we een dag voor oud vissers. Met 225 oud vissers gaan we de zee op en 100 vrouwen zwaaien ons uit. Elk jaar is dat weer. De enige voorwaarden zijn: je moet gevaren hebben of een in een haven gebonden bedrijf gewerkt hebben of ouder dan 65 jaar zijn.

Uw deelname vergt een zekere inspanning; ik weet niet hoeveel tijd u hier ongeveer aan kwijt bent?

We zijn gestart in de zomer van 2017, fysiek gestart. We zijn daarvoor wel gestart met het vormen van een bestuur. Het streven dat we toen hadden en dat nog wel is tot zomer 2020. Zij het dat wij ook kijken naar de financiële middelen. Hoe meer financiële middelen, hoe harder we gaan. We zijn daar enigszins beperkt. Dat kan eventueel uitlopen tot later. Anderen willen dat het project nooit stopt, want het heeft een sociale functie binnen de vrijwilligers en die zitten nu al te kijken: wat doen we nu als we klaar zijn? Die gaan liever door. Wat dat betreft hebben we geen haast. Wat tijd betreft hebben we om de 6 weken een vergadering. Dan spreek je over toch 8 vergaderingen per jaar gemiddeld. Een vergadering, al naar gelang de zwaarte van de agenda, is qua voorbereiding en de vergadering zelf, zoals gisteravond van 19:30 tot 22:00 uur. Dat is alleen maar vergaderwerk, maar het werk dat iedereen daarnaast doen, zoals klusjes en het uitzoeken, zijn eigenlijk verborgen uren die we niet voor onszelf noteren. Ik denk dat je toch wel gemiddeld een dagdeel per week ermee bezig bent. Subsidie aanvragen, dat moet je

helemaal onderbouwen, daar moet je een plannetje ervoor schrijven. Om de twee maanden informeren we onze donateurs en relaties met een praaibericht. Een praaibericht is een berichtje dat vroeger van een schip naar de wal werd gegeven via de radio van hoe het op het schip ging. Dat geeft de stand van de zaken weer. Daar moet je materiaal voor verzamelen en moet je schrijven. Zo heeft iedereen zijn ding. De grootste tijdsbesteding zit bij de vrijwilligers die veel uren maken iedere week.

Krijgt u hier ook iets voor terug, met andere woorden: staat er iets tegenover uw deelname?

Het is de voldoening dat je een belangrijke bijdrage levert aan de geschiedenis van Scheveningen door dingen die enorm belangrijk zijn geweest vast te houden en dat te laten zien. Door de haringvisserij is Scheveningen groot door is geworden, de grootste haringhaven van Europa. Dat willen we aan anderen zien. De tweede voldoening is dat er zo veel mensen om ons heen zeggen: wat een prachtig project! Wat fijn dat we dat kunnen doen. Wat moet je doen als je 75 of 70 bent? Je kan natuurlijk thuis gaan puzzelen, maar hier hebben een project in handen. Wij vinden het minstens zo belangrijk dat op Scheveningen een groep is ontstaan die met elkaar werkt, dat fijn vindt om te doen, en trots op is dat er straks een haringlogger in volle weer te laten zien. Je creëert op een gegeven ook een nieuwe band met mensen die je anders op straat niet spreekt. Je netwerk wordt ineens veel groter. Er is enorme saamhorigheid in Scheveningen en dat het zo wordt uitgedragen door de vrijwilligers en het bestuur; je krijgt een enorme voldoening en waardering van zo'n project. Dat de Noordster later klaar is, is een bijzaak. We hebben een sociale binding tussen de mensen onderling aangebracht en dat is precies waarom de instellingen, die sociale binding ondersteunen en subsidiëren, dit project subsidiëren. Ik noem bijvoorbeeld de Stichting Initiatief Op Scheveningen. Die subsidieert dit project om werkgelegenheid, activiteiten en binding voor mensen onderling op Scheveningen te realiseren. Dat geldt ook voor Fonds 1818. Als we eenmaal klaar is dan blijven we de binding houden, want al die 45 mensen kunnen op het schip aan het werk blijven.

Waar voelt u zich het meest verbonden mee? Uw buurt, stad of regio?

Met Scheveningen natuurlijk!

Voelt u zich verbonden met uw buurtgenoten?

Ja. We zorgen voor elkaar.

Hoe lang woont u al in deze buurt?

Ik woon al mijn hele leven hier.

Is er veel verloop in de buurt?

Ja, de buurt is enorm veranderd. Er zijn veel woningen erbij gekomen en minder schepen. Dat is wel jammer. Wat in de afgelopen 10 jaar aan haven gebeurd is Dat gaat wel heel erg hard nu.

Welke waarden vindt men hier belangrijk?

Saamhorigheid. Dat is enorm belangrijk op Scheveningen.

Bent u verbonden aan een maatschappelijke organisatie in de buurt?

Nee, maar er zijn wel een aantal organisaties die aan het project verbonden zijn. Er is een lijn naar Muzee Scheveningen. Muzee Scheveningen gaat de Noordster inrichten: collectieonderdelen ter beschikking stellen die we in de Noordster kunnen plaatsen. Wij gaan de mensen naar Muzee Scheveningen verwijzen, zodat mensen een historische route kunnen volgen.

Welke type maatschappelijke organisaties zijn hier met name actief?

Welzijn is hier groot. Welzijn Scheveningen.

En weet u of deze organisaties invloed hebben op beslissingen die de gemeente maakt?

Dat zou ik niet weten.

Zijn er veel burgers actief binnen deze organisaties?

Dat denk ik wel.

Welke activiteiten organiseren deze organisaties zo al?

Activiteiten die met welzijn van mensen te maken hebben. Dat organiseert Welzijn Scheveningen.

Worden deze organisaties centraal aangestuurd/ondersteund?

Dat denk ik wel.

Hoe zou u de samenstelling van de buurt omschrijven?

Het is een mix van ouderen en jongeren.

Wat vindt u van de verhouding van werkenden en werkzoekenden in de buurt?

Ik zie vooral werkenden die hier in de buurt wonen.

Wat is uw mening over de samenstelling van oorspronkelijke bewoners en mensen die recent zijn komen wonen in de buurt?

Op zich kunnen die wel goed met elkaar vinden, maar ik merk wel dat ze minder binding met Scheveningen hebben dan oud vissers.

Hoe vindt u dat het project waaraan u deelneemt deze verscheidenheid weerspiegelt?

De vrijwilligers zijn oud vissers. Ik zou ook jonge mensen willen zien die hieraan mee willen werken. Dan wordt het als aandachtspunt voor het bestuur: hoe zorgen wij dat de jonge generatie dat gaan overnemen? We moeten ook eraan werken hoe we het project overgaan brengen op de volgende generatie. Er moeten nieuwkomers zijn. Dat is een algemeen probleem: hoe je jongeren bij welzijnswerk/vrijwilligerswerk betreft. Ze hebben drukke gezinnen en volle agenda. Dat is een algemeen probleem voor (streek)musea.

Binnen het project waaraan u deelneemt wordt gewerkt aan een gemeenschappelijk doel. Hoe zou u dit doel omschrijven?

Dan kan ik de doelstelling uit de statuten herhalen. Het doel is: a) het restaureren van de voormalige haringlogger. De Noordster terug te brengen in de oorspronkelijke staat om de geschiedenis van de haringvisserij te laten zien. b) Vervolgens als museum gaan exporteren. Wat we niet in hebben zitten is, omdat het niet zo zeer juridisch is en het is weer zo'n drie jaar geleden dat we hier aan de tafel hebben besproken, het bewerkstelligen en onderhouden van sociale contacten tussen mensen onderling die nauw bij de Noorster betrokken zijn en een visserijverleden hebben. Dat is een nevendoeel geworden.

En heeft u het idee dat de deelnemers aan dat project dit doel kunnen bereiken?

Ja, iedereen is razend enthousiast. Dus ik denk dat als we nu, om wat voor reden dan ook, het project zouden afblazen dan zou iedereen in zak en as zitten. Het liefst zou iedereen ermee gaan varen en een net overboord gooien. Dat zou ze het liefste doen, maar we hebben daar geen tijd voor. De neuzen zijn in een richting.

Heeft u het gevoel dat de deelnemers elkaar vertrouwen dat zij toewerken naar wat in het belang is van de gemeenschap?

Het is echt een club. Ik ken een aantal van naam. In een jaar tijd zie je gewoon een soort vriendenclub ontstaan wat dat betreft. Ze zijn ook inhoudelijk betrokken. Er is een restauratieplan op grond van de tekening, maar dan kan een oud visser zeggen: "Nee, die master moest een stuk verder". Discussies genoeg. Dat is ook aardig om te zien dat ze meedenken hoe het moet. We moeten uitleggen aan de vrijwilligers dat we een tijdsbeeld neerzetten van net na de oorlog, van hoe zo'n schip was. Sommigen willen de 236 exact terug hebben. Dat is na omstandigheden niet haalbaar, maar het verloopt allemaal in een hele gezellige discussie. Het is een gouden greep geweest dat elke vrijdag in een slotbijeenkomst, om 16:00 uur, wordt nabesproken. Daar drinkt men een glaasje bij. Niet uit de kast daar betaalt men voor. Dat is op zich een sociëteitje. Als de restauratie klaar is dan blijft zo'n club ook voortbestaan. Er zijn op Scheveningen niet zo veel plekken waar ouderen gewoon in hun eigen sfeer samen kunnen komen. Dat is een bewijs van hoe je in de samenleving krachten kunt bundelen. Dat is precies ook een van de doelstellingen van SIOS en Fonds 1818.

Kunnen alle deelnemers hier voldoende in participeren?

Ja, het is die clubgeest die er heerst. In het begin moeten we veel ontmantelen. Dat kan iedereen wel. Het is toch wel verrassend als je de mensen nu bezig ziet. Het is helemaal niet hun vak. Dat ze gezamenlijk toch dingen kan verwezenlijken. Een beetje sturing erin. Er is altijd een bij die wat meer weet. Dat gaat fantastisch. Dat zal je zien als je aan boord komt, waar we nu op dit moment bezig zijn. Het zijn geen meubelmakers, maar dat hoeft ook niet. Die zaten ook niet aan boord.

Voelt u zich verantwoordelijk voor het welzijn van de buurt?

Ja, dat is besloten. Als er iets is met een van de vrijwilligers dan springen we toch op in. Als er in de buurt iets met de haven gerelateerde zou zijn dan houden we dat wel in de gaten. Wij kunnen er weinig aan doen, maar aan de gevaarlijk situatie aan de Westduinweg wordt er actief meegedacht. Als je een andere weg open maakt dan krijg je een veiliger verkeerssituatie. Dat geldt ook voor de sfeer op Scheveningen. We zijn niet allemaal meer. Ik sprak met iemand uit Duindorp, een oud visser. Die heeft niemand meer in zijn omgeving die nog iets met Scheveningen had, want er zijn heleboel mensen vanuit een andere stadsdelen die op Scheveningen komen wonen. Je ziet dat de oude generatie juist een gevoel van ontheemdheid krijgt. Die willen vissers bij vissers, Scheveningers bij Scheveningers. Dat is niet meer te

realiseren, maar dat is wel een beweging die wij zien. Daar is de Noordster een belangrijk element in, want die sociale binding moet er wel zijn. De mensen vereenzamen heel snel en wij kunnen, als project, een stukje eenzaamheid tegengaan. Veel oud vissers hebben nog een vrouw, maar er zijn ook die dat niet hebben.

Heeft u het gevoel dat uw buurtgenoten zich (ook) verantwoordelijk voelen?

Ja, dat denk ik wel.

Vindt u dat er voldoende middelen tot uw beschikking staan om deel te kunnen nemen aan dit project?

Ja. De Noordster ligt natuurlijk op een plek die we van de gemeente hebben gekregen. Dus de ligplaats is geen probleem. Aan boord is er voldoende ruimte om de werkzaamheden te verrichten. We hebben een prachtige vergaderlocatie, met dank aan Rederij Groen, voor het bestuur. Hier kunnen we ook representatief gasten ontvangen. Waar we om verlegen blijven zitten is financiële middelen. We hebben een keurige begroting, die over een aantal jaren uitstrekt, maar we moeten zorgen dat we die dekking van de uitgaven constant houden. Daar is de penningmeester voor. Als ik met een relatie spreekt zo van: daar ligt de mooie Noorster. Zou je daar niet iets aan willen bijdragen? Als we aan het bestuur geen mensen met een Scheveningse roots zou hebben, dan zou het mislukken. Dan komt je weer uit op sponsering in natura. Dat zou je dan helemaal niet hebben. Netwerk gebruiken rond de haven kan een buitenstaander niet. Er moet een lijntje zijn. Over twee jaar moet het schip eruit. Daar ben ik nu al ermee bezig. Om op een goedkope manier te doen. Dan praat je al over 30.000 euro. Dat moet om de 5 jaar. Dat moet echt gebeuren als je het wilt houden voor de komende 50 jaar.

Ervaart u voldoende tijd te hebben om goed deel te nemen aan het project?

Ja. Ik doe het graag.

Welke vaardigheden/kennis acht u van belang voor een goede uitvoering van het project?

Dat is eigenlijk allemaal de ambachtelijke vakgebieden. Of dat nu houtbewerking, staal of elektra al deze aspecten zijn van belangen, maar als die niet aanwezig zijn dan kan je het ook leren. Ik sta er versteld van wat de vrijwilligers, die soms alleen maar hobbyisten zijn, gezamenlijk kunnen. Al is er maar een die weet hoe het hoort. Hoe ze elkaar weten te leren en te doen is geweldig. Voor de rest zou je altijd moeten terugvallen op de expertise van een vakbedrijf en dergelijke. Als aanvulling dan. Een tweede vaardigheid is dat je met mensen

moeten kunnen omgaan. Je moet in een teamverband kunnen werken. Eigenzinnige mensen doen het slecht in groepen. Die hebben we gelukkig niet. Een derde vaardigheid is dat je deskundigheid moet hebben. Je hoeft mij geen knollen voor citroenen te verkopen, want ik ken de klappen van de zweep. Het is belangrijk dat iemand in een groep met gezag kan spreken. Je hoeft niemand om zijn te woord te geloven, maar moet wel overtuigend overkomen. Of je een bestuurslid of voorzitter bent, dat doet er niet toe, maar je moet kennis van zaken hebben. Je moet niet iemand zijn die vanuit de hoogte, vanuit een bureau alles gaat regelen. Ik heb managementervaring; weet hoe je in een groot bedrijf met mensen moet omgaan. We zijn een ANBI. Dat betekent dat wij allerlei financiële publicatieverplichtingen hebben. Onze boekhouding moet klinken als een klok: jaarstukken moeten op orde zijn; we moeten alles volgens regeltjes doen. Daarom hebben we een penningmeester nodig die dat goed kan beheersen. Zijn vader heeft vroeger ook gevaren. Dat is ook een zegen. Je hebt ook een jurist nodig in het bestuur, want je moet ook op de regeltjes letten. En een secretaris die niet alleen maar notulen maakt, maar ook alle correspondenties: alle in- en uitgaande post en contacten onderhoudt. Zo vullen we het bestuur, we zijn ook gewoon vrijwilligers, aan met expertise en vaardigheden aan. Als we met de Noordster zou willen varen, we varen onder een Panamese vlag, dan moet je daar toestemming voor vragen. Mijn zoon is degene die ons helpt om daarmee de contacten te leggen; aanvragen verzorgen. Het is belangrijk om expertise om je heen te hebben en uitstraling die je hebt. Je moet uitstralen dat het mooi is en dat we trots zijn dat we dit doen.

Heeft u er weleens aan gedacht om uw deelname te stoppen?

Nee.

Wanneer dit project stopt, bijvoorbeeld omdat de financiering vanuit de gemeente en/of de EU stopt, zou u dan willen blijven deelnemen?

Ja. We hebben nu 325 donateurs of vrienden van de Noordster. Ik denk dat dat al een indicatie is dat het Scheveningers aanspreekt. Ik merk dat, buiten de donateurs en vrijwilligers, iedereen een of andere manier bekend mee is en je ziet iedereen wel even kijken. Het is gauw een onderwerp van gesprek. Toerisme is een volgende stap, maar dat moeten we ook aanspreken. Tot nu toe hebben we een jaar achter de rug waarin we gesloopt hebben en aan de wederopbouw bezig zijn dan dat we mensen aanspreken. We kunnen nog niet aan boord mensen ontvangen, maar zodra dat wel het geval is dan komt er bij het bordje te staan: kom eens kijken aan boord. We willen in het voorjaar een open dag organiseren voor de donateurs. Ik hoop niet dat ze met

z'n 325 komen, want dan kunnen ze niet aan boord. De formule is: iedereen heeft zijn eigen beurs. Als je donateur wilt worden dan moet je wel een minimumbedrag doneren en dat is het getal 236 met een komma tussen de 3 en de 6; 23,60 euro is minimale donatie. We hebben een mooie folder. De Noorsterfolder waar het project is beschreven. Op de Vlaggetjesdag hopen we ook de Noordster goed te kunnen laten zien. De voorbijgangers kunnen het schip zien liggen. Dat is bij uitstek de gelegenheid om niet alleen op Scheveningen, maar ook daarbuiten te laten zien. Als een Scheveninger al aan boord is geweest dan komt hij pas terug als we iets nieuws hebben. We moeten dus ook buiten Scheveningen zorgen dat de mensen die zomers Scheveningen bezoeken op de een of andere manier van de boulevard naar de haven zien te lokken zodat ze de Noordster ook kunnen komen bekijken. Dat ligt hier op een prachtige plek. We moeten het opnemen in de wandelroute voor de toeristen.

Komen de donateurs vooral uit Scheveningen of ook daarbuiten?

Ik denk dat twee derde uit Scheveningen komt. Er zijn ook mensen die elders wonen, maar toch wel iets met Scheveningen hebben. Ex-Scheveningers in Zoetermeer en Den Helder bijvoorbeeld.

Wat is ervoor nodig om dit project te continueren?

Dat is een hele open vraag. Op de voet zoals we nu bezig zijn, denk ik dat wij op het gebied van onze vrijwilligers, scholing, expertise uit het bedrijfsleven en netwerk waarin we zitten, we het aardig goed voor elkaar hebben. Daarmee kunnen we door. Op de vraag wat we nog meer nodig hebben zeg ik: kom op met die bak geld. De rondvoorwaarden zijn al gevuld. Mensen en materieel hebben we wel. Financiële middelen zijn om bezig te kunnen zijn nu, maar we moeten ook verder kijken om het af te kunnen werken. Daar moeten we hard aan werken.

Welke partijen worden hierbij getrokken?

Als je onze website bezoekt dan zie je alle logo's van partijen die hebben bijgedragen. Dus Fonds 1818, Prins Bernard Cultuurfonds, de ABN-AMRO Bank, de gemeente, de Stichting Initiatief Op Scheveningen, Rederij Van der Zwan, Rederij Vrolijk en Boeg Nautic. Boeg Nautic verricht werkzaamheden, maar daar zitten veel vrijwilligers bij. Onze materialen van Boeg Nautic om te kunnen werken worden niet gerekend. Dat is weer sponsor in natura. Zo doet Rederij Groen ook allerlei dingen: allemaal verborgen werk. Als je naar de logo's kijkt dan is dat niet de complete opsomming, want de grootste sponsoring in natura is niet vermeld. Rederij Groen heeft de logger in de stichting gebracht. Het staat als 1 euro op de balans, maar

is natuurlijk veel meer waard. We hebben dus instellingen, bedrijven en particulieren. Over de particulieren: de ene geeft een grote gift, de anderen kleine, maar vele kleintjes maken ook een grote. Als je 325 donateurs hebt van 30 euro gemiddeld dan heb je toch 10.000 euro per jaar. Jaar in jaar uit. Het geld uit SIOS is in wezen uit Brussel. Dus we zijn ook een Europees project. Daarom willen we ook zo transparant mogelijk zijn in het kader van de bestedingen van het geld. Het bedrijfsleven aan de haven draagt ons een warm hart toe. Aan boord zullen we op een boordje de sponsors laten zien, want een sponsor wil wel wat terug hebben namelijk naambekendheid. Een bedrijf sponsort om een vlag in de mast te hebben en om te laten zien dat ze sociaal betrokken bij een cultureel project. Dat is een formule waarmee we het bedrijfsleven proberen te tackelen. Zo hebben we met de Volvo Ocean Race met de vlaggen van de sponsoren gevaren. Die willen dat. De Noordster wordt het vlaggenschip van Scheveningen. We blijven sponsors nodig hebben, want we zijn een museum en een museum kan niet zonder sponsors. Daarom is het zo belangrijk dat we hier op Scheveningen en aan Den Haag vooral, ook richting de gemeente, een goede relatie hebben. Ook aan de gemeente is alles aan gelegen om op Scheveningen dingen te behouden die nog iets van die rijke geschiedenis van Scheveningen laten zien. De goede en de mooie dingen, maar ook het zware, sombere, onhygiënische leven aan boord. Ook dat moeten we laten zien. De geur van haring kunnen we nog wel terugbrengen, maar de geur van een bemanningsverblijf bij voorkeur niet. Dat was een bedompt ruimte met alleen een raampje. Men sliep, kookte en rookte in die ruimte. Dat gaan we niet meer terugbrengen. Dat was pure armoede, maar de clubgeest aan boord en de humor was tegelijkertijd ook. Dat gaat vaak samen. Dat de sfeer die hier op de Noorster ook heerst. De verhalen kunnen in geuren en kleuren op zo'n vrijdagmiddag bijeenkomst de rondte doen. Dat is ook een stukje vissersverleden, wat we tegenwoordig oral historie noemen, die we met de Noordster stimuleren. Als een begint dan komen de verhalen los. Het is een verrijking van Scheveningen. Ik hoop van harte dat dit project slaagt en daar ziet het ook naar uit. Dat we de lengte van jaren ook plezier van zullen hebben.

Wordt u betrokken bij de besluitvorming van de gemeente?

Nee.

Bereikt de gemeente alle lagen van de gemeenschap?

Ja, dat denk ik wel.

Heeft u het gevoel dat de overheid beslissingen neemt die in het belang zijn van de gemeenschap?

Ja.

In hoeverre vertrouwt u de overheid?

Ik vertrouw de overheid zeker.

Heeft u in het algemeen het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?

Ja, hoor.

Is er sprake van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord?

Dat zou ik niet weten eigenlijk.

Als we dan specifiek naar dit project kijken, dan nemen jullie veelal zelf beslissingen over wat gedaan moet worden. In hoeverre is bij die besluitvorming binnen het project of in de fase daarna de gemeente nodig?

We hebben verder geen bestuurlijk overleg met de gemeente wat algemene Scheveningse aangelegenheden betreft, maar het is wel zo dat als iemand van ons signaleert dat iets aan de haven niet goed is, verkeerssituatie of parkeergelegenheid, dan krijgt de gemeente wel een seintje. We zijn gewoon een stichting.

Als jullie iets willen en de gemeente is nodig voor de uitvoering daarvan, heeft u dan het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?

Ja, we hebben goede contacten daar. Dan is niet alles mogelijk, maar we worden wel serieus genomen. Het feit dat een wethouder een-op-een contact heeft met mij, we mailen en bellen, is geweldig. We beseffen ook dat de politiek Scheveningers nodig hebben die goede dingen doen. Niet alles wat Den Haag doet afzeiken, maar positief meedenken. Hier zit een ondernemer aan de haven en daar zit een ondernemer aan de haven. Die mensen hebben er belang bij dat het goed gaat. Niet elke gemeenteraad ziet dat meteen, maar een beetje wethouder voelt dat wel aan. De burgemeester, die boven alle partijen staat, moet je ook op een goede manier mee omgaan. Het moet een harmoniemodel zijn. Dat was misschien niet altijd zo geweest tussen Scheveningen en Den Haag, maar wij, als bestuur, streven wel na. De wethouder is tenslotte degene die ons faciliteert. We hebben ze nodig, want Scheveningen is geen eigen gemeente. Dan vind ik het chapeau dat we vanuit Scheveningen in zo'n grote gemeente deze positie met

Noordster, hier aan de haven, hebben kunnen verwerven en niet voor niets met Vlaggetjesdag iedereen, burgemeester tot wethouders, als de kippen bij is om bij de opening zijn. We doen niet aan politiek. Iedereen is hier welkom. We zijn blij met de goede relatie en willen ook zo houden.

Geïnterviewde 12: deelnemer

Kunt u iets meer vertellen over het project waaraan u deelneemt en wat uw rol hierin is?

Het wordt beetje een museumschip, dat is de bedoeling. Voor de mensen die nog geboren moeten worden en ook ikzelf, want ik kom helemaal niet uit de visserij. Dat ze weten hoe eigenlijk zo'n schip vroeg in elkaar zat en hoe men daar werkten en dat wordt volgens de oude procedure verricht. En we leren wat, want ze hebben allebei op de werf gewerkt en weten hoe het moet en ik leer alleen maar. Ik laat mij gewoon vertellen wat ik moet doen en voer dan zo veel mogelijk en hopelijk goed uit.

Wat is uw drijfveer om te participeren?

Ik woon hiertegenover en kijk op het schip. Mijn buurman die is hierbeneden aan het werk. We hebben samen gezegd: "Zullen wij ook mee gaan doen, want het is eigenlijk zo leuk om te zien?" Een vriend van mij die werkt hier ook. Mijn drijfveer is eigenlijk ik ga het eens proberen en ik vind het nu zo leuk. Ik vind het echt ontzettend leuk om te doen. En je leert een heleboel. Het gevoel is dat het ons schip is geworden. Het is ons kindje en wij proberen dat zo mooi mogelijk op te voeden.

Hoe heeft u gehoord over het project en besloten om deel te gaan nemen?

Mijn zwager is van Rederij Groen. Zijn vrouw Riet, die had gezegd: "We moeten iets voor Scheveningen doen", dit schip is uit de vaart genomen en toen zei Riet: "We moeten dit schip schenken aan Scheveningen en laten we daar een museumschip van laten maken, terug in de oude staat." Dat was haar initiatief. Daar hoorde ik het dus van, maar dat was voor dat het schip hier was. Dat het zou gaan gebeuren. Het is eigenlijk zo'n mooi initiatief om de historie van Scheveningen op deze manier ook nog een beetje vast te leggen.

Hoe lang participeert u?

Een paar maanden.

Uw deelname vergt een zekere inspanning; ik weet niet hoeveel tijd u hier ongeveer aan kwijt bent?

Driekwart dag in de week. We hebben allemaal een rol hier. Wij werken dan samen op de dinsdag tot een uur of 14:00 tot 14:30 dan.

Krijgt u hier ook iets voor terug, met andere woorden: staat er iets tegenover uw deelname?

Genoegdoening.

Waar voelt u zich het meest verbonden mee? Uw buurt, stad of regio?

Ik ben een Scheveninger geboren en getogen. We doen het graag voor Scheveningen zelf. Het is plaatsgebonden.

Voelt u zich verbonden met uw buurtgenoten?

Ja, ik wel. Ik kom vaak bekenden tegen.

Hoe lang woont u al in deze buurt?

Ik woon al mijn hele leven in Scheveningen.

Is er veel verloop in de buurt?

Ja, in de loop van de tijd wel.

Welke waarden vindt men hier belangrijk?

Iedereen wordt gerespecteerd wat iedereen naar zijn kunnen doet. Iedereen is niet hetzelfde. Iedereen die doet wat mee, helpt mee.

Bent u verbonden aan een maatschappelijke organisatie in de buurt?

Dat ben ik jarenlang geweest, maar dan ben ik in de sport. Van de Scheveningse vereniging ben ik dat jarenlang, maar dat doe ik niet meer. Eigenlijk geniet ik van mijn vrije tijd en ik geniet hiervan. Dit vind ik eigenlijk leuk om toch een binding te hebben met wat er in Scheveningen gebeurt. Dit beschouw ik als mijn Scheveningse band.

Welke type maatschappelijke organisaties zijn hier met name actief?

Sportverenigingen, gezelligheidsverenigingen, verenigingen voor welzijn en zo.

En weet u of deze organisaties invloed hebben op beslissingen die de gemeente maakt?

Nee, dat weet ik niet.

Zijn er veel burgers actief binnen deze organisaties?

Ja, dat denk ik wel.

Welke activiteiten organiseren deze organisaties zo al?

Allerlei activiteiten. Feestjes, mensen in klederdracht, Vlaggetjesdag en zo.

Worden deze organisaties centraal aangestuurd/ondersteund?

Dat denk ik wel.

Hoe zou u de samenstelling van de buurt omschrijven?

Behoorlijk gevarieerd door de bouw van woningen hier rondom is er een mengelmoes van niet alleen maar Scheveningers hier, maar er bestaan ook anderen die uit de omgeving hier gaan wonen. Het is gevarieerd.

Wonen hier veel ouderen of voornamelijk jongeren?

Ik denk dat de gemiddelde leeftijd rondom de haven 45 jaar zijn, 50 misschien.

Wat vindt u van de verhouding van werkenden en werkzoekenden in de buurt?

Eerlijk gezegd kan ik daar geen antwoord op geven.

Wat is uw mening over de samenstelling van oorspronkelijke bewoners en mensen die recent zijn komen wonen in de buurt?

Er zijn huurwoningen, maar geen sociale huurwoningen. Je krijgt daarvoor veel import. Opzicht sta ik daar helemaal niet negatief tegenover hoor. Ik denk niet dat de meeste mensen dat hebben anders zou je erg geclusterd volk krijgen.

Hoe vindt u dat het project waaraan u deelneemt deze verscheidenheid weerspiegelt?

Mensen die hier langslopen en kijken wat er hier gebeurt, zo zijn er toch een paar binnengekomen. Die gevraagd hebben: "Wat doen jullie?", en zeggen: "Mag ik ook mee werken?" Ik denk dat 15% of 20% op deze manier is binnengekomen.

Binnen het project waaraan u deelneemt wordt gewerkt aan een gemeenschappelijk doel. Hoe zou u dit doel omschrijven?

De waarde van historisch besef aan onze kleinkinderen kenbaar te maken. Ik als opa vertel ook aan mijn kleinkinderen waarmee ik bezig ben en dan willen ze dolgraag zien hoe dat gegaan is. Ze vinden dat toch leuk. We vinden dat bijna een must.

En heeft u het idee dat de deelnemers aan dat project dit doel kunnen bereiken?

Het doel om het schip te brengen in de oude staat gaat zeker lukken.

Heeft u het gevoel dat de deelnemers elkaar vertrouwen dat zij toewerken naar wat in het belang is van de gemeenschap? Hoe ligt dit voor u?

100% en ook voor mij.

Voelt u zich verantwoordelijk voor het welzijn van de buurt?

Ik zeker. Helemaal.

Heeft u het gevoel dat uw buurtgenoten zich ook verantwoordelijk voelen?

Ja, dat denk ik wel. Ik woon hiertegenover die mensen zijn hier net en die hebben een sterke gevoel voor de buurt.

Is binnen het project sprake van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord?

Ja.

Kunnen alle deelnemers hier voldoende in participeren?

Ja. Het is niet zo dat er eentje aan de kant blijft. Die betrekken we erbij.

Worden de keuzes bij deze besluitvorming goed onderbouwd en heeft u het gevoel dat u goed hierover wordt geïnformeerd door de initiatiefnemers?

Ja. Wij kennen elkaar gewoon goed door dit.

Vindt u dat er voldoende middelen tot uw beschikking staan om deel te kunnen nemen aan dit project?

Ja, die zijn er zeker en als die er niet is dan is het zo aangeschaft. We worden niet geremd daarin. Integendeel.

Ervaart u voldoende tijd te hebben om goed deel te nemen aan het project?

Ja, we zijn allemaal gepensioneerd dus. Er zit niemand die achter ons aanjaagt.

Welke vaardigheden/kennis acht u van belang voor een goede uitvoering van het project?

Een beetje handig.

Hebben jullie nog een planning wat af moet zijn?

Het woord moet is zwaar uitgedrukt, maar er wordt inderdaad vrijdag een grove planning aangegeven. Dat moet deze week gebeuren. Er staat niet op een briefje aangegeven wat er precies moet gebeuren. Nee. Dat vult zich van zelf in. Dat gebeurt ook daadwerkelijk. Men werkt er toch een beetje ernaartoe.

Heeft u er weleens aan gedacht om uw deelname te stoppen?

Nee, bij mij niet.

Wanneer dit project stopt, bijvoorbeeld omdat de financiering vanuit de gemeente en/of de EU stopt, zou u dan willen blijven deelnemen?

Ja, hoor.

Wat is ervoor nodig om dit project te continueren?

Financiering. Er is altijd geld nodig. Er is altijd wat hersteld moet worden en wat meer kost dan aanvankelijk gedacht, want je komt dingen tegen. De wand van het schip bleek poreus te zijn. Dat kun je zelf niet oplossen. Daar moet je een bedrijf voor gaan inhuren. Dat kost geld. Het is toch relatief kostbaar project. Ondanks het feit dat wij als arbeidskrachten, als ik het zo mag zeggen, kosteloos zijn.

Wordt u betrokken bij de besluitvorming van de gemeente?

Nee.

Bereikt de gemeente alle lagen van de gemeenschap?

Dat vind ik moeilijk om te beoordelen. Ik denk dat het hier wel meevalt in Den Haag hoor. Ik denk dat we over het algemeen genomen niet mogen klagen als bewoner van de stad.

Heeft u het gevoel dat de overheid beslissingen neemt die in het belang zijn van de gemeenschap?

Ik heb wel eens: waarom hebben we een regering? Een regering heb je voor het welzijn van de bewoners van het land. Ik heb wel eens het idee dat het welzijn van de bewoners soms ondergeschikt is ten aanzien van het welzijn van de grote bedrijven en de geldmagnaten, die ons zeker ook voordelen bieden, maar de verhouding is niet helemaal correct naar mijn mening. Ze komen meer op voor het belang van de investeerders dan de bevolking. Het grote geld is belangrijk. Daarbij vergeten ze wel eens dat ze daar zitten voor het belang van ons allemaal.

In hoeverre vertrouwt u de overheid?

Ik heb daar geen probleem mee. Als ik een cijfer moet geven dan geef ik een zeven. Ik vertrouw ons overheid wel in vergelijking met andere landen.

Heeft u in het algemeen het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?

Ik heb zelf het gevoel van wel.

Is er sprake van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord?

Je stelt mij wel moeilijke vragen.

Worden de keuzes bij deze besluitvorming goed onderbouwd en heeft u het gevoel dat u goed hierover wordt geïnformeerd?

Eigenlijk heb ik het gevoel dat dat iets te weinig gebeurt. Mensen hebben het gevoel dat er niet naar ze geluisterd wordt. Ik denkt niet dat het helemaal zo is. Als ze terugkoppelen en ze zouden ons informeren over waarom ze een besluit hebben genomen, dan zou je deze discussie bijna weg zijn. Dat zou heel belangrijk zijn dat de gemeente dat doet. Ik zou denken dat bijna iedere organisatie dat moet doen. Waarom er besluiten genomen worden? Dat ze ons niet in het ongewisse laten.

Als we dan specifiek naar dit project kijken, dan nemen jullie veelal zelf beslissingen over wat gedaan moet worden. In hoeverre is bij die besluitvorming binnen het project of in de fase daarna de gemeente nodig?

Niet. De enige waar we de gemeente voor nodig hebben is als wij besluiten: zullen we hier een passagiersschip van maken?'. Dan kan de gemeente zeggen: ho, dat mag niet. De gemeente die laat ons vrij en wij hoeven de gemeente ook niet te informeren. Ze komen kijken en het is allemaal goed.

Als jullie iets willen en de gemeente is nodig voor de uitvoering daarvan, heeft u dan het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?

Het bestuur heeft hele goede banden met de gemeente. Ze worden wel gehoord. Ik denk dat het beetje een prestigezaak voor de gemeente is. De gemeente staat hier wel warm tegenover. Dat gevoel bestaat zeker wel.

Geïnterviewde 13: deelnemer

Kunt u iets meer vertellen over het project waaraan u deelneemt en wat uw rol hierin is?

Ik heb ook op de scheepswerf gewerkt, dus ook in de scheepsbouw en, hier wat betreft aan boord, ben ik hier begonnen in de staat zoals het was. We zijn begonnen met het roest pikken. Daar zijn we mee begonnen. Met als het roest eraf halen. Toen verven en toen zijn we onder het dek gegaan. Toen nieuwe hout eraan brengen. De meesten vinden het harstikke leuk. Het is een mooie bezigheids therapie. Iedere vrijdag wordt er aangegeven wat er gebeurd is en wat er nog meer gebeuren moet de komende week. Dat schema, dat was aanvankelijk niet reëel nog heb ik begrepen en dat merkten we ook wel, omdat ze voor een bepaalde datum dat schip klaar willen hebben. Dat meen ik over anderhalf jaar of zo.

Wat is uw drijfveer om te participeren?

We zijn allemaal gepensioneerd. De meeste mensen hebben toch een beetje meer vrije tijd dan anders en vinden het toch gezellig om hier onder de mannen, allemaal vissers en mannen van de werf die gewerkt hebben daar, zo te zijn. Het is hier heel gezellig.

Hoe heeft u gehoord over het project en besloten om deel te gaan nemen?

Ik ben een Scheveninger en dat hoor je snel. Rederij Groen dat ken ik goed. Dan hoor je dat een schip overgedragen is aan een stichting. Vrijwilligers gevraagd. In het begin waren er heel veel, maar er vallen een paar af natuurlijk en zo is het eigenlijk ontstaan. Alles wordt moderner, weet ik veel. Er zijn nog weinig dingen die nog te maken hebben met de visserij vroeger. Het heeft een historische waarde. We hebben geen haven, geen dok meer. Het is onvoorstelbaar dat

er geen dok is. Er gaat veel verloren en dit is een methode om een stukje Scheveningen weer terug te halen en daar we allemaal enthousiast voor om daaraan mee te werken.

Hoe lang participeert u?

Al vanaf het begin ben ik bij.

Uw deelname vergt een zekere inspanning; ik weet niet hoeveel tijd u hier ongeveer aan kwijt bent?

Vier uur in de week. Op dinsdagen.

Krijgt u hier ook iets voor terug, met andere woorden: staat er iets tegenover uw deelname?

Een heerlijk gevoel en nieuwe mensen ontmoeten. We kenden elkaar hiervoor niet.

Waar voelt u zich het meest verbonden mee? Uw buurt, stad of regio?

Ik voel me erg verbonden met Scheveningen. Dat is gewoon zo. Dat gevoel om voor Scheveningen te doen.

Voelt u zich verbonden met uw buurtgenoten?

Ja, we zijn geen aparte selectie die hier bezig zijn en ons nergens mee bemoeien. Je hebt hier een nog zeemanshuis. Die zit aan de kop van de visafslag. Helemaal die kant op. Er is hier een mannengroep, er is hier een filmclub dus er zijn best veel dingen. We hebben ook club voor visserslui en aanverwante bedrijven.

Hoe lang woont u al in deze buurt?

Ik ben geboren en getogen in Scheveningen en ik woon er nog steeds. Ik woon nog op de sloopshelling waar ik toen werkte. Die huisjes kon je, als je daar werkte, huren. Dus ik woon nog in een huisje dat ooit van de sloopshelling was.

Is er veel verloop in de buurt?

Ja, dat zeker.

Welke waarden vindt men hier belangrijk?

Er is in ieder geval geen haat en nijd. Gewoon schouder erop en eronder. We doen allemaal ons best.

Bent u verbonden aan een maatschappelijke organisatie in de buurt?

Ik doe de wijkbus van Scheveningen. Daar rijk ik maandagochtend op. Dat is mijn verbondenheid.

Welke type maatschappelijke organisaties zijn hier met name actief?

Clubs voor gepensioneerde zeelui, zeemanshuis, Welzijn Scheveningen. De rest ken ik niet.

En weet u of deze organisaties invloed hebben op beslissingen die de gemeente maakt?

Dat zou ik niet weten, eerlijk gezegd.

Zijn er veel burgers actief binnen deze organisaties?

Dat weet ik ook niet. Bij ons wel.

Welke activiteiten organiseren deze organisaties zo al?

Gezellig dagje voor gepensioneerden vooral.

Worden deze organisaties centraal aangestuurd/ondersteund?

Dat zou ik niet weten.

Hoe zou u de samenstelling van de buurt omschrijven?

Heel gevarieerd denk ik.

Wonen hier veel ouderen of voornamelijk jongeren?

Geen jongelui, maar heel veel ouderen ook weer niet.

Wat vindt u van de verhouding van werkenden en werkzoekenden in de buurt?

Dat zou ik eerlijk niet weten, maar ik denk dat werkloosheid hier niet echt voorkomt. Je hoort er nooit zo veel over. In de buurt waar ik woon ken ik geen mensen die zeggen: Ik heb geen werk. Nee, dat valt wel mee.

Wat is uw mening over de samenstelling van oorspronkelijke bewoners en mensen die recent zijn komen wonen in de buurt?

De huizen zijn natuurlijk vrij duur. Zeker hier aan de haven en dat is natuurlijk toch al gauw 400.000 euro. Dat is voor Scheveningers niet te betalen, dus er komen een ander soort mensen hiernaartoe. Dat is gewoon zo.

Hoe vindt u dat het project waaraan u deelneemt deze verscheidenheid weerspiegelt?

Ja, er werken veel buurbewoners en we kunnen het goed met elkaar vinden. Het is een genot om hiertoe te gaan. Het is echt heel erg leuk.

Binnen het project waaraan u deelneemt wordt gewerkt aan een gemeenschappelijk doel. Hoe zou u dit doel omschrijven?

Het doel is het schip terugbrengen in de oude staat, zoals het toen gebouw is, om onze kinderen en kleinkinderen te kunnen laten zien hoe dat vroeger was. Dat was toen de basis van Scheveningen. Ook hoe de mensen sliepen. De voorruimte van heel klein en daar sliepen toch acht of tien man zelfs. Ze sliepen om een klein tafeltje heen. Dat was heel klein. Onvoorstelbaar. Dat je niet meer voorstellen.

En heeft u het idee dat de deelnemers aan dat project dit doel kunnen bereiken?

Ja, ik blijf zeker tot het einde toe.

Heeft u het gevoel dat de deelnemers elkaar vertrouwen dat zij toewerken naar wat in het belang is van de gemeenschap? Hoe ligt dit voor u?

Zonder meer. Tot het klaar is. Dan hoop ik tot dan bij te dragen.

Voelt u zich verantwoordelijk voor het welzijn van de buurt?

In de buurt waar ik woon zeker. Er is sociale controle wat je als burens hebt. Je bent op de hoogte als de burens op vakantie gaan. Dan weet je dat ze weg zijn. Het is gewoon in een straatje en dan ken je elkaar allemaal.

Heeft u het gevoel dat uw buurtgenoten zich ook verantwoordelijk voelen?

Zeker in de buurt waar ik woon. We moeten het netjes houden.

Is binnen het project sprake van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord?

We hebben vrijdagmiddag een samenkomst hier aan boord. Dus iedereen kan komen en dan wordt er besproken wat er gedaan wordt in de nieuwe week en daar kan je gewoon je woordje doen als je dat wilt. Geen probleem.

Kunnen alle deelnemers hier voldoende in participeren?

Ja, hoor. Niemand is bang om iets te zeggen. Niemand die zich schaamt daarvoor. Hij wordt ook niet op aangekeken.

Worden de keuzes bij deze besluitvorming goed onderbouwd en heeft u het gevoel dat u goed hierover wordt geïnformeerd door de initiatiefnemers?

Ja, het is heel open. Niets wordt geheimgehouden. Geen geheimzinnigheid.

Vindt u dat er voldoende middelen tot uw beschikking staan om deel te kunnen nemen aan dit project?

Wat we er nodig hebben is er. Als er niet is dan vragen we het en dan krijgen we het. Als het verantwoord is.

Ervaart u voldoende tijd te hebben om goed deel te nemen aan het project?

Of je nu een plankje ertegen aandoet of twee, je doet het goed. Het is geen probleem. Het is niet zoals bij een baas die zegt: je hebt een half uur en dan moet je klaar zijn.

Welke vaardigheden/kennis acht u van belang voor een goede uitvoering van het project?

Degene die de leiding geeft, die moet op de hoogte zijn van wat er gedaan moet worden, zodat die je kan vertellen wat je moet doen.

Heeft u er weleens aan gedacht om uw deelname te stoppen?

Ik heb dat niet. Ik ben van begin af aan hierbij geweest en nee. Dit is leuk.

Wanneer dit project stopt, bijvoorbeeld omdat de financiering vanuit de gemeente en/of de EU stopt, zou u dan willen blijven deelnemen?

Ja, zonder meer.

Wat is ervoor nodig om dit project te continueren?

Ik zou het mooi vinden als er een stichting zou zijn die geld betaalt voor de bezigheidstherapie voor ouderen, die gepensioneerd zijn. Ik zou vanuit een maatschappelijk oogpunt goed vinden als de gemeente of een andere instantie een bijdrage in zou leveren. Ik denk dat die een mooi project is om de ouderen uit het isolement te halen en bezig te zijn. Er wordt veel erover gesproken dat ouderen alleen zitten en noem maar op. Dan zou dit best belangrijk zijn. Een bijdrage aan die kant zou ik wel prefereren.

Wordt u betrokken bij de besluitvorming van de gemeente?

Daar sta ik buiten.

Bereikt de gemeente alle lagen van de gemeenschap?

Ik denk dat de mensen wel hun best doen, maar ik denk toch dat ik daar weinig inzicht erover heb om daar iets over te zeggen.

Heeft u het gevoel dat de overheid beslissingen neemt die in het belang zijn van de gemeenschap?

Ik krijg af en toe de zin dat ze haar zin wil doordrijven. Als je hier op Scheveningen kijkt, ze willen een flat van bijvoorbeeld vijfhoog hebben en dan zeggen ze: we gaan flat maken van achthoog. De gemeente gaan dan protesteren van: zo hoog mag het niet en dan wordt het vijfhoog en dat willen ze precies.

In hoeverre vertrouwt u de overheid?

Ja, best wel.

Heeft u in het algemeen het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?

Men luistert wel, maar doet wel haar eigen zin wel een beetje. Het wordt wel gehoord, maar logisch dat je niet altijd je zin krijgt, maar ze doen vaak haar eigen zin. Wat ze zelf van plan zijn.

Is er sprake van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord?

Dat weet ik niet zo.

Worden de keuzes bij deze besluitvorming goed onderbouwd en heeft u het gevoel dat u goed hierover wordt geïnformeerd?

Ik heb altijd het gevoel dat ze haar eigen zin toch doet. Dan denken de mensen: dat heeft toch geen zin. Ik ga niet meer. Dat idee heb ik af en toe. Ik kan wel gaan, ik kan daar wel mijn woordje gaan doen, maar ze doen toch lekker haar eigen zin. Dan is het een zinloze tijdsbesteding.

Als we dan specifiek naar dit project kijken, dan nemen jullie veelal zelf beslissingen over wat gedaan moet worden. In hoeverre is bij die besluitvorming binnen het project of in de fase daarna de gemeente nodig?

Nee, hoor. Volgens mij niet.

Als jullie iets willen en de gemeente is nodig voor de uitvoering daarvan, heeft u dan het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?

Ik denk, over dit project, dat de gemeente welwillend in is. De gemeente staat hier wel achter.

Geïnterviewde 14: deelnemer

Kunt u iets meer vertellen over het project waaraan u deelneemt en wat uw rol hierin is?

Mijn is een algemene rol. Alle voorkomende werkzaamheden die verricht ik, maar ik ben hoofdzakelijk van het timmerwerk. Afwerking van het ruim.

Wat is uw drijfveer om te participeren?

Ik heb niets met visserij. Ik ben hier eigenlijk toevallig terechtgekomen. Ik ben gepensioneerd en ik ben heel handig met allerlei dingen. Ik vind het een heel mooi project om zo'n schip voor de komende decennia te bewaren en dat die weer als schip dienst gaat doen. Daar wil ik graag aan meewerken. Dat vond ik heel erg leuk. Vandaar ik dat ik mij opgegeven heb.

Hoe heeft u gehoord over het project en besloten om deel te gaan nemen?

Dat is leuk. Ik heb als vrijwilliger bij de Volvo Ocean Race gewerkt en Volvo Ocean Race die werkt samen met een organisatie Eventmakers en die werft alle vrijwilligers voor de Volvo Ocean Race. Dus daar was ik ingedeeld. Je wordt ingedeeld in allerlei karweien. Ik moest onder meer een gezelschap brengen van het paviljoen op het strand naar de Noordster. Ik wist absoluut niet wat de Noordster was. Ik ben van tevoren even gaan kijken. Dus toen zag ik hier een roestige bak liggen. Maar er was niemand aan boord. Toen kwam de schipper aan boord en ik

zei: “Ik moet straks een gezelschap hiernaartoe brengen.” Hij zei: “ja dat is helemaal goed”, maar toen vroeg ik: “Wat is dit voor een schip, wordt dit nog gebruikt voor de visserij of voor rondvaart?” “Nee”, zei hij, “Dit wordt een museumschip.” Toen ik dat hoorde toen dacht ik tegen die tijd ga ik mij opgeven om mee te doen.

Hoe lang participeert u?

Een maand of drie nu.

Uw deelname vergt een zekere inspanning; ik weet niet hoeveel tijd u hier ongeveer aan kwijt bent?

Ik probeer hier om een dag in de week te zijn.

Krijgt u hier ook iets voor terug, met andere woorden: staat er iets tegenover uw deelname?

Een vergoeding of zo?

Ja of een gevoel dat u daarbij krijgt.

Nee, allemaal vrijwilligerswerk. Een biertje op de vrijdag.

Waar voelt u zich het meest verbonden mee? Uw buurt, stad of regio?

Ik heb niet zo veel met Scheveningen of zo, maar ik vind het wel heel gezellig om met die mannen om die verhalen te horen. Ik woon in Voorburg. Dat heeft niets met Scheveningen te maken. Dus ik sta eigenlijk los van Scheveningen. Het schip is de bindende factor.

Binnen het project waaraan u deelneemt wordt gewerkt aan een gemeenschappelijk doel. Hoe zou u dit doel omschrijven?

Het is een gemeenschappelijk doel. Dat is juist het grappige. De mensen van overal en nergens, die wat met de scheepsvaart hebben en die op sleepboten hebben gevaren, die komen allemaal samen om dit schip gewoon in goede staat te brengen. Dit is de trots van Scheveningen, want hij is ook Scheveningen gebouwd.

En heeft u het idee dat de deelnemers aan dat project dit doel kunnen bereiken?

Ja, absoluut. Er zit een stichting boven die zeer professioneel werkt. Dat gaat helemaal lukken.

Heeft u het gevoel dat de deelnemers elkaar vertrouwen dat zij toewerken naar wat in het belang is van de gemeenschap? Hoe ligt dit voor u?

Ja, absoluut. Iedereen die zet de schouder eronder en helpen waar dat nodig is. Geen twijfel mogelijk. Ik doe dat ook.

Is binnen het project sprake van een evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord?

Er is een technische commissie en die verzinnen hoe het gaat worden. Die bepalen hoe het gedaan moeten worden. Alleen voor de invulling is voor de mensen zelf. De grote lijn die wordt bepaald door de technische man.

Kunnen alle deelnemers hier voldoende in participeren?

Dat is niet zo aan de orde. Er moeten gewoon werkzaamheden gedaan worden en die worden gedaan. De grote lijnen worden uitgezet, de details doen we zelf laat ik het zo zeggen.

Worden de keuzes bij deze besluitvorming goed onderbouwd en heeft u het gevoel dat u goed hierover wordt geïnformeerd door de initiatiefnemers?

Ja. Weet je wat dat is? Het bestuur verzint het, dan is Wout de schipper hier en die verdeelt de werkzaamheden. Zo werkt het. Niet iedereen heeft voldoende inzicht om besluiten te nemen. Een financieel plaatje komt daarbij kijken.

Vindt u dat er voldoende middelen tot uw beschikking staan om deel te kunnen nemen aan dit project?

Ja. Gereedschap wordt ter beschikking gesteld en kleding, noem het maar op.

Ervaart u voldoende tijd te hebben om goed deel te nemen aan het project?

Ja, het zijn vrijwilligers. Die kunnen zelf dat indelen. Ja, dus.

Welke vaardigheden/kennis acht u van belang voor een goede uitvoering van het project?

Het grappige is dat hier er figuren van allerlei pluimage bij zitten. We hebben iemand die begrafenisondernemingen heeft en een journalist heb ik ooit aan boord gezien, dus iedereen die toch op zijn terrein mee kan helpen die kan hier voldoening vinden.

Heeft u er weleens aan gedacht om uw deelname te stoppen?

Nee.

Wanneer dit project stopt, bijvoorbeeld omdat de financiering vanuit de gemeente en/of de EU stopt, zou u dan willen blijven deelnemen?

Ja, ik bedoel het is vrijwilligerswerk dus ja. Laten we hopen dat die bronnen niet opdrogen. Dat kan ik mij ook niet voorstellen. We hebben donateurs. Ik verwacht dat dat goed geregeld is.

Wat is ervoor nodig om dit project te continueren?

Je moet voldoende vrijwilligers hebben en een goed bestuur dat duidelijk de lijnen uitzet van hoe moet het gebeuren. Zij hebben de middelen en daar hebben zij de beschikking over.

Wordt u betrokken bij de besluitvorming van de gemeente?

Nee.

Bereikt de gemeente alle lagen van de gemeenschap?

Dat weet ik niet.

Als we dan specifiek naar dit project kijken, dan nemen jullie veelal zelf beslissingen over wat gedaan moet worden. In hoeverre is bij die besluitvorming binnen het project of in de fase daarna de gemeente nodig?

Ik weet dat de gemeente betrokken is daarbij, maar dat zijn bestuursaangelegenheden die ik niet weet en zeker omdat ik nog relatief korte tijd bij bent. Dan moet ik eerst de verhalen aanhoren. Dit is voor mij even niet aan de orde.

Als jullie iets willen en de gemeente is nodig voor de uitvoering daarvan, heeft u dan het gevoel dat uw stem wordt gehoord door de gemeente?

Ja, dat denk ik wel.

Gemeente Den Haag

Geïnterviewde 15: domeinmedewerker Stad en Bestuur OCW

Welke burgerinitiatieven faciliteert de gemeente?

Zo uit mijn hoofd zou ik niet een twee drie weten. Vaak als het echt burgerinitiatieven zijn, zijn het meestal vrij kleinschalige wijkinitiatieven en de collega's van de dienst Publiekzaken, die kennen die vaak goed, hebben dan soms een financiële/subsidierelatie mee of hebben gewoon

contact mee of sturen daarop. Ik denk dat wij iets minder zich hebben op burgerinitiatieven, omdat we meer op stedelijk niveau bezig zijn. Dan zijn het vaak toch al iets verder gevorderde professionele organisaties, zijn vaak ook wel vrijwilligersorganisaties, die misschien ooit ontstaan zijn uit burgerinitiatief, maar dan al wat verder gevorderd zijn. Ik ken bijvoorbeeld veel sportverenigingen en buurthuizen die daarnaast allerlei activiteiten ontwikkelen voor een brede doelgroep. Ze zijn niet echt per definitie burgerinitiatieven, maar wel dat je ziet dat bestaande organisatie zich meer als een soort burgerinitiatief, dat ze iets doen wat buiten hun eigen core business ligt zou je kunnen zeggen. Ja, nu ik erover nadenk, ken ik inderdaad wel een paar. Ik werk dan voor het ouderenbeleid. Twee jaar op rij hebben wij initiatieven opgehaald in de stad. Dat noemen wij de Vitaliteitsaward en vroegen wij aan de stad: kom met uw suggesties/ideeën om de stad nog seniorvriendelijker te maken en de vitaliteit van ouderen te bevorderen. Daar zijn wel veel initiatieven ingediend. Bijvoorbeeld twee particulieren die dan een idee hadden, Koekje Van Eigendeeg heet dat geloof ik, en Kiekje, dat was weer een fotoproject. Het zijn dan vaak bijvoorbeeld mensen die op een culturele vlak en een beetje actief zijn. Die denken: goh, daar zie ik wel een project met ouderen voor me. Niet al die initiatieven zijn echt tot bloei gekomen. Het waren vaak gewoon ideeën van mensen die denken: dat zou iets kunnen zijn, maar of dat verder wordt gebracht dat weet je niet altijd. Het is niet zo dat we daar heel actief opsturen of dat we heel actief monitoren. Zou misschien wel interessant zijn om dat te doen. Dat soort initiatieven ken ik wel een beetje. Vaak heel kleinschalig, heel projectmatig. Eerst maar iets uitproberen en fondsen aanschrijven. Dan kijken wat het brengt of oplevert.

Wat is uw rol hierin?

Ik heb meer een rol op afstand, omdat ik voor stedelijk beleid werk. Vaak is het uiteindelijk het financieren van initiatieven, niet altijd, maar daar komt het meestal er wel op neer of, ook wel, proberen wij initiatieven een podium te geven door hen bijvoorbeeld te betrekken bij wat we zelf organiseren in de stad en hen daar een rol te geven, zodat ze zichzelf kunnen profileren of we gebruiken onze eigen communicatiekanalen om dat soort initiatieven voor het voetlicht te brengen. We zitten niet heel dicht erop, want dat is eigenlijk niet onze rol. We zitten iets verder vandaan. We vinden heel leuk als initiatieven zich melden die passen in het beleid, die daar iets kunnen aanvullen, maar het is niet dat we daar heel erg bovenop zitten.

Hoe is de gemeente op de hoogte geraakt over deze burgerinitiatieven?

Ik denk toch vaak dat ze zichzelf melden of je doet echt, net zoals ik al zei, een soort van prijsvraag uitvragen om initiatieven op te halen, maar mensen melden zich toch vaak wel zelf bij de gemeente. Er zullen ook wel zijn die zich misschien zelf bedruipen, maar die ken je dan niet want ze komen dan niet in beeld, maar uiteindelijk komt er ergens wel een linkje met de gemeente want vaak zijn het toch initiatieven die ergens subsidie nodig hebben en dan is het blijkbaar redelijk logisch om bij de gemeente te melden

Welke factoren hebben de gemeente doen besluiten om deze initiatief te faciliteren?

Specifiek over Club van de Toekomst?

Ja.

Goede vraag. Ik denk, dat de aanleiding vooral geweest is, dat we in onze actieprogramma, wat inmiddels afgelopen is en waar we nu nieuw beleid aan het maken zijn, als een van de spierpunten hebben we dat we willen dat ouderen meer gaan sporten en bewegen. Daar sloot dit eigenlijk wel op aan en we vinden belangrijk dat mensen met elkaar in contact worden gebracht, dus dat ze echt iets aan hun vitaliteit gaan doen en niet alleen maar leuk iets van bezigheidstherapie, maar dat ze echt ergens toe worden aangezet of dat het iets voor hen oplevert. Dat ze zelf worden geactiveerd. Daar leek dit project wel erin te passen en omdat het dan iets nieuws is, vind ik dat leuk om daarin te investeren, zodat ze in elke geval de kans krijgen om te starten. Dan moet je met elkaar kijken hoe je verder kan brengen. We kunnen nooit eindeloos dingen financieren. Dat gaat gewoon niet. Onze middelen zijn natuurlijk ook beperkt en elke vier jaar heb je weer een nieuw beleid. Dus daar moeten we keuze in maken, maar we vinden het wel waardevol om nieuwe initiatieven even net een zetje in de rug te geven, financieel, waardoor ze zich kunnen ontplooien. Dat vind ik leuk bedacht: een combinatie van eten, sporten, mensen bij elkaar brengen.

Hoe lang ondersteunt de gemeente burgerinitiatieven?

Ik denk eigenlijk al heel lang, want dat is ook wel taak van de gemeente om juist dat initiatieven uit de stad te halen en te ondersteunen. Ik denk dat vooral de laatste vijf jaar heeft dat veel meer aandacht gekregen en is vanuit de dienst Publiekzaken veel meer op ingezet om juist burgerinitiatieven omhoog te krijgen en daar echt actief in te zetten. Zij hebben een bepaald budget en bepaalde subsidieregeling die bedoeld is voor bewonersinitiatieven, burgerinitiatieven, wijkgerichte initiatieven. Wij subsidiëren ook nog wel initiatieven die van iets professionelere aard zijn, meer van vrijwilligersorganisaties die al meer dan 25 jaar bestaan

of 10 jaar. Het zit een beetje ertussen in, denk ik. Je hebt burgerinitiatieven die professionele organisaties zijn en daarin zitten nog een enorm speelveld aan vrijwilligersorganisaties die al lang gevestigd zijn, waar dan een of twee professionals werken of iets meer, die bepaalde activiteiten ontplooiën voor welke doelgroep dan ook.

Waar denkt u dat de mensen zich meest verbonden voelen? Hun buurt, stad of regio?

Dat zou ik niet weten. Goede vraag. Het is een beetje koffiedikkijken, hoor. Het is een beetje onderbuikgevoel. Ik vind dat Hagenaars en Hagenezen, ik ben daar zelf niet een van voor zover ik ze ken, zich vaak wel trots voelen op hun stad. Dus ze hebben wel het gevoel van: ik ben Hagenaar of ik ben Hagenees, maar in bepaalde wijken is de wijkcohesie wel heel groot.

En Scheveningen?

Ja, in Scheveningen is dat echt heel sterk. Duindorp ook natuurlijk, wat dan net wat anders is dan Scheveningen. Daar is dat wijkgevoel heel sterk, maar dat is niet per se over de hele stad zo. Dat is echt op bepaalde plekken. Ik zou ze niet zo zeer zo kunnen aanwijzen, daarvoor ken ik de stad niet goed genoeg, maar je hebt ze dus allebei wel.

Welke groepen burgers richt de gemeente haar participatie-initiatieven behalve ouderen?

Volgens mij niet op hele specifieke groepen, denk ik. Daar zijn we een beetje van af gegaan. Dat hebben we wel ooit gedaan. Dat we heel erg op doelgroepenbeleid zaten, maar in principe doen we, ouderen is een beetje een uitzondering, dat niet meer. We richten ons op de brede samenleving zolang dingen maar bijdragen aan het gemeentelijk beleid. Dat is het eigenlijk. Dat kunnen ouderen en jongeren zijn. Ik denk dat het veelal wel initiatieven zijn die gericht zijn op volwassenen, maar dat is meer wat er ontstaat. Dat is niet zo zeer wat wij als gemeente belangrijkste vinden. Op zich heb je ook burgerinitiatieven die dingen organiseren voor kinderen. Eigenlijk alle groepen wel.

Weet u welke groepen van burgers de neiging hebben om het meest uitgesloten te worden van burgerinitiatieven?

We zien wel dat het best moeilijk is om initiatieven tot stand te brengen of in ieder geval om, als die er zijn, toch een bepaalde mate van diversiteit en exclusiviteit te bereiken. Je ziet toch vaak dat het een beetje of iets is voor migrantenouderen of het is voor Nederlandse ouderen, maar dat mixen gaat niet altijd zo vanzelf. Dat is niet vanzelfsprekend. Initiatieven richten zich ook op specifieke groepen. Wij willen eigenlijk dat ze zich in de breedte oprichten. Dat ze niet

hele kleine niche zijn, maar mensen vinden het blijkbaar toch eenmaal fijn om een bepaalde mate van vertrouwdheid en herkenbaarheid bij elkaar te komen om wat voor noemen dan ook. Dat snap ik dan ook wel weer. Het moet inderdaad niet zo zijn dat anderen zich buitengesloten voelen. Als je bijvoorbeeld kijkt naar bestaande organisaties, ouderenorganisaties/ouderenbonden, daar hebben we zo veel smaken van. Voor iedere subcultuur is er bijna wel een eigen organisatie. Daarom denk ik van af en toe: is dat wat we dan willen? Dat vraag ik mij ook af. Dan houd je het ook wel zo in een eigen kringetje. We zouden liever zien dat het gewoon gaat mixen. Dat is soms gewoon lastig. We merken dat het zelf lastig is om bepaalde groepen te bereiken, maar we zien ook aan initiatiefnemers dat het soms moeilijk is om een brede doelgroep te bereiken. Het is of het een of het ander, maar geen gemixte groep ouderen. Niet zo nee.

Welke type maatschappelijke organisaties zijn in Scheveningen met name actief?

Ik ken Scheveningen niet zo heel erg goed. De welzijnsorganisatie is daar heel erg actief. Dat is op zich wel een maatschappelijke organisatie, maar natuurlijk wel eentje die door de gemeente wordt gefinancierd en daar een opdracht in heeft. Je hebt daar ook wel de YMCA. Die is ook heel actief. Met ROC Mondriaan doen zij samen heel veel projecten, ook voor ouderen. Volgens mij is er een museum Taal en Zee. Die doet ook van alles buiten het museum om of in elk geval richt het zich wel op de wereld buiten het museum. Het is een beetje de eerste die bij mij op komen. Het is zeker niet uitputtend, want het zijn er veel meer. Ik ken niet de hele wijk, alleen de stad op hoofdlijnen.

Welke activiteiten organiseren deze organisaties zo al?

Welzijn Scheveningen organiseert een breed scala aan activiteiten voor ouderen, maar ook voor jongeren. Gewoon leuke ontmoetingsactiviteiten of cursussen. Maaltijdprojecten, zeg maar, dat je voor een acceptabel bedrag twee of drie gangen kunt eten. Ze organiseren heel veel vrijwilligersondersteuning, zoals burenhulp en vrijwilligersvervoersdienst. Dat soort dienst ondersteunen zij heel erg. Eigenlijk zorgen dat mensen voor elkaar zorgen. Dat is wat zij heel erg ondersteunen. YMCA doet dat ook, want die hebben een buurtsupper waar je kunt eten en waar de studenten van het ROC zijn. De studenten kunnen ook helpen met boodschappen doen met bijvoorbeeld ouderen. Hele diverse activiteiten om mensen bij elkaar te brengen of mensen ene leuke dag te bezorgen. Daar moet je een beetje aan denken.

Weet u of deze organisaties centraal wordt aangestuurd/ondersteund?

Ja, wij sturen de welzijnsorganisaties aan vanuit OCW. Dus vanuit waar ik werk en vanuit DPZ. Dat is altijd wel samen. Het is niet zo dat ze van twee verschillende kanten verschillen boodschappen krijgen, maar we sturen ze gezamenlijk in overleg aan en OCW kijkt dan vooral naar het deel van de maatschappelijke ondersteuning en DPZ kijkt vooral naar het wijkgerichte deel. Zo zijn er financieringsstromen, wij geven geld voor Wmo-deel en DPZ voor het wijkgerichte deel. Er zit ook wel overlap tussen de twee gebieden, want soms is het niet per se iets 100% wijkgericht en niet per se 100% Wmo. Daar zit gewoon een grijsgebied ertussen en dat is prima.

Hoe zou u de samenstelling van de buurt waarin burgerinitiatieven actief zijn omschrijven?

Dat kan heel gevarieerd zijn. In Scheveningen is dat misschien veel meer de authentieke Scheveninger die daar actief is, maar je ziet bijvoorbeeld in wijken als Escamp weer dat mensen die daar niet per se vandaag komen daar weer allerlei dingen ontplooiën. Dat kan echt van alles zijn. Ik kan niet heel sluitend antwoord erop geven.

Ziet u dat veel jongeren onder de 18 een burgerinitiatief oprichten?

Ik denk wel dat de meeste initiatieven door volwassenen worden ontplooid. Een beetje mijn gevoel daarbij, omdat ik meestal mensen die initiatieven ontplooiën die bijna altijd volwassenen zijn. Ik heb niet zo veel gemaakt dat studenten met iets zijn gekomen. Nee. Wel dat studenten betrokken worden bij projecten. Dat zie je wel heel vaak, zoals bij de YMCA de studenten van het ROC. Dat is natuurlijk wel wat anders. De initiatiefnemer is vaak een volwassene of een professional.

Hoe vindt u dat de burgerinitiatieven deze verscheidenheid van de wijken weerspiegelt?

Ja, want je ziet eigenlijk wel diversiteit in burgerinitiatieven en als het goed is dan sluit het aan wat de wijk nodig heeft en wat er in de wijk speelt.

Binnen burgerinitiatieven wordt gewerkt aan een gemeenschappelijk doel. Heeft u zich op de doelen die zij stellen?

Nee, het zou ook zo kunnen zijn dat de gemeente daar invloed op proberen uit te oefenen. Als we dan het financieren dan willen we ook wat zeggen en vinden over de doelen die aansluiten bij het beleid. Dus in zoverre kan het zijn dat wij daar zich op hebben, omdat wij zelf daar eigenlijk richting aan willen geven. Op het moment dat wij geen enkele financiële relatie hebben dan heb ik niet zo zich op de doelen. Bijna iedere initiatief is gericht op het bevorderen

van sociaal contact in allerlei vormen, maar uiteindelijk komt het daar wel op neer. Van buurtbarbecue of buurtfeest tot projecten zoals Club van de Toekomst, daar is sporten weer een middel, maar uiteindelijk zie je wat je overal wel ziet dat men sociaal contact wil bevorderen.

Heeft u het gevoel dat burgerinitiatieven zelfstandig hun doelen kunnen bereiken?

Vaak hebben ze wel ergens ondersteuning nodig. Deels natuurlijk financieel, maar soms ook door hen op het pad te brengen van organisaties die wij dan weer kennen en zij dan niet kennen, maar zij wel wat aan kunnen hebben. Dus onze rol is om de initiatieven met elkaar te verbinden of bestaande organisaties of professionals. Dat je op die manier dat weer kunt versterken, maar je ziet vaak wel dat er eigenlijk wel hulp nodig is om financieel het voor elkaar te krijgen. Dat is wel de grootste uitdaging. Mooi idee, maar hoe je ervoor zorgen dat het zichzelf kan bedruipen of wat is er van de gemeente nodig om incidenteel of structureel te ondersteunen? En daar hebben we als gemeente een rol in om in elk geval om hen op de juiste spoor te brengen of andere organisaties aan elkaar te koppelen. We zeggen ook vaak: van joh, ga eens met die praten. Het ligt aan het initiatief uiteindelijk, bij de organisatie zelf, maar dan proberen we wel op deze manier de samenhang te bewaren, want anders krijg je natuurlijk heel veel allemaal losse vertakkingen. Dan is dat niet een geheel, terwijl vaak uiteindelijk iedereen toch wel min of meer hetzelfde doel werkt, namelijk sociale cohesie versterken of eenzaamheid bestrijden. Dat zijn beste wel grote, abstracte doelen. Dan kan je beter een beeld hebben welke initiatieven ermee bezig zijn en hoe je dat aan elkaar kunt vlechten.

Heeft u het gevoel dat de deelnemers elkaar vertrouwen?

Dat kan ik niet voldoende zeggen. Daarvoor zit ik te ver vandaan, denk ik, om daar een gevoel erbij te hebben.

Heeft u het gevoel dat burgerinitiatieven ernaartoe werken wat in het belang is van de gemeenschap?

Ons belang zou kunnen afwijken van wat de gemeenschap belangrijk vindt. Uiteindelijk streven we dezelfde na, namelijk dat iedereen zo prettig mogelijk kan wonen en leven. Alleen kan ons doel soms zijn dat dingen meer zelfsturend of zelfbedruipend zijn. Dat is niet altijd wat initiatieven zelf willen. Sommige ook wel. Die zijn gericht om hun eigen broek op te houden, maar de meeste willen van de gemeente gewoon structurele financiële steun en dat match niet altijd wat wij kunnen bieden. In die zin kan het toch wel wat verschillen.

Heeft u het gevoel dat bewoners van Scheveningen zich verantwoordelijk voelen voor elkaar?

Bij Scheveningen vind ik dat wel, want daar heb je een hele sterke sociale cohesie en sterk netwerk ook aan organisaties en daar speelt de rol van Welzijn Scheveningen ook wel in mee. Die jaagt dat ook en die probeert het ook inzichtelijk te houden of te brengen. Die heeft heel veel vrijwilligers voor allerlei activiteiten. Als ik een deel van Den Haag moet opnemen dan is dat wel Scheveningen. Daar voelen mensen wel verantwoordelijk voor elkaar. Daar zit nog wel mooie traditionele sociale cohesie. Dat heb je in andere wijken in Den Haag, denk ik, ook wel, maar Scheveningen springt daar toch wel uit. Het is een heel eigen dorp, zoals ze dat zelf ook noemen.

Bent u van mening dat binnen burgerinitiatieven sprake is van evenwichtige besluitvorming waarin iedereen wordt gehoord?

Ik heb altijd het idee dat burgerinitiatieven heel horizontaal georganiseerd zijn, omdat het burgerinitiatieven zijn. Omdat het geen grote organisaties of hele optuigde instanties zijn, maar omdat het veel kleinschaliger is, is dat gelijkwaardiger, denk ik.

Vindt u dat er voldoende middelen tot beschikking van de initiatiefnemers staan om deel te kunnen nemen aan burgerinitiatieven

Wat is voldoende? Dat zou ongelimiteerde budget kunnen zijn, want er zijn zo veel mensen met zo veel goede ideeën. Dat kan natuurlijk eenmaal niet, want de middelen zijn beperkt. Tegelijkertijd is het ook wel weer goed, denk ik, want dat maak je dat je gerichte keuzes maakt waar je wel of niet op kunt zetten als gemeente en het dwingt initiatiefnemers ook wel om na te denken: in hoeverre kan ik mijn initiatief waarde toevoegen aan wat er al is? Dat is ook alweer een lastige vraag, want je hebt een goed idee en het is een beetje lullig als de gemeente zegt dat 'dat hebben wel al'. Daarin moeten we een beetje oppassen. Juiste doordat het budget niet onbeperkt is, moet je ergens focussen als gemeente waar je dan je middelen op inzet en daarmee reguleer je enigszins en voorkom je een wildgroei aan initiatieven. Ik aarzel een beetje, want het klinkt een beetje kort door de bocht. Zo ik bedoel ik het dan niet. Er zijn best wel middelen om dingen te ondersteunen alleen komt dat misschien niet overeen wat initiatiefnemers zelf het liefst natuurlijk willen, namelijk dat we ze heel langdurig zouden ondersteunen met grote bedragen.

Welke vaardigheden/kennis acht u van belang voor een goede uitvoering van burgerinitiatieven?

Organisatievaardigheden. Daar zie je vaak wel dat het mis gaat. Dus hoe maak je nu echt een goed plan? Hoe vraag je fondsen aan? Hoe betrek je anderen daarbij? Hoe bereik je de doelgroep? Want vaak zijn de ideeën wel, maar hoe ga je echt vorm en inhoud geven? Dat is vaak wel lastig. Sommige initiatiefnemers slagen daar heel goed in, maar bij anderen hebben ze vaak wel hulp nodig van gevestigde organisaties of van bijvoorbeeld Pep die initiatieven kan adviseren en dat is prima, want we hebben dat soort clubs ook voor. Die zijn er ook gewoon voor, maar echte organisatiekracht vaak is dat nog wel beetje een bottle neck. Soms zie je wel de mooiste ideeën, maar als je gaat vragen: hoe ga je dat doen? Dan blijkt dat ineens toch best wel lastig om het echt uit te voeren. Er zijn veel initiatieven die iets willen voor eenzame ouderen, maar dan gaan ze aan de slag en komen ze erachter dat het best heel moeilijk is om dan eenzame ouderen te vinden, want hoe doe je dat dan? Dat weten we ook niet. Vaak zijn de ideeën heel groot alleen slagkracht, om het echt gedaan te krijgen, daar zit wel uitdaging in. Op dat vlak hebben wij als gemeente de rol om dat te ondersteunen. Dan faciliteer je dingen die kunnen wortelen en groeien. Dat is uiteindelijk wat je wilt.

Wat denkt u dat ervoor nodig is om burgerinitiatieven te laten continueren?

Uiteindelijk ook wel geld, van wie dat ook afkomstig is, en wederom organisatiekracht. Daar moet een kern van mensen zijn die zich helemaal committeert aan zo'n idee/initiatief en die daar betrokken blijft en eraan trekt zonder dat het ook weer te groot en te belastend wordt, het blijft ook gewoon vrijwilligerswerk meestal. Het moet niet te gek worden natuurlijk. Je wilt ook voorkomen dat hele waardevolle kleinschalige burgerinitiatieven per se tot iets groots geïnstitutionaliseerd wordt. Dat het dan een professionele organisatie wordt. Je wilt het klein houden, maar daar zit ook weer een uitdaging. Hoe houd je het klein zonder dat mensen daar bovenmatig veel vrijwillige inzet moeten plegen, tenzij ze dat zelf willen, en zonder dat het echt 100% afhankelijk is van gemeentelijke financiering? Het mooiste is natuurlijk uiteindelijk dat het zichzelf kunnen bedruipen alleen zien we in de praktijk dat dat eigenlijk toch niet lukt. Daar hebben we niet echt een oplossing voor. Hoe dan ook we proberen organisaties zo ver te krijgen dat ze erover nadenken over: hoe kunnen we dit nu zelfstandig laten draaien? We kunnen ook niet alle activiteiten van ouderen subsidiëren waardoor mensen dan gratis en voor niets naartoe kunnen. Dat is uiteindelijk niet haalbaar. Het blijft lastig.

Betrekt de gemeente mensen bij hun besluitvorming om samen te werken met burgerinitiatieven?

Ja, dat doen we opzicht wel in overleg, maar uiteindelijk neem je als gemeente een besluit en dat kondig je ook bij de ander gewoon aan en kun je wel een gesprek daarover hebben. Je neemt een besluit, maar je laat je natuurlijk wel beïnvloeden in die zin. Ik heb wel informatie nodig om een besluit te kunnen nemen over iets. Dat is wat je met elkaar hebt, een gesprek, maar uiteindelijk echte besluit dat nemen we toch als gemeente.

Maar er wordt dus wel gecommuniceerd en uitgelegd?

Ja, je moet kunnen uitleggen waarom je dingen wel of niet doet.

Bent u van mening/Denkt u dat de gemeente alle lagen van de gemeenschap bereikt?

Nee, dat doen we niet. Dat zouden we wel willen, maar dat lukt niet altijd. Ik denk niet dat dat een haalbaar doel is om echt alle lagen van de gemeenschap te bereiken. Sommige mensen zijn daar ook niet ontvankelijke voor of willen niet door ons bereikt worden. Die voelen enige achterdocht, maar er zijn ook mensen waarvan we denken dat het beter zou zijn als we ze eerder in beeld zouden hebben, omdat we ze beter kunnen helpen. Dan heb je echt over mensen die zorg en ondersteuning nodig hebben; meer op dat vlak. Mensen die langdurig werkloos zijn hebben we natuurlijk in beeld. Dat heb je allemaal in de kaartenbak zitten, maar mensen die zorg en ondersteuning zouden we wel willen bereiken. Dat lukt ons dan net niet. We zijn natuurlijk ook bezig met sociale wijkteams die daar hopelijk lukt hen dat wel. Het blijft lastig om sommige mensen te bereiken en je kan het niet afdwingen. Dat is altijd wel lastig.

Bent u van mening dat de burgers het gevoel hebben dat hun stem wordt gehoord door de gemeente?

Daar hoor je altijd wisselende geluiden erover. Er zijn natuurlijk altijd mensen die zich niet vertegenwoordigd voelen of niet gehoord voelen en anderen weer wel. Dat is altijd een beetje ambivalent. Dat kan echt allebei. Dat hangt echt van het onderwerp af. De discussie rond het Vreugdevuur, daar zijn mensen die zich niet gehoord voelen door de gemeente. Op een ander onderwerp juist weer wel. Ik denk niet dat iedereen altijd gehoord voelt door de gemeente, maar dat heeft ook wel met wederzijdse verwachtingen te maken. Ik denk dat het voor buitenstaande soms moeilijk is om te begrijpen of doorgronden hoe de gemeente werkt. Ik zeg niet dat we alles doen, bepaald niet. We maken ook fouten. Soms kun je alleen horen wat mensen zeggen en kun je niets doen, omdat er ook geen geld ervoor is of omdat je daar geen politiek-bestuurlijk steun voor hebt. Dat is heel spijtig, maar dan houdt dat op. Ik snap wel dat mensen dat niet altijd begrijpen en zich niet gehoord voelen.

En heeft u het gevoel dat de burgers de gemeente wantrouwen daardoor?

Ja, soms wel. De meeste niet. Ik spreek weinig mensen die dat wantrouwen hebben. Mensen die de gemeente wantrouwen zijn vaak wat kwetsbare mensen die de gemeente wantrouwen als het op de vraag aan komt: krijg ik de juiste ondersteuning en zorg die ik nodig heb? Dan gaat het over de Wmo. Wij zijn sinds 2015 verantwoordelijk en hebben taak daarin en niet iedereen heeft het gevoel dat ze daarin het beste geholpen zal worden. We proberen begripvol te zijn en te luisteren naar wat iemand nodig heeft. Maatwerk leveren en op die manier dan toch dat vertrouwen toch een beetje terug te winnen.

In welke fase van burgerinitiatieven is de gemeente nodig?

Het mooiste is eigenlijk als je aan het begin al een beetje aangehaakt bent op afstand, dat hoeft niet heel erg intensief te zijn, omdat je dan vanaf het begin mee kunt denken. Dat is natuurlijk fijner dan dat je instapt in iets dat ver gevorderd is, dat kan ook hoor, maar idealiter vooral aan het begin. Misschien ook juist, omdat je financieel kunt bijdragen aan het opstarten van initiatieven, maar vaak omdat je in het begin betrokken bent dan blijf je ook wel op afstand een beetje afgehaakt op wat er gebeurt. Het liefst vanaf het begin.

Als de mensen iets willen en de gemeente is nodig voor de uitvoering daarvan, in hoeverre faciliteert/ondersteunt de gemeente hen daarbij?

Zo ver als dat mogelijk is. Ik denk dat het bij DPZ vaak initiatieven hebben waarbij de gemeente zelf vaak iets moet doen. Dat is vaak iets in de openbare ruimte bijvoorbeeld. Waar mogelijk zullen we dat altijd doen. Concreet voorbeeld is dat er gevraagd wordt of er meer bankjes in openbare ruimte kunnen komen. Dat kan alleen gerealiseerd worden als wij, ik of mijn collega's, gaan praten met collega's van de Dienst Stedelijke Ontwikkeling of Stadsbeheer. Anders komen die bankjes niet, want je mag niet hier op eigen houtje een bankje plaatsen. Dat doen we dan wel, maar we gaan wel pas dat soort dingen doen als het beetje enige schaalgrootte heeft. Dus als je een bepaalde ontwikkeling of behoefte ziet in de stad of aan initiatieven die iets nodig hebben van de gemeente dan kun je dat oppakken. Tenminste vanuit Stedelijk. Ik denk dat ze bij stadsdeel veel vaker voor een initiatief iets zullen doen. Dat kan ook wel op dat niveau, maar vanuit stedelijk beleid kijk je veel meer naar: wat zien we in stadsbreed voor ontwikkeling of behoefte? Dan kunnen we daar misschien iets in betekenen. Als een iemand zegt: ik wil een bankje. Dan zal ik niet gaan lopen, want dat is te klein. Er moet iets meer zijn, voordat ik iets groots daarin ga veranderen feitelijk.

